

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde

Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : / /

Tezin Savunma Tarihi : / /

Tez Danışmanı :

Trabzon

ÖNSÖZ

“Yapı Girişlerinin İç ve Dış Mekân Kapsamında Değerlendirilmesi: Zaha Hadid Yapıları Örneği” isimli tez çalışması Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Tez çalışmam boyunca yardımını esirgemeyen, beni motive eden ve her konuda destek olan çok değerli danışman hocam Doç. Dr. Hare KILIÇASLAN’a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Her koşulda yanımda olan, beni motive eden, güvenen ve destekleyen annem Hediye Ülkü DİNÇER, babam Mustafa DİNÇER, kardeşlerim İrem DİNÇER ve Kerem DİNÇER’e; tüm arkadaşlarıma ve KTÜ Mimarlık ailesine sonsuz teşekkür ve saygılarımla...

Sevde DİNÇER

Trabzon 2022

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Yapı Girişlerinin İç ve Dış Mekân Kapsamında Değerlendirilmesi: Zaha Hadid Yapıları Örneği” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Doç. Dr. Hare KILIÇASLAN’ın sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 10/06/2022

Sevde DİNÇER

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VIII
SUMMARY	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ	X
TABLolar DİZİNİ.....	XII
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	2
1.3. Literatür Taraması	4
1.4. Mekân	7
1.4.1. Mekânsal İlişkiler ve Geçiş Mekânları	8
1.4.1.1. İç Mekân ve Dış Mekân	10
1.4.1.2. İç-Dış Mekân Diyalektiği	10
1.4.1.3. Geçiş Mekânları.....	12
1.4.1.3.1. Eşikler.....	15
1.4.1.3.2. Saçaklar	16
1.4.1.3.3. Arkadlar	17
1.4.1.3.4. Pasajlar	17
1.4.1.3.5. Atriumlar	18
1.4.1.3.6. Girişler	19
1.5. Giriş Mekânları.....	20
1.5.1. Dış Mekân ve Giriş.....	20

1.5.2.	İç Mekân ve Giriş Holü	23
1.5.2.1.	Giriş Holü Elemanları.....	23
1.5.2.2.	Dolaşım Mekânları	26
1.6.	Giriş Mekânlarının Tasarımına Etki Eden Faktörler	27
1.6.1.	Psikolojik Faktörler	27
1.6.1.1.	Mekân Algısı	27
1.6.1.1.1.	Okunabilirlik, Yön Bulma ve Oryantasyon.....	28
1.6.1.1.2.	Hareket	31
1.6.1.1.3.	Dolaşım.....	34
1.6.1.1.4.	Yaklaşım.....	34
1.6.2.	Fiziksel Faktörler.....	37
1.6.2.1.	Form	37
1.6.2.1.1.	Girişlerin Biçimsel Olarak Gruplandırılması	38
1.6.2.1.2.	Girişlerin Konumu, Sayısı ve Vurgusu	39
1.6.2.2.	Ölçü-Oran	42
1.6.2.3.	İklim	45
1.6.2.4.	Işık	45
1.6.2.5.	Renk, Doku ve Malzeme	47
2.	YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	49
2.1.	Araştırmanın Yöntem ve Teknikleri.....	49
2.2.	Örneklem Grubunun Belirlenmesi.....	52
3.	BULGULAR	53
3.1.	Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi, Cincinnati, Ohio, ABD, 1997-2003.....	53
3.2.	Maxxi Müzesi, Roma, İtalya, 1998-2009	57
3.3.	Evelyn Grace Akademisi, Brixton, Londra, İngiltere, 2006-2010	61
3.4.	Londra Su Sporları Merkezi, Londra, İngiltere, 2005-2011	64
3.5.	Galaxy Soho Yapı Kompleksi, Pekin, Çin, 2009-2012.....	68

3.6.	Pierres Vives Binası, Montpellier, Fransa, 2002-2012.....	73
3.7.	Heydar Aliyev Kültür Merkezi, Bakü, Azerbaycan, 2007-2012.....	77
3.8.	Kütüphane ve Öğrenim Merkezi, Ekonomi Üniversitesi, Viyana, Avusturya, 2008-2013	81
3.9.	Issam Fares Kamu Politikası ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü, Beyrut, Lübnan, 2006-2014.....	85
3.10.	Dominion Ofis Binası, Moskova, Rusya, 2012-2015.....	90
4.	İRDELEME	94
4.1.	Yaklaşım ile İlgili İrdemeler.....	94
4.2.	Dış Mekân ve Giriş ile İlgili İrdemeler	96
4.3.	İç Mekân ve Giriş ile İlgili İrdemeler	101
5.	SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	105
6.	KAYNAKLAR.....	110
ÖZGEÇMİŞ		

ÖZET

YAPI GİRİŞLERİNİN İÇ VE DIŞ MEKÂN KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ:
ZAHA HADİD YAPILARI ÖRNEĞİ

Sevde DİNÇER

Karadeniz Teknik Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Hare KILIÇASLAN

2022, 120 sayfa

Kullanıcıların hem iç hem de dış mekânda karşılaştıkları ilk yer, yapı girişleridir. Dolayısıyla girişler, yapının kalitesini yansıtan ve yapıyla ilgili ilk fikirlerin oluşmasını sağlayan en önemli geçiş mekânlarından biridir. Tezin amacı girişlerin, iç ve dış mekân kapsamında, yapı için öneminin ortaya çıkarılması ve tasarımına etki eden faktörlerin belirlenmesidir. Bu doğrultuda çalışmada birçok ödüle layık görülen Zaha Hadid Architect's yapıları ele alınmıştır. Zaha Hadid Architect's yapılarının başarılı olmasında giriş mekânlarının yeri sorgulanmıştır. Beş kısımdan oluşan çalışmanın genel bilgiler bölümünde iç ve dış mekân ilişkisi üzerinde durulmuştur. Geçiş mekânları ve giriş mekânlarının önemi vurgulanmıştır. İç ve dış mekân kapsamında; giriş ve giriş mekânlarının tasarımına etki eden fiziksel ve psikolojik faktörlerden bahsedilmiştir. Yapılan çalışmalar bölümünde araştırmanın yöntem ve teknikleri, örneklem grubunun belirlenmesi ve sınırlılıklardan bahsedilmiştir. Çalışmanın bulgular bölümünde, örneklem grubu olarak belirlenen, Zaha Hadid Architect's tarafından tasarlanan yapıların giriş mekânları; iç-dış mekân kapsamında fotoğraf ve mimari proje (plan, kesit, görünüş, perspektif) yardımıyla analiz edilmiştir. İrdeleme bölümünde örneklem grubundan elde edilen veriler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Sonuç bölümünde ise yapılan analizler değerlendirilerek gelecek çalışmalar için önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İç mekân, Dış mekân, Yapıya yaklaşım, Yapı girişi, Zaha Hadid Architect's yapıları.

Master Thesis

SUMMARY

EVALUATION OF BUILDING ENTRANCES WITHIN THE CONTEXT OF INDOOR AND EXTERIOR: THE EXAMPLE OF ZAHA HADID BUILDINGS

Sevde DİNÇER

Karadeniz Technical University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Architecture
Advisor: Doç. Dr. Hare KILIÇASLAN
2022, 120 Pages

The first place that users encounter, both indoors and outdoors, is the building entrances. Therefore, the entrances are one of the most important transition spaces that reflect the quality of the building and provide the first ideas about the building. The aim of the thesis is to reveal the importance of the entrances for the building within the scope of indoor and outdoor space and to determine the factors affecting its design. In this direction, Zaha Hadid Architect's buildings, which were deemed worthy of many awards, were discussed in the study. The place of entrance spaces has been questioned in the success of Zaha Hadid Architect's buildings. The general information part of the study, which consists of five parts, focuses on the relationship between indoor and outdoor space. The importance of transition spaces and entrance spaces was emphasized. Within the scope of indoor and outdoor; The physical and psychological factors affecting the design of entrance and entrance spaces are mentioned. In the section of the studies carried out, the methods and techniques of the research, determination of the sample group and limitations are mentioned. In the findings section of the study, the entrance spaces of the buildings designed by Zaha Hadid Architect's, which were determined as the sample group; It has been analyzed with the help of photography and architectural projects (plan, section, view, perspective) within the scope of indoor-outdoor space. In the analysis part, the data obtained from the sample group were evaluated comparatively. In the conclusion part, the analyzes made are evaluated and suggestions for future studies are given.

Keywords: Indoor, Outdoor, Approach to the building, Building entrance, Zaha Hadid Architect's buildings.

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Tez çalışması araştırma modeli	3
Şekil 2. İç ve dış mekân arasındaki ilişki	11
Şekil 3. Geçiş mekânları, çevre ve insan ilişkisi	13
Şekil 4. İspanyol Merdivenleri	16
Şekil 5. San Marco Meydanı	16
Şekil 6. Robie Evi	16
Şekil 7. İse Tapınağı	16
Şekil 8. Atolos Arkadı	17
Şekil 9. Moissac Manastırı	17
Şekil 10. Wien Kärntnerhof Pasajı	18
Şekil 11. Pommeraye Pasajı	18
Şekil 12. Dört Sütunlu Atrium Düğün Evi	18
Şekil 13. Siyah Elmas Kütüphanesi	18
Şekil 14. Morris Hediyelik Eşya Mağazası	19
Şekil 15. Tüccarlar Ulusal Bankası	19
Şekil 16. Yön bulma şeması	30
Şekil 17. Mekânsal algılama ve kişinin konumu	31
Şekil 18. Cullen'ın çizimlerinde harekete göre değişen dış mekân perspektifleri	33
Şekil 19. Binaya cepheden, açılı ve spiral yaklaşım	35
Şekil 20. Piazza del Popolo'ya yaklaşım	36
Şekil 21. Villa Barbaro'ya cepheden yaklaşım	36
Şekil 22. Giriş eylemi çeşitleri	38
Şekil 23. Girişlerin biçimsel olarak gruplandırılması	39
Şekil 24. Girişlerin simetrik/asimetrik konumlandırılması	39
Şekil 25. Girişlerin kütleli boşaltma ve ekleme yoluyla vurgulanması	40
Şekil 26. Girişlerin görsel olarak kuvvetlendirilmesi için farklı alternatifler	41
Şekil 27. Süleymaniye Camii	41
Şekil 28. Pantheon	41

Şekil 29. Club Chroma	42
Şekil 30. Apple Downtown	42
Şekil 31. Süleymaniye Camii: Plan ve kesit düzleminde geçiş mekânlarındaki kademelenme	43
Şekil 32. Reims Katedrali girişi.....	43
Şekil 33. Lobiler için alan gereksinimler.....	44
Şekil 34. İç mekân ve insan ölçeği	44
Şekil 35. İstanbul Hilton Otel giriş saçağı.....	45
Şekil 36. Westminster Koleji rüzgârlığı	45
Şekil 37. Highfield Evi'nin geniş ve şeffaf giriş mekânı	46
Şekil 38. Messe Sergi Salonu girişi	48
Şekil 39. Monash Üniversitesi Biyolojik Bilimler Okulu	48
Şekil 40. Paimio Sanatoryumu giriş holü	48
Şekil 41. Yapıların üç başlık altında analiz edilmesi	49

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Ching'in mekânsal ilişkiler gruplaması.....	9
Tablo 2. Geçiş mekânı örnekleri.....	14
Tablo 3. Erken dönemden günümüze giriş örnekleri	21
Tablo 4. Modernizm sonrası giriş örnekleri	22
Tablo 5. Giriş holü/fuaye örnekleri	23
Tablo 6. Analiz yöntemi ve içeriğine ilişkin bilgiler.....	50
Tablo 7. Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi yaklaşım analizi.....	53
Tablo 8. Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi dış mekân ve giriş analizi.....	54
Tablo 9. Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi iç mekân ve giriş analizi.....	56
Tablo 10. Maxxi Müzesi yaklaşım analizi	57
Tablo 11. Maxxi Müzesi dış mekân ve giriş analizi.....	58
Tablo 12. Maxxi Müzesi iç mekân ve giriş analizi.....	60
Tablo 13. Evelyn Grace Akademisi yaklaşım analizi.....	61
Tablo 14. Evelyn Grace Akademisi dış mekân ve giriş analizi.....	62
Tablo 15. Evelyn Grace Akademisi iç mekân ve giriş analizi.....	64
Tablo 16. Londra Su Sporları Merkezi yaklaşım analizi.....	65
Tablo 17. Londra Su Sporları Merkezi dış mekân ve giriş analizi	66
Tablo 18. Londra Su Sporları Merkezi iç mekân ve giriş analizi.....	67
Tablo 19. Galaxy Soho Yapı Kompleksi yaklaşım analizi.....	69
Tablo 20. Galaxy Soho Yapı Kompleksi dış mekân ve giriş analizi.....	70
Tablo 21. Galaxy Soho Yapı Kompleksi iç mekân ve giriş analizi.....	72
Tablo 22. Pierres Vives Binası yaklaşım analizi	73
Tablo 23. Pierres Vives Binası dış mekân ve giriş analizi	74
Tablo 24. Pierres Vives Binası iç mekân ve giriş analizi	76
Tablo 25. Heydar Aliyev Kültür Merkezi yaklaşım analizi	77
Tablo 26. Heydar Aliyev Kültür Merkezi dış mekân ve giriş analizi.....	78
Tablo 27. Heydar Aliyev Kültür Merkezi iç mekân ve giriş analizi	80
Tablo 28. Kütüphane ve Öğrenim Merkezi yaklaşım analizi	82

Tablo 29. Kütüphane ve Öğrenim Merkezi dış mekân ve giriş analizi	83
Tablo 30. Kütüphane ve Öğrenim Merkezi iç mekân ve giriş analizi	84
Tablo 31. Issam Fares Kamu Politikası ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü yaklaşım analizi	85
Tablo 32. Issam Fares Kamu Politikası ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü dış mekân ve giriş analizi	87
Tablo 33. Issam Fares Kamu Politikası ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü iç mekân ve giriş analizi	89
Tablo 34. Dominion Ofis Binası yaklaşım analizi	91
Tablo 35. Dominion Ofis Binası dış mekân ve giriş analizi.....	91
Tablo 36. Dominion Ofis Binası iç mekân ve giriş analizi	93
Tablo 37. Yaklaşım ile ilgili irdeleme tablosu	94
Tablo 38. Dış Mekân ve ana giriş irdeleme tablosu	97
Tablo 39. Dış mekân ve diğer girişler irdeleme tablosu.....	100
Tablo 40. İç mekân ve giriş irdeleme tablosu.....	102

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

İnsan, mekânlar arası sınırlar oluştururken aynı zamanda mekânları bağlamak ve mekânlar arası geçişi sağlamak istemektedir (Boettger, 2014). Joedicke (1985); mimari, kentsel ve doğal olmak üzere üç farklı mekânsal sınırdan bahsederek mimari mekânın sadece iç mekânı değil aynı zamanda dış mekânı da kapsadığını belirtmektedir (Dizman, 2015). Mekânsal sürekliliği sağlayan geçiş mekânları, kentsel dış mekânı desteklerken aynı zamanda insanları binanın iç mekânına davet etmektedir. İç ve dış mekân arasındaki geçişler; eşik, saçak veya giriş gibi öğelerle sağlanmaktadır. Cephe kompozisyonunun bir parçası olan girişler, geçiş mekânının karakterini belirleyen ve görsel estetiğe katkıda bulunan en önemli mekânlardan biridir. Girişler, yapı ölçeğinden kent ölçeğine kadar birçok ölçekte tasarlanabilmektedir (Kusumarini vd., 2012; Perinçek, 2003).

Girişler, kullanıcının yapıyı algılamasını kolaylaştıran ve yönlendirici özelliğe sahip geçiş elemanlarıdır. Kullanıcılar, yapıyı giriş ile değerlendirmeye başlar. Bu nedenle girişlerin etkili bir şekilde tasarlanması oldukça önemlidir. Girişlerin biçimi, konumu, ölçeği veya malzeme gibi fiziksel özellikleri yapının işlevi ve içeriği ile ilgili birtakım bilgiler vermektedir. Yapı kullanıcıları, girişleri ve sirkülasyon sistemini kullanmak mecburiyetindedir (Kusumarini vd., 2012). Bir yapıya giriş, bir ortamdan diğerine geçişi dolayısıyla mekân değiştirmeyi belirlemektedir (İnceoğlu, 1990). Kapılar veya cephe yüzeyindeki çeşitli açıklıklar, dış mekândan iç mekâna geçişi sağlamaktadır. Bu geçişin ardından karşılaşılan ilk yer, giriş holü veya fuayelerdir (Perinçek, 2003). Bina içi dolaşımın başlangıcı olan giriş holleri, binanın farklı mekânlarına ulaşımı sağlamaktadır. Bu bağlamda girişler, hem iç hem dış mekân kapsamında yapı bütününe etkileyen mekânlar olarak değerlendirilebilir.

Mimarlık tarihi boyunca önemli geçiş öğeleri olan girişler, belirli dönemlerde değişkenlik göstermiştir. Modern sonrası dönem ile birlikte iç-dış mekân sınırlarında görülen değişimler giriş mekânlarına yansiyarak yeni tanımlar ve anlamlar ortaya çıkarmıştır.

Modern sonrası dönemde yapı cephelerinin geçirdiği değişimle birlikte kütlenin çarpıcı görünümünün bir parçası olarak tasarlanabilen girişler, farklı mimari akımların etkisinde kalarak kimi zaman önem kazanırken kimi zaman önemini kaybetmiştir (Canbakal Ataoğlu, 2009). Günümüzde giriş ve giriş mekânlarının çeşitli ve zengin formlardan oluştuğu görülmektedir (İnceoğlu, 1990).

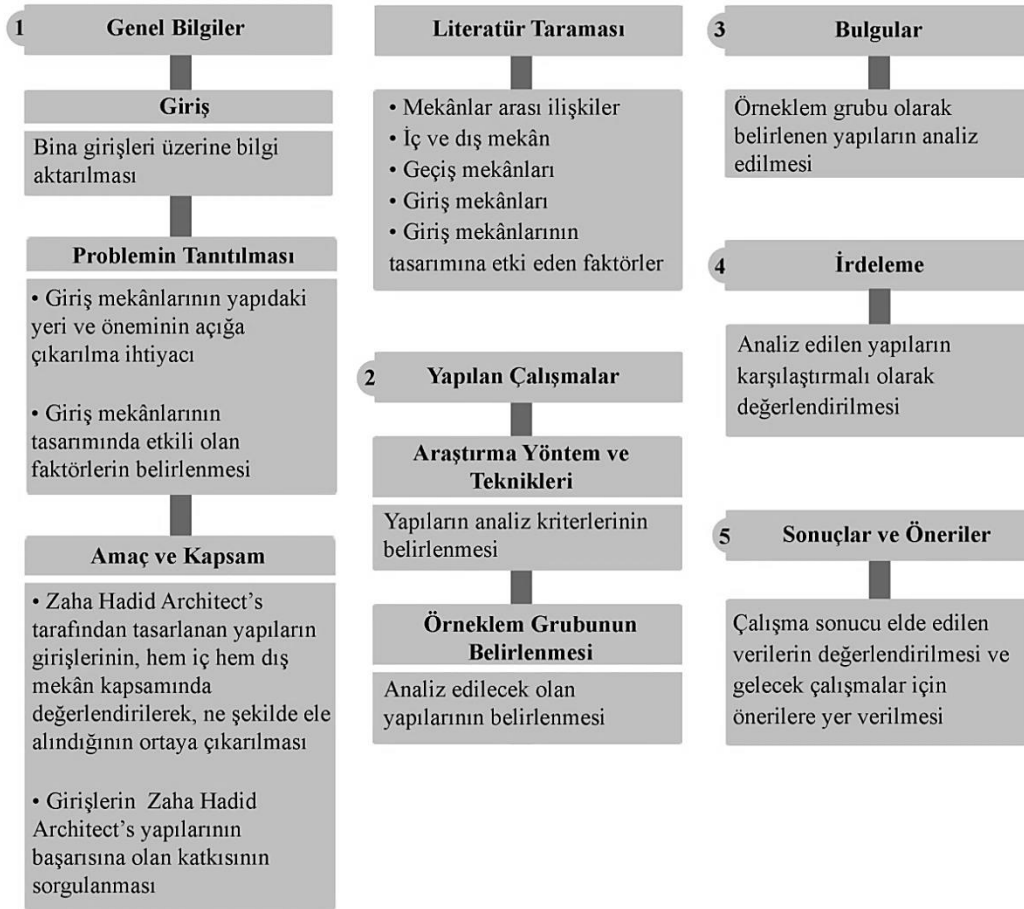
Mimaride meydana gelen değişimlerin fiziksel ve psikolojik faktörlerle birlikte giriş mekânlarının, iç ve dış mekân kapsamında, tasarımına yansıdığı düşünülebilir. Bu faktörler ve arasındaki ilişkilerin çözümlenmesi, yapının karakterini ve kalitesini ortaya çıkararak yapı ile ilgili ilk fikirlerin oluşmasına yardımcı olabilir. Mekân kalitesi, kullanıcı davranışını etkileme potansiyeline sahiptir (Başkaya vd., 2003). Dolayısıyla giriş mekânlarının kalitesi, kullanıcıların diğer mekânlardaki davranışlarını etkilemektedir. Yapıyla ilgili ilk fikirler ve değerlendirmeler, girişe yaklaşırken oluşmaya başlamaktadır. Bu değerlendirme, giriş eyleminden itibaren giriş holüne ulaşınca kadar devam etmektedir. Giriş holüne ulaşım sağlandıktan sonra yapının diğer mekânlarına geçiş sağlanmaktadır. Dolayısıyla girişlerin, iç ve dış mekân kapsamında, yapının kalitesini ve kullanıcı davranışını etkileyen mekânlar olduğu söylenebilir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bir yapıya girme eylemi, içerisinde birçok faktörü barındıran çok boyutlu bir süreçtir. Giriş mekânlarının fiziksel ve psikolojik gibi birtakım gereksinimleri karşılayamaması, kullanıcı üzerinde olumsuz etki yaratacaktır. Girişi net olarak algılamayan bir kullanıcı endişe duygusuyla karşı karşıya kalacaktır. Benzer şekilde uygun şekilde tasarlanmayan bir giriş holü, kullanıcının mekânsal davranışını olumsuz yönde etkileyecektir. Dolayısıyla girişlerin etkili bir şekilde tasarlanması oldukça önemlidir. Giriş mekânları; fiziksel, psikolojik ve kültürel birtakım faktörler ışığında tasarlanmaktadır. Bu faktörler; işlevsel, biçimsel ve anlamsal tasarım kararlarıyla desteklendiği takdirde etkili ve başarılı bir giriş mekânının tasarlanabileceği söylenebilir.

Geçiş mekânları, giriş mekânları, lobiler üzerine birçok çalışma yapıldığı (Bansal vd., 2015; Beset, 2000; Brodie, 1990; Çalı, 2011; Dizman, 2015; Erçetin, 2019; Laursen vd., 2016; Lawrence, 1984; Perinçek, 2003; Şavklı, 2002) ancak girişlerin iç-dış mekân kapsamında değerlendirildiği çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Çalışma, girişleri hem iç hem dış mekân kapsamında ele alarak bütüncül bir değerlendirme yapmayı aynı

zamanda etkili ve başarılı bir giriş tasarımı için yol gösterici olmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda; girişlerin diğer mekânları ve tasarım bütünü nasıl etkilediği, girişlerin yapı içerisindeki yeri ve önemi, iç ve dış mekân kapsamında girişler ve girişlerin tasarımında etkili olan faktörler irdelenmiştir. Çalışmada öncelikle mekânsal ilişkiler, geçiş mekânları, iç-dış mekân kavramlarıyla ilgili literatür bilgisi verilmiştir. Girişler; iç-dış mekân başlıkları altında detaylı bir şekilde irdelenmiş, yapı içerisindeki yeri ve önemine dikkat çekilmiştir. Giriş mekânlarının tasarımına etki eden psikolojik ve fiziksel faktörler açıklanmıştır. Çalışma kapsamında, Zaha Hadid Architect's tarafından tasarlanmış olan yapılar ele alınmıştır. Birçok ödüle layık görülen yapıların giriş mekânlarının ne şekilde ele alındığı ve tasarımlarında nelere dikkat edildiği (psikolojik ve fiziksel faktörler) irdelenmiştir. Yapıların başarılı olmasında giriş mekânlarının, iç ve dış mekân kapsamında, yeri sorgulanmıştır. Başarılı ve etkili bir girişin nasıl olabileceği Zaha Hadid Architect's yapıları üzerinden aktarılmaya çalışılmıştır. Tez çalışmasına ilişkin araştırma modeli, Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Tez çalışması araştırma modeli

Zaha Hadid yapıları özelinde yapılan çalışmaların sınırlı olması, giriş mekânları üzerine yapılmış bir çalışmanın bulunmaması ve gelecek araştırmalara/mimari tasarımlara katkı sunabilecek/yol gösterebilecek olması bu çalışmayı önemli kılmaktadır.

1.3. Literatür Taraması

Aşağıda tez çalışması kapsamında yararlanılan başlıca yurtiçi ve yurtdışı kaynaklara ve açıklamalarına yer verilmiştir.

Bansal vd.'nin (2015) çalışmasında, alışveriş merkezlerinin giriş mekânlarında ziyaretçilerin algı oluşumunu etkileyen faktörler incelenmiştir. Üç aşamalı olarak gerçekleştirilen çalışmada veriler nicel ve nitel yöntemle analiz edilmiştir. Çalışmada, alışveriş merkezlerinin giriş mekânları tasarımına yönelik öneriler ve yönergelere yer verilmiştir.

Başkaya vd.'nin (2003) çalışmasında davranışsal performanslar, Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi eğitim bloğu öğrenci ana giriş holünde ilk imaj ve gerçek imaj başlıkları altında örneklenmiştir.

Bayram'ın (2003) çalışmasında, kapı ve giriş mekânlarını kavramsal olarak tanımlanarak oluşumunu etkileyen etmenlerin önemine değinilmiştir. Kapı ve giriş mekânları İstanbul Beyoğlu ölçeğinde incelenmiş, nasıl tasarlandığı aktarılmıştır. Yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan kapı ve giriş mekânlarının korunması gerektiğine dikkat çekilmiştir.

Beset'in (2000) çalışmasında, girişlerin detaylı tanımı yapılarak giriş mekânının tasarlanmasında etkili olan faktörler ele alınmıştır. Girişe yardımcı olan mimari elamanlar ölçek ve biçim gibi özelliklerle ele alınarak örnekler üzerinden aktarılmıştır. Giriş mekânının önemli olduğuna ve bu mekânlara gerekli özenin gösterilmesine dikkat çekilmiştir.

Boettger'in (2014) çalışmasında, geçiş kavramı ve eşik mekânlar detaylı bir şekilde sorgulanmıştır. Ünlü mimarlar tarafından tasarlanan tarihi ve modern binaların geçiş mekânları, fenomenolojik analiz yöntemiyle incelenmiştir.

Brodie'nin (1990) çalışmasında, girişlerin önemli bir unsur olarak kabul edildiğinden ancak girişlerle ilgili sistematik çalışmaların az olduğundan bahsedilmiştir. Yazarın önceki araştırmasının devamı niteliğinde olan bu çalışmada, başarılı giriş tasarımının kavramsal modeli test edilmiştir. Hindistan'da 12 adet giriş, çeşitli araçlar (video kayıt, fotoğraf, slayt) kullanılarak denek grubuna sunulmuştur. Deneklerin giriş algısı test edilmiştir.

Bulut'un (2017) çalışmasında, konaklama yapılarının tarihsel süreci incelenerek kent otellerinin lobi iç mekân biçimlenişinde etkili olan unsurlara dikkat çekilmiştir. Modernleşme süreci içerisinde 3 otel yapısı incelenerek lobilerin biçimlenişinde etkili olan unsurlar değerlendirilmiştir.

Canbakal Ataoğlu'nun (2009) çalışmasında, geçiş mekânları büyük ölçekten küçük ölçeğe doğru sınıflandırılmıştır. Girişler, bu sınıflandırma içine dâhil edilerek önemi vurgulanmıştır. Geçiş mekânlarından biri olan sirkülasyon alanlarının önemine değinilmiştir. Sirkülasyon alanlarında yaşanan değişimin ortaya konulması amacıyla Modern sonrası döneme ait 15 yapı analiz edilmiştir. Değişimin olumlu ve olumsuz yönleri değerlendirilmiştir.

Ching'in (2002) çalışmasında; biçim, mekân, düzen ve bunlar arasındaki ilişkiler üzerinde durulmuştur. Bu ilişkiyi daha anlaşılabilir kılabilmek amacıyla farklı mimari dönemlerden örnekler yer verilmiştir. Yapılar; kentsel, iç ve dış mekân kapsamında sorgulanmış ve tasarım bilgileri aktarılmıştır.

Çalı'nın (2011) çalışmasında, beş yıldızlı otellerin giriş ve lobi alanlarının öneminden bahsedilmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda beş yıldızlı otellerin giriş mekânlarında uygun bir yönlenmenin sağlanabilmesi için tasarım ilkelerine önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Dizman'ın (2015) çalışmasında, geçişlilik kavramından bahsedilerek geçiş mekânlarının oluşumunda etkili olan faktörlere ve bunlar arasındaki ilişkilere değinilmiştir. Tarihi Lefkoşa Suriçi, Mekân Dizimi (Space Syntax) yöntemiyle incelenerek ritüel olan yapıların geçişlilik kavramına olan etkisi değerlendirilmiştir.

Erçetin'in (2019) çalışmasında seçilen hastanelerin giriş mekânları; insan, çevre ve algı ilişkisi bağlamında incelenmiştir. Hastane giriş mekânlarının daha iyi hizmet verebilmesi için çeşitli önerilere yer verilmiştir. Bu doğrultuda günümüz olanakları ve şartlarına bağlı olarak hastane giriş mekânlarının tasarımına katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

Perinçek'in (2003) çalışmasında, geçiş mekânlarının kent bütünü içindeki yeri ve önemi incelenmiştir. Çalışmada, geçiş mekânının tasarlamasının kentsel bütünlüğün sağlanması ve mekânsal kaliteyi artırması açısından önemli olduğu belirtilmiştir. Girişlerin önemli bir geçiş elemanı olduğu vurgulanmıştır.

Laursen vd.'nin (2016) çalışmasında, müze ve fuaye alanları sorgulanmış ve bu alanlar bir iletişim alanı olarak değerlendirilmiştir. Danimarka'da bulunan dört farklı müze

çok aşamalı (varış, oryantasyon, hizmet, değerlendirme, ayrılış gibi) ziyaretçi perspektifi üzerinden tartışılmıştır.

Lawrence'ın (1984) çalışmasında, konutların geçiş mekânlarına değinilmiştir. Konutlar iç-dış mekân kapsamında incelenerek giriş holünün önemi vurgulanmıştır. Konut sakinleri tarafından ifade edilen terimlerle geçiş mekânları değerlendirilmiştir.

Shahlaei ve Mohajeri'nin (2015) çalışmasında, iç-dış ilişkisinin araştırılması amaçlanmıştır. İç-dış ve bunlar arasındaki mekân üzerinde durulan çalışmada, İran mimarisi incelenmiştir. Bulguların özellikle İran'ın büyük şehirlerinde ara mekân tasarımına verilen önemin artmasına yardımcı olabileceği düşünülmüştür.

Şavklı'nın (2002) çalışmasında, giriş mekânının tanımı ve önemi üzerinde durulmuştur. Otel yapılarında giriş mekânının önemine yer verilerek İzmir çevresinde seçilen zincir otellere ait üç örnek üzerinde durulmuştur. Çalışmanın literatür kısmında aktarılan tasarım kriterleri, analitik bir yaklaşımla bu üç örnek üzerinde bir araya getirilmiştir.

Tuzcuoğlu'nun (2021) çalışmasında; giriş mekânlarının iç ve dış mekân kapsamında tasarlanma ölçütleri, KTÜ Kanuni Kampüsü Orman Fakültesi öğrenci girişi üzerinden irdelenmiştir. Gözlem ve anketler yoluyla kullanıcı sorunları ve isteklerine değinilmiştir. Bu veriler doğrultusunda sanal ortamda hazırlanan tasarım önerileri sunulmuştur.

Wang vd.'nin (2019) çalışmasında sergi binaları ve giriş mekânları ele alınmıştır. Çin'de bulunan üç müzenin giriş tasarım analizi yapılmıştır. Yapılan analizlerle birlikte çeşitli eleştiriler ve öneriler sunulmuştur.

Xue'nin (2020) çalışmasında, geçiş elemanlarına odaklanılarak insan ve çevre üzerindeki etkisi incelenmiştir. Vaka çalışmaları yoluyla geçiş elemanları irdelenmiştir. Çeşitli deneylerle birlikte geçiş mekânlarının kent-bina birlikteliğine nasıl yardımcı olduğu vurgulanmıştır.

1.4. Mekân

İnsanın doğal çevrede sığınacak bir yer bulma gereksinimi, yapı yapma eylemini ortaya çıkarmıştır. Zaman içerisinde insanoğlunun değişen ihtiyaçları, mimarlığın değişmesine ve gelişmesine neden olmuştur (Melikoğlu Eke, 2020). “Mimarlığın tarihi, esas olarak mekânı şekillendiren insanın tarihidir” (Pevsner, 1943; akt. Roth, 2014). En küçük mekân biriminden en büyük ölçeğe varan uzay düzlemlerine kadar her türlü çalışma, mimari kavramının içine girebilir. Sosyal, fonksiyonel, psikolojik ve biçimsel faktörler mekânı meydana getirmektedir (Özer, 2018). Mimar, mekânı birçok şekilde yönlendirmekte ve sınıflandırmaktadır. Mekân; fiziksel, algısal, kavramsal veya davranışsal olabilir. Mimari mekânın tanımı biçimselliğin, boşluk ve sınır öğelerinin yanı sıra insana ait eylemleri de içermektedir (Kuban, 2016). Mekân içindeki bedenlerin davranışları, mekânın mimarisi ve geometrisi tarafından etkilenmektedir (Stavrides, 2016).

Wintson Churchill, insan-mekân etkileşiminin önemini vurgulayarak öncelikle insanın yapıları şekillendirdiğini, sonrasında ise yapıların insanları şekillendirdiğini belirtmektedir (Roth, 2014). “Mimarlık sanatı mekânlar, kütleler ve çizgilerin doğrudan kavranan görüntüleriyle ilgilidir. Ve bu görüntüler insan etkinliklerine bağlıdır. Bu mekânlarda dolaştığımızı hayal edebiliriz. Bu kütleler kendimiz gibi iter ve itilirler. Bu çizgileri izler ya da betimlersek onlar bizim yolumuz ya da jestimiz olabilirler” (Scott, 1956; akt. Kuban, 2016). Mekân; nesne, kişi veya etkinliği barındırarak bunların uyum içerisinde ilişki kurmasını sağlamaktadır. İnsan mekânı belirleyerek ve düzenleyerek yaşadığı dünyayı anlamlandırmaktadır (Unwin, 2003).

Mekân; görme, işitme, dokunma ve koku duyularıyla algılanmaktadır. Mekân algısında en baskın duyu, görme duyusudur. Mekânın algılanması; sosyolojik, psikolojik ve biyolojik faktörlere bağlı olarak değişmektedir (Çelikyay, 2019). Algılanan mekân, bellekteki diğer deneyimlerle kıyaslanmaktadır (Altan, 1993). Mekân zaman boyutu etkisiyle geçmiş ve gelecek olaylar arasında bağlantı kurarak sahiplenilen veya tanıdık bir yere dönüşmektedir (Stavrides, 2016). Mekân, fiziksel özelliklerin yanında duyuusal ve düşünsel süreçlerle yeni anlamlar kazanmaktadır (Aydınlı, 2008).

Mekân; insan-insan, insan-nesne ve nesne-nesne ilişkilerini kapsayan bir ilişkiler bütünüdür (Gür, 1996). “...Buna rağmen, etki alanı içine bir nesne girer girmez görsel bir ilişki kurulmuş olur. Bu alana daha başka nesnelere girerse, söz konusu alanla nesnelere arasında olduğu gibi, aynı zamanda da nesnelere birbirleri arasında çoklu ilişkiler

kurulmaya başlanmış olur. Dolayısıyla mekân bu ilişkiler ve bunları algılayan biz tarafından şekillenir” (Ching, 2002).

1.4.1. Mekânsal İlişkiler ve Geçiş Mekânları

Binalar genellikle işlev, yakınlık ya da dolaşım yolu bakımından birbiriyle ilişkili çok sayıda mekândan oluşmaktadır (Ching, 2002). Mekânın varlığı, diğer mekânlarla kurulan ilişkilere dayanmaktadır. Bir mekânın başka bir mekânla ilişkisinin olmaması durumunda, mekânın kullanımından ve varlığından söz edilmesi mümkün olmamaktadır (Erman, 2017). Mekân kullanımı, binaların iç mekânından başlayarak kentin dış mekânları olan caddeler, parklar, meydanlar gibi çeşitli alanlarda devam etmektedir (Altan, 1993). Bu bağlamda mimarlık, “Binanın içsel ilişkilerinin ve dışarıyla ilişkisinin kurulduğu, planlama ve tasarım süreçlerini kapsayan bir mekân organizasyonudur” (Çelikyay, 2019). Dolayısıyla mekânın hem içsel hem de dışsal etkisi önem kazanmaktadır.

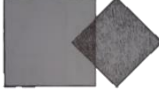

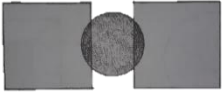
“Mimarlık yaşam gibi deneyimlerin sürekli bir akışıdır. Bölümlerinin birbirleriyle ilişkili olduğu düşünülen en bağlantılı mekânların bir serisidir. Bölümler arasındaki bu ilişki katılımcılar kendiliğinden bunu kabul etmese bile algısal deneyim içinde devam etmektedir” (Bacon, 1968; akt. Perinçek, 2003).

Bir ilişkide şunlar olmalıdır:

- Bağlanacak bir dizi parça,
- Öğeleri tek bir görüntüye yerleştirerek mantıksal olması gereken bir bağlantı,
- Orijinal öğelerden daha büyük bir anlam taşıyan bir bütün oluşturan bir görüntü,
- Bütün = Parça + Bağlantı + Parça (Brookes, 2012).

Mimari tasarımda, mekânlar ve mekânsal ilişkiler soyut bir biçimde geometrik olarak ifade edilmektedir (Erman, 2017). Karşılıklı ilişki ve etkileşim sonucu ortaya çıkan bu mekânlar, farklı şekillerde sınıflandırılabilir (Dizman, 2015). Ching (2002), mekânlar arasındaki bu ilişkiyi dört grupta toplamıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Ching'in mekânsal ilişkiler gruplaması (Ching, 2002)

	1. Mekân içinde mekân
	2. İç içe geçmiş mekân
	3. Bitişik mekân
	4. Bir ortak mekân ile birbirine bağlanmış mekânlar

Mekân içinde mekân: İki mekân arasında görsel ve mekânsal süreklilik sağlanmaktadır. Küçük mekânın dış çevreyle ilişkisi, büyük mekâna bağlıdır (Ching, 2002).

İç içe geçmiş mekân: Ortak mekânları bir bölge oluşturacak şekilde üst üste binmiş iki mekân içerir. Her mekân kendi kimliğini ve tanımını korur (Ching, 2002).

Bitişik mekân: Mekânsal ilişkiler içinde en yaygın olanıdır. İki bitişik mekân arasındaki görsel süreklilik, bu mekânları birbirine bağlayan ve aynı zamanda ayıran düzlemin özelliğine bağlıdır (Ching, 2002).

Bir ortak mekân ile birbirine bağlanmış mekânlar: Mesafe bakımından birbirinden ayrılan iki mekân üçüncü bir ara mekânla birbirine bağlanabilir ya da birbiriyle ilişkilendirilebilir. Bu iki mekân arasındaki ilişki kurdukları üçüncü mekânın özelliğine bağlı olmaktadır (Ching, 2002). Mekânsal ilişkilerin değerlendirilebilmesi için mekânların sahip olduğu özelliklerin bilinmesi gerekir. Mekânlar; kullanım, kapalılık-açıklık ya da psikolojik açıdan sınıflandırılabilir (Us, 2008).

Mimari mekân kapalılık-açıklık bakımından iki grupta incelenebilir. İlki yapının kendisi tarafından sınırlandırılan iç mekân, diğeri ise bu yapının dış yüzeyi ile başka yapıların birlikteliğinden oluşan dış mekândır (Altan, 1993; Us, 2008).

1.4.1.1. İç Mekân ve Dış Mekân

Mimari, kullanıcıları istenmeyen dış etmenlere karşı koruyarak onlara uygun bir iç mekân sunmalıdır. İç mekân genel anlamda güvenli, sıcak ve kuru olmayı amaçlamaktadır (Brookes, 2012). İç mekân kullanıcıların barınma, eğlence ve çalışma gibi eylemlerinin gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır. İç mekân, kişisel ve toplumsal amaçlara hizmet edebilir. Kişisel iç mekânlar konut gibi az sayıda kullanıcıya hizmet veren özel mekânlardır. Toplumsal mekânlar ise daha çok kullanıcıya hizmet eden restoran, müze, alışveriş merkezi, okul gibi kamusal mekânlardır (Us, 2008).

İç mekân ve dış mekân tasarım açısından benzer öğelerden oluşmaktadır. Dış mekânlar; yapılar, duvarlar, strüktürel elemanlar gibi yapay öğelerin yanında ağaç, gökyüzü gibi doğal öğelerden de oluşmaktadır (Kuloğlu, 2012). “Dış’ın önceden var olan bir iç’i örten bir maskeden ibaret olduğu yanıltıcıdır, çünkü iç ile dış eş zamanlı olarak inşa edilir” (Colomna, 2001; akt. Kuloğlu, 2012).

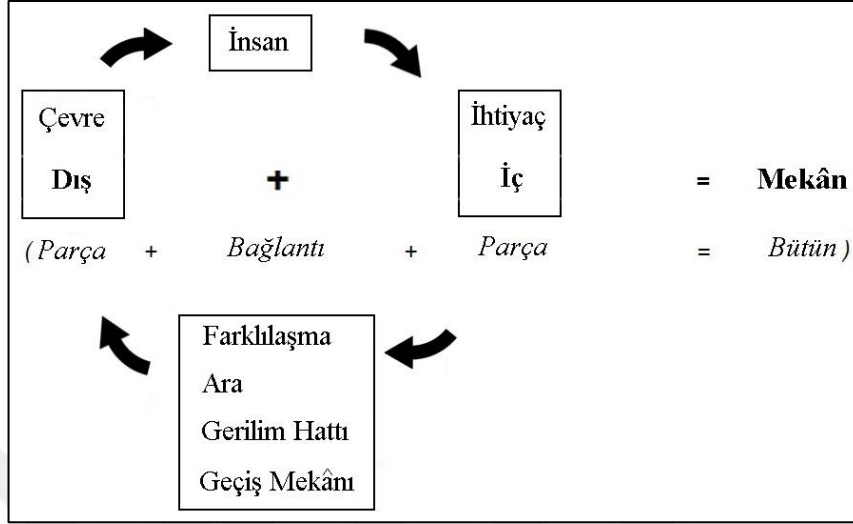
Dış mekânların büyüyüp genişlemesi sonucunda kentsel mekânlar meydana gelir. Bina ile kentsel mekân arasındaki ilişki dış mekân ile sağlanmaktadır. Yapılar dış mekânı oluştururken aynı zamanda dış mekândaki hareketi de yönlendirmektedir. Schulz’a (1971) göre kentsel dış mekânlar, soyut olarak yakınlık duygusu içeren yerler, kapalılık duygusu içeren alanlar ve süreklilik duygusu içeren yollardan oluşmaktadır (Yazıcıoğlu Halu, 2010).

Kentsel seviye ve bina seviyesi birbirinden farklı temsillere sahip olmakla birlikte karşılıklı ilişki içerisinde. Bina çevrelenmiş bir varlıktır. Bu binanın dış mekânı devamlı uzama ve kendini gösterme eğilimindedir. Bina ve dış mekân arasındaki şekil-zemin ilişkisinin bozulması bina kimliğinin zarar görmesine neden olabilir (Perinçek, 2003).

1.4.1.2. İç-Dış Mekân Diyalektiği

Mekânsal olanda zıtlıkların karşılıklı ilişkisi vardır. “İçerisi kendini dışarıda, dışarıyı kendini içeride tanımlar.” ifadesinde olduğu gibi mekân karşıt durumları barındırması nedeniyle dinamik bir yapıya sahiptir (Aydın, 2008). Dış mekân, iç mekânı yansıtarak kullanıcı beklentisine cevap vermelidir. E. Cornell, bu durumu mimarinin ikiz görsel etkisi olarak tanımlamaktadır (Altan, 1993). İç-dış mekân tasarımı ve bunlar arasındaki ilişki, insan yaşamının tanımlanmasında ve sınırlanmasında önemli rol oynamaktadır (Şekil 2).

Mekânı iç ve dış olarak tanımlamak, insanın kendi konumunu belirlemesine yardımcı olmaktadır (Shahlaei ve Mohajeri, 2015).

Şekil 2. İç ve dış mekân arasındaki ilişki (Brookes, 2012)

İç ve dış mekân arasındaki bağıntı ve alışverişin ne olması gerektiği farklı dönemlerde farklı şekillerde yorumlanmıştır (Özer, 2018). İç mekân ve dış mekân sürekliliğinin oluşması mekânlar arasında kurulan ilişkinin niteliğine bağlıdır. Modern mimari anlayışında bu ilişkinin sürekliliği vurgulanmaktadır. Mimaride en önemli konulardan biri iç ve dış mekân arasındaki farktır. Kapı, boşluk gibi birtakım öğeler iç ve dış mekânı ayırırken aynı zamanda birleştirerek aralarındaki ilişkiyi sağlamaktadır (Norberg Schulz, 1988). Modern mimari akımının üzerinde durduğu iç ve dış arasındaki bu birlik; modern dönem mimarlarının plan, hacim ve mekân düzenlerine yansımıştır (Özer, 2018).

Venturi, iç-dış mekân arasındaki yeni ilişkiyle ortaya çıkan akan mekân kavramını eleştirmiştir. “Akan mekân bile dışarıda bir iç mekânı veya içeride bir dış mekânı anımsatır ama bu mekân aynı anda hem iç hem dış mekân olamaz. İşlevlerin açıkça belirtilmesinin ve yine uygun biçimde eklemlenmesinin “içermeyi” (hem o... hem bu...) amaçlayan karmaşık ve çelişkili mimarlıkla bir ilgisi yoktur. Bunun adı olsa olsa “dışlayan” (“ya biri ya öteki”) mimarlıktır” (Venturi, 1996).

Bala (2006), ara yüz kavramına değinerek cephelerin önemini vurgulamıştır. Ara yüzler mekânı sınırlayan iki boyutlu cephe düzlemiyle birlikte aynı zamanda üç boyutlu

mekânı da kapsamaktadır. Bala, ara yüzleri düşey ve yatay bileşenler olarak iki grupta incelemiştir. Düşey bileşenlere örnek olarak cephe açıklıkları, payandalar, kolonlar, nişler, çıkmalar, balkonlar, sundurmalar, girişler, eşikler, vitrinler, camekânlar, güneş panelleri, reklâm panoları/taşıyıcıları, saçaklar gibi elemanları vermiştir. Yatay bileşen olarak binalar arasındaki hacmi örnek vermiştir. Bu hacim genel anlamda dış mekânı tanımlamaktadır (Bala, 2006).

“Mekânı tanımlayan öğeler ile mekânın kendisi ve ötesindeki yerler arasında gerilim oluşur” (Smith, 2007; akt. Brookes, 2012). Benzer şekilde bina tasarlanırken iç mekân ve dış mekân arasında bir gerilim meydana gelmektedir. İç mekân ve dış mekânı birbirinden ayıran duvar gibi elemanlar, bu gerilimi azaltan ara elemanlar olarak değerlendirilebilir. Ara elemanların oluşturduğu ara mekânlar bir diğer ifadeyle geçiş mekânları, hem iç mekânı hem de dış mekânı işlevsel açıdan desteklemektedir (Perinçek, 2003). Ara mekânlar, bir şeylerin arasında bulunan delikler, boşluklar, yarıklar şeklinde ifade edilebilir. Luz ara mekânı, iç ve dış mekân karşıtlığının ortasında bulunan mekân olarak değerlendirmiştir (Luz, 2006).

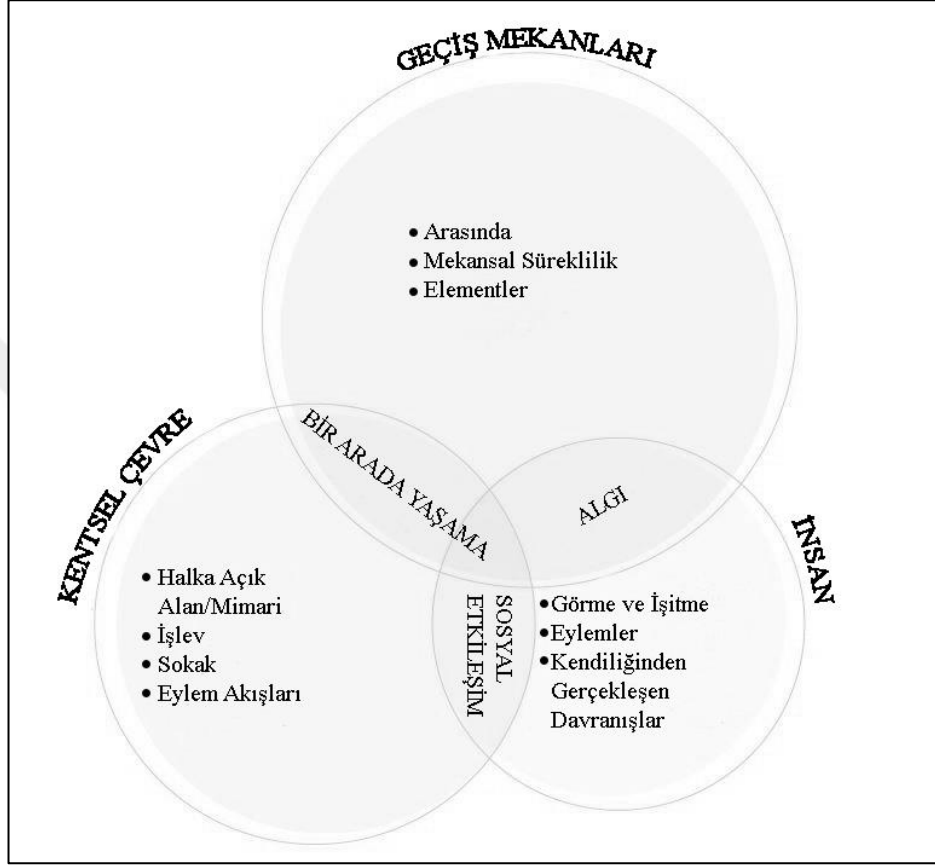
1.4.1.3. Geçiş Mekânları

“İnsancıl olmayı hedefleyen mimarlık, bu nedenle aradakilere, özellikle de mimari biçimlere ve insanların bulunduğu geçiş yerlerine özel bir ilgi göstermeli ve onları kalmaya davet etmelidir” (Van Eyck ve Newman, 1961; akt. Xue, 2020).

Geçiş mekânları, yapıyla ilgili ilk izlenimlerin oluşmasını sağlayan ve iç mekân hakkında ipuçları veren önemli tasarım elemanlarıdır. Bir sınır veya kenar olabilen geçiş mekânları, iki farklı alan arasındaki geçişi de ifade edebilmektedir. Geçiş mekânları, özel bir iç ve genel bir dış arasında da bir geçiş oluşturmaktadır. Geçiş mekânı bir parça kapatıldığı zaman içerisi olarak ifade edilirken tersi durumda dışarıyı olarak ifade edilmektedir (Perinçek, 2003). Yetken (2020), mekânın gücünün gidilen ve geçilen kavramlarında yattığını ve mimari karakterin geçilen mekân sayesinde var olduğunu belirtmektedir. Mimarının ana amaçlarından biri, birbirleriyle bağlantılı geçilen mekânların tasarımının nasıl olacağıdır.

Geçiş mekânları kent ölçeğinden bina ölçeğine kadar uzanan hacimsel, yüzeysel ya da kavramsal değerlere sahip olan mekânlardır. Bu tür mekânlara doğal çevrede de rastlamak mümkündür. Kara ve deniz arasında bulunan kumsal, geçiş mekânı olarak

değerlendirilebilir (Canbakal Ataoğlu, 2009). Geçiş mekânları farklı alanlar (iç-dış, özel-kamusal gibi) arasında mekânsal hiyerarşiyi sağlamaktadır. Geçiş mekânları, bu alanların diyalektik sürecinin bir ürünüdür (Perinçek, 2003) (Şekil 3).

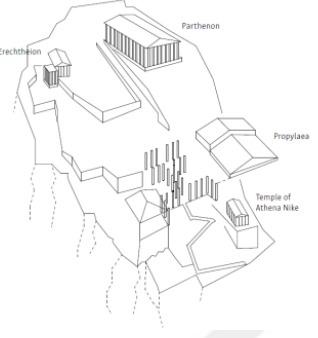
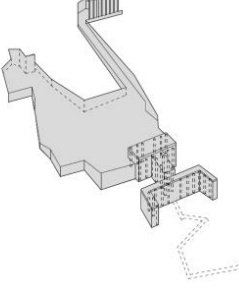
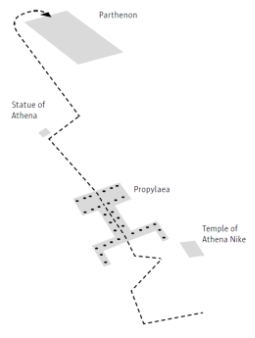
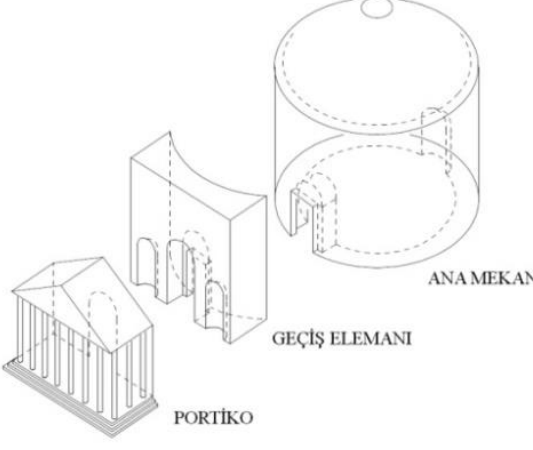
Şekil 3. Geçiş mekânları, çevre ve insan ilişkisi (Xue, 2020)

Zaha Hadid, Kartal kentsel dönüşüm projesinde eski dokuya yeni bir kimlik ve doku katmıştır. Büyük ve yüksek katlı kütleleri ve küçük kütleleri kullanarak dinamik geçişler oluşturmuştur. Ayrıca büyük kütlelerin kenarlarına yerleştirilen parklar, geçiş bölgesi özelliği taşımaktadır (Canbakal Ataoğlu, 2009).

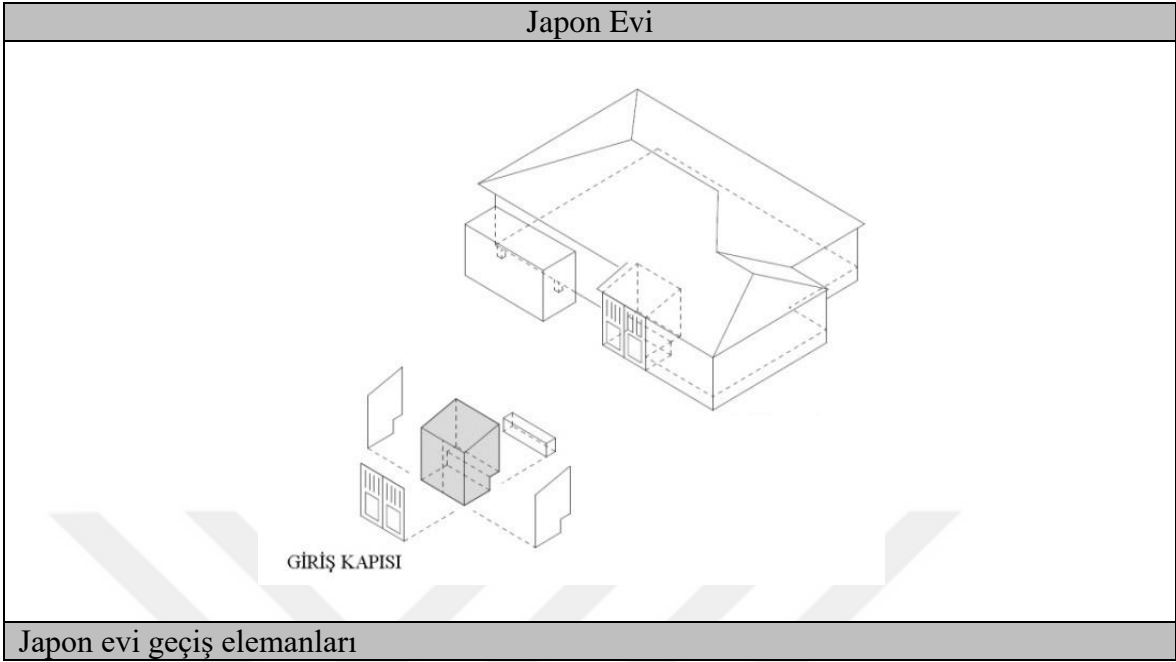
Geçiş mekânları bir yer ve bağlamı arasındaki ilişkide önemli rol oynamaktadır. Birçok dini yapıda girişi vurgulayan geçiş elemanları bulunmaktadır. Bu duruma Çin tapınaklarının kapıları ve ön avlusu, Yunan tapınaklarının giriş portikosu gibi birçok örnek verilebilir (Unwin, 2003). Akropolis, farklı geçiş mekânlarını bir arada bulunduran önemli bir örnektir. Tasarımda içerisi ve dışarısı arasındaki mekânsal ilişkiler önemli rol oynamaktadır (Boettger, 2014). Mimarlığın küçük ölçekli uygulamalarında da geçişlerin

önemli olduğu görülmektedir. Bir evin kapısı kamusal ve özel mekân arasında önemli bir arayüzdür (Unwin, 2003). Japon evlerinde giriş kolayca okunmaktadır. İç ve dış mekân arasındaki geçiş, kayar elemanların kullanımı yoluyla katmanlı bir şekilde sağlanmaktadır (Boettger, 2014) (Tablo 2). Geçiş mekânları kent içinde çoğunlukla eşikler, saçaklar, arkadlar, pasajlar, atriumlar ve girişler olarak görülmektedir.

Tablo 2. Geçiş mekânı örnekleri (Boettger, 2014)

Akropolis		
		
Dış mekân sınırları	Mekânsal bütünlük	Mekânsal ilişkiler ve geçiş
Pantheon		
		
Pantheon tapınağı geçiş elemanları ve ana mekân ilişkisi		

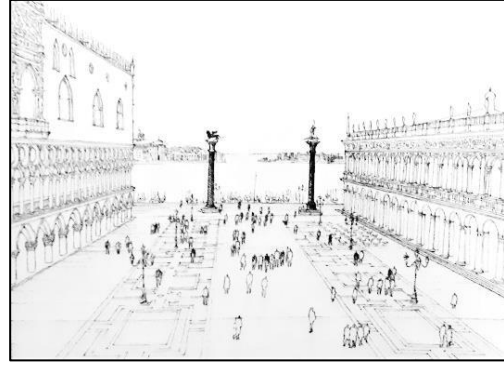
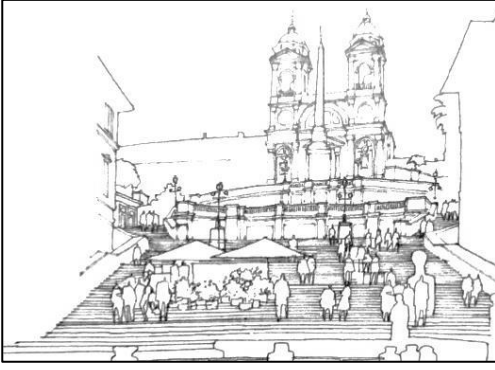
Tablo 2'nin devamı

1.4.1.3.1. Eşikler

Eşik; kökeni tarih öncesine dayanan arkeoloji, sosyoloji ve mimarlık gibi birçok alanda ele alınan disiplinler arası bir kavramdır (Öztürk, 2020). Boettger, eşik mekânı şu şekilde tanımlamaktadır: “Başlangıç, arada olan, bir bariyer/engel, iç ya da dış? Bir eşik mekân bunların hepsidir, sıklıkla da aynı anda hepsidir. Mekânın neye dönüşeceğinin beklentisiyle biçimlenirken kapalı ve açık arasındaki çelişkiyi de büyütür/geliştirir” (Boettger, 2014). Eşikler, zaman ve mekândaki geçitleri vurgulayarak ötekilerle kurulan ilişkilere aracılık etmektedir. Ayrı olanı birleştirme ve farklı olanı ayırma eşiklerin görevi içerisinde (Stavrides, 2016).

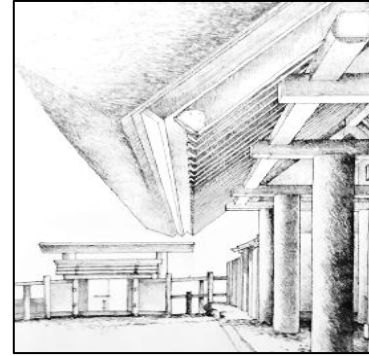
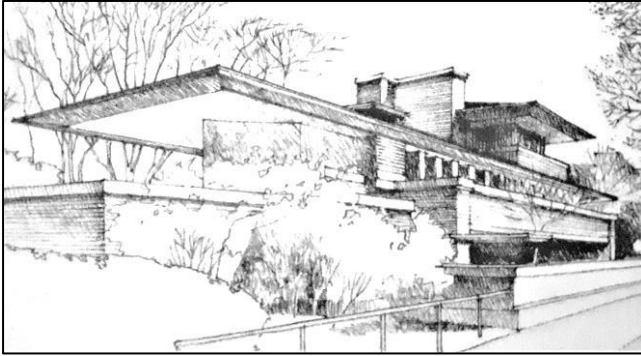
Hertzberger (1991), eşiğin her şeyden önce karşılaşmalar ve vedalaşmalar için bir ortam yarattığından bahsetmektedir. Eşikler, başkalarıyla sosyal ilişkileri sürdüren mekânlardır. Eşikler, girişler, sundurmalar ve daha birçok ara mekân dünyaya uyum sağlama aracıdır. Eşiklerin planlama süreci zor olduğu için tasarımına özen gösterilmesi gerekmektedir (Hertzberger, 1991). İspanyol merdivenleri, üst kota ulaşımı sağlayan ve oturma, sohbet etme gibi birtakım sosyal eylemleri içerisinde barındıran İtalya'nın en önemli eşiklerinden birisidir (Şekil 4). San Marco Meydanı İtalya'nın en önemli tarihi eşiklerinden birisidir (Şekil 5).

Şekil 4. İspanyol Merdivenleri ve Şekil 5. San Marco Meydanı (Ching, 2002)

1.4.1.3.2. Saçaklar

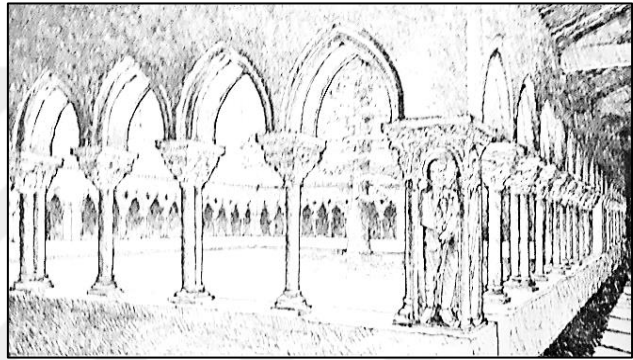
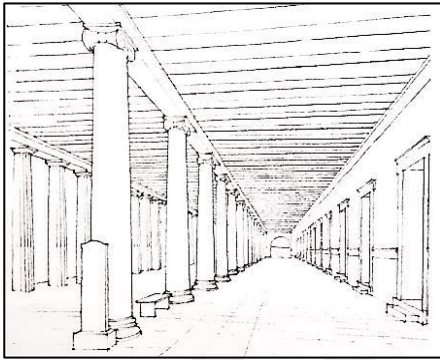
Saçak, çatıların yapıdan taşan ve yapıları iklimsel faktörlerden koruyan bölümüdür (Hasol, 1988). Geçiş mekânının biçimlenişinde rol oynayan çatılar işlevsel özelliklerinin yanında sembolik anlamlar da içermektedir. Saçaklar, giriş mekânlarını vurgulayarak iç ve dış mekânın bütünleyici unsurları olmaktadır (Perinçek, 2003). Frank Lloyd Wright tarafından tasarlanan Robie Evi, düz ve geniş çelik saçığıyla yarı açık geçiş mekânı oluşumuna katkıda bulunmaktadır (Şekil 6). İse Tapınağı'nın ahşap çatısı, yapıdan bir metre dışarı taşan bir saçığa sahiptir (Şekil 7).

Şekil 6. Robie Evi ve Şekil 7. İse Tapınağı (Ching, 2002)

1.4.1.3.3. Arkadlar

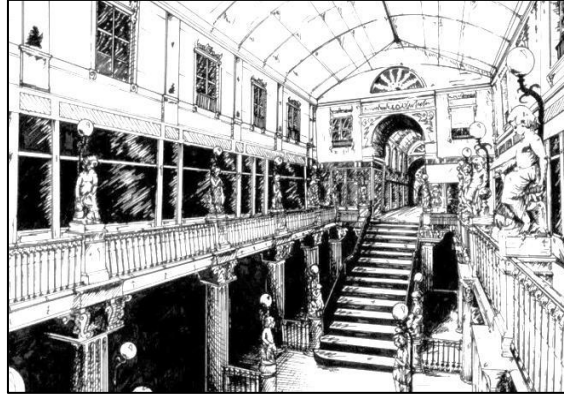
Arkad sözlük anlamıyla “kemer şeklinde açma, kemerler, kemerler arası, revak” olarak ifade edilmektedir (Hasol, 1988). Arkadlar, yanları açık üstü kapalı olan ve kamusal alan içerisinde yönlendirici etkisi bulunan mimari elemanlardır (Şekil 8 ve 9). Hertzberger arkadların yayaların rahatça alışveriş yapabilmelerini sağlayan kamusal ticari alanlar olduğunu belirtmektedir (Hertzberger, 1991). Curran (1993), iç-dış mekân sürekliliğinde arkadların önemli rol oynadığını belirtmektedir (Perinçek, 2003).

Şekil 8. Atolos Arkadı ve Şekil 9. Moissac Manastırı (Ching, 2002)

1.4.1.3.4. Pasajlar

Pasajlar kamusal ve özel mekânı ayıran/birleştiren geçiş mekânlarıdır. Pasaj kelimesi Latince’de adım anlamına gelen *passus*’tan gelmektedir. Geist’e (1979) göre pasaj, başı ve sonu olan bir geçittir (Hızlı ve Ulubay, 2012). Mümkün olduğunca çok insan tarafından erişilebilir olması amaçlanan pasajlar, cam çatılı alışveriş caddeleridir (Şekil 10 ve 11). Pasajlarda trafiğin olmaması yayaların pasajın her iki tarafında bulunan vitrinleri rahatça görebilmelerine olanak sağlamaktadır (Hertzberger, 1991).

Şekil 10. Wien Kärntnerhof Pasajı (URL-1) ve Şekil 11. Pommeraye Pasajı (URL-2)

1.4.1.3.5. Atriumlar

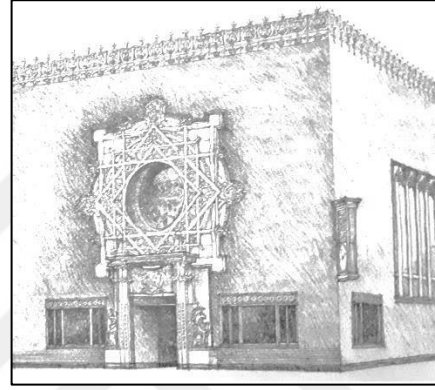
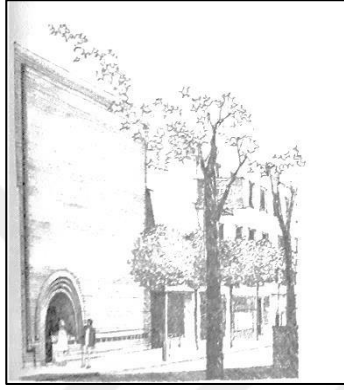
Atrium; “Eski roma evlerinin ortasında bulunan evin bütün bölümlerinin açıldığı üstü açık çevresi revaklı avlulardır” (Şekil 12). Bir diğer tanımda ise “Roma tapınaklarında çevresi revaklı, kare biçimindeki avlu”dur (Hasol, 1988). Günümüzde atriumlar; doğal aydınlatmaya izin veren, dış mekânda bulunma hissi uyandıran ve yapıyı organize eden merkezi iç mekânlardır (Şekil 13). Atriumlar, yönlendirme ve sirkülasyon işlevlerinin yanı sıra çeşitli aktivitelerin gerçekleşmesine de olanak sağlayabilirler (Uzun, 2007).

Şekil 12. Dört Sütunlu Atrium Düğün Evi (Ching, 2002) ve Şekil 13. Siyah Elmas Kütüphanesi (Uzun, 2007)

1.4.1.3.6. Girişler

Mimaride girişler; kullanıcıların basit bir konuta, devasa bina kompleksine, daha büyük ölçekte şehirlere ve ülkelere geçişini sağlayan elemanlardır. Girişler sadece Latince’de fores ve forum kelimesinden türetilen kapı gibi içeri girmeyi sağlayan bir delik veya boşluk değildir. Girişler, çevre hakkında fikir veren ve iç mekânla ilgili merak uyandıran geçiş elemanları olarak değerlendirilebilir (Bhonsle, 2010) (Şekil 14 ve 15).

Şekil 14. Morris Hediyelik Eşya Mağazası ve Şekil 15. Tüccarlar Ulusal Bankası (Ching, 2002)

Girişlerin; konum, oran, malzeme gibi özellikleri bulunduğu binaların işlevinin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır (Bhonsle, 2010).

İç-dış, özel-kamusal ayrımını belirleyen ve geçiş mekânı olana girişlerin:

- Pratik ve sembolik,
- İşlevsel,
- Statüsel, hiyerarşik,
- Kültürel, toplumsal anlamları vardır (Canbakal Ataoğlu, 2009).

Girişler, yapı ölçeğinde, dış mekândan iç mekâna uzanan geçiş elemanlarıdır. Dolayısıyla girişleri hem dış hem de iç mekân kapsamında incelemek mümkündür.

1.5. Giriş Mekânları

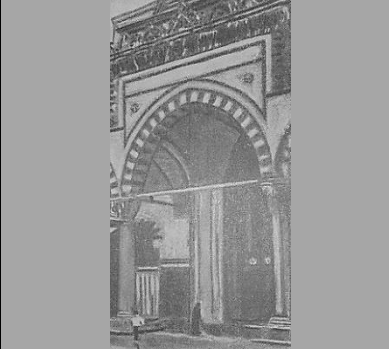

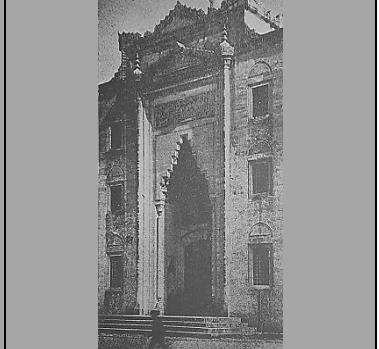
1.5.1. Dış Mekân ve Giriş

Girişler, yapıyla ilgili ilk fikirlerin oluşmasını sağlayan, hem iç hem de dış mekân organizasyonu ile ilişkili mekânlardır. Girişler, yapıların en önemli unsurlarından biridir. Bina girişleri, henüz binayı deneyimlememiş kullanıcılar için hazırlık mekânlarıdır. Bir ülkenin başkentinin girişi, devlete ve insanlara karşı saygı uyandırabilir. Opera binasına girişte hissedilen ruh hali, mekânda deneyimlenen müzikal hissin kalitesini etkileyebilir. Mimar Frederick Jules (1974), insanların genellikle duvar ve kapı gibi elemanlar sayesinde iletişim kurduklarını belirtmektedir. Rapoport (1977) benzer şekilde girişlerin sakinler ve ziyaretçiler arasında iletişimi sağladığını belirtmektedir (Brodie, 1990).

Girişin konumu ve tasarımına verilen önem, bulunduğu binanın rolünü ve işlevini yansıtmaktadır. Kamusal ve büyük ölçekli bir yapı girişinin gizli ve küçük bir delikten ibaret olamayacağı gibi, küçük bir konuta geniş merdivenlerle yaklaşarak devasa bir boşluktan girmek de uygun olmayacaktır (Krier, 1992). Kapı ve girişler, eski zamanlardan bu yana en önemli sembolik elemanlardan biri olmuştur. Kapanan, açılan ve ayıran kapı psikolojik olarak kullanıcıları etkilemektedir. Açık kapı doğrudan çevreyle ilişkili olarak canlılığı ve iletişimi vurgulamaktadır (Yürekli ve Yürekli, 2004).

Girişler, mimarlık tarihinde her zaman önemli geçiş elemanları olmuştur (Tablo 3). İlkel kabileler girişleri vahşi hayvanlardan korumak için mümkün olduğunca küçük boyutlarda tasarlamış ve mağara ağızlarına büyük taşlar yerleştirmiştir. Zaman içerisinde yaşam standartlarının değişmesi ve gelişmesiyle birlikte girişler daha esnek ve hareketli mekânlar haline gelmiştir (Perinçek, 2003). Modern mimari öncesi dönemde kapı ve girişlerin yapıları baskın olarak biçimlendirdiği görülmektedir. Osmanlı mimarisinde birçok anıtsal yapıda bulunan taç kapıların; malzeme, doku ve süsleme gibi özellikleriyle yapıda baskın bir tasarım ögesi olarak kullanıldığı görülmektedir. Aynı şekilde Yunan ve Roma mimarisinde yapı cephelerinde kullanılan portikolar, girişi belirgin hale getiren tasarım öğeleridir (Canbakal Ataoğlu, 2009).

Tablo 3. Erken dönemden günümüze giriş örnekleri

		
Erken dönemlerde girişler (Özer, 2018)		
		
Bab Mansour Kapısı, Fas (URL-3)	İstanbul Üniversitesi giriş kapısı (URL-4)	Paris Zafer Takı (URL-5)
		
Paris'te şehre giriş vergisi ödeme kapıları sırasıyla Reservoir, Passy, Montmartre, Croix-Blanche (Özer, 2018)		
		
Süleymaniye Camii iç avluya geçen taç kapı (Arseven, 1975)	Topkapı Sarayı'nın dış kapısı (Arseven, 1975)	İstanbul Bayezid Camii cümle kapısı ve revakı (Arseven, 1975)

Yüzyıllar boyunca girişe verilen önem, Barok mimarisi ve modern mimarinin getirmiş olduğu yeni mimari anlayışla birlikte değişime uğramıştır. Yeni anlayışın getirmiş olduğu iç-dış mekân bütünleşmesi; serbest mekân, iç içe geçen mekân ve akan mekân gibi yeni kavramlar ile kendini göstermiştir. Bu kavramlar girişlerin binaların cam yüzeylerinde eritilmesine yol açmıştır. Mies Van Der Rohe'nin yapılarında bu tutum açıkça görülmektedir (Yürekli ve Yürekli, 2004). Postmodern mimariyle önem kazanan giriş elemanı, yapının simetri eksenine konumlandırılarak vurgulanmıştır. Dekonstrüktivizm

akımı, birbirine akan mekân kavramını ortaya çıkararak girişin yeniden önemini kaybetmesine neden olmuştur (Yürekli ve Yürekli, 2004). Günümüzde farklı giriş çeşitlerine rastlamak mümkündür (Tablo 4).

Tablo 4. Modernizm sonrası giriş örnekleri

		
Guggenheim Müzesi (URL-6)	David S. Ingalls, New Haven Paten Pistisi (URL-6)	Yeni Ulusal Galeri (URL-6)
		
Kraliyet Ulusal Tiyatrosu (URL-7)	Farnsworth Evi (URL-7)	Jatiya Sangsad Bhaban (URL-7)
		
Lotus Tapınağı (URL-8)	Deneyim Müzik Projesi Müzesi (URL-8)	Beijing Ulusal Stadyumu (URL-8)

Krier (1992), günümüz girişlerini eleştirerek girişlere yeterince önem verilmediğini vurgulamaktadır. Girişlerin genellikle boşluklara indirildiğini ve sadece yapı yönetmeliklerinin gerekliliğini karşıladığını belirtmektedir. Krier (1992) ayrıca giriş hollerinin tasarım ölçütlerine değinerek yapı için önemine dikkat çekmiştir.

1.5.2. İç Mekân ve Giriş Holü

1.5.2.1. Giriş Holü Elemanları

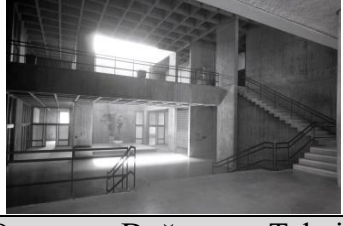

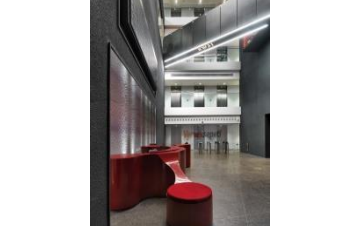

Mekânlar arası geçişte kapı, boşluk gibi giriş elemanlarının yanı sıra giriş holleri de önemli rol oynamaktadır (Perinçek, 2003). Giriş fuayesi, kavramsal düzeyde hem içeriye hem dışarıya aittir (Sfintes, 2015). Giriş holü, dış mekândan iç mekâna girildiğinde kullanıcıları karşılayan mekânlardır. Fuaye, lobi ya da karşılama alanı olarak da adlandırılabilir. Fuaye, başlangıçta Fransızcada oyuncuların sahne dışında dinlendikleri alan için kullanılan bir terimken günümüzde bir binanın veya evin giriş mekânlarını ifade etmek için kullanılmaktadır (Hasol, 1988; URL-9, 2021). Girişler kolay fark edilebilen mekânlar olmalıdır. Bu mekânlar giriş rotası, bilgi/kontrol noktası ve toplanma mekânlarıdır (Akgün, 2011).

Bill Hillier ve Kali Tzortzi fuayeyi yola çıkmak ve geri dönmek için hizmet veren bir toplanma alanı olarak tanımlar (Laursen vd., 2016). Giriş holleri; otel, müze, kültür merkezi gibi yapılarda kentin kamusal mekânlarının bir uzantısı olarak kullanıcıların içten dışa dağılımını veya tam tersi olarak dıştan içe toplanmasını sağlayan dolaşım mekânlarıdır. Aynı zamanda bu mekânlar kentsel dış mekânın en çok algılandığı mekânlardır. Giriş hollerine verilen önemin artmasıyla birlikte mimari tasarımda değişimler meydana gelmiştir (Perinçek, 2003). Sirkülasyon mekânları geçmişte geçip gidilen mekânlar olarak görülürken, günümüzde dikkat çeken mekânlar haline gelmiştir. Modern mimari sonrası müze, otel vb. yapıların fuaye mekânları; modernizmin ilkelerinden bağımsız olarak dinamizm etkisiyle yeni mekânsal deneyimlere yol açmıştır (Canbakal Ataoğlu, 2009) (Tablo 5).

Tablo 5. Giriş holü/fuaye örnekleri

		
The Osborne (URL-10)	Brickell City Center (URL-10)	The Liddel Wilshire (URL-10)

Tablo 5'in devamı

		
Embarcadero Merkezi Lobisi (URL-11)	Galleries Lafayette Champs-Élysées (URL-12)	Guggenheim Müzesi (URL-13)
		
Bergama Kültür Merkezi (URL-14)	İstanbul Atatürk Kültür Merkezi (URL-15)	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (URL-16)
		
Pera Palas Otel (URL-17)	Yemek Sepeti (URL-18)	İstanbul Havaalanı (URL-19)

Müze fuayeleri, ziyaretçileri deneyimlemek üzere ulaşacakları mekânlara hazırlarken aynı zamanda müzenin kalitesini ve karakterini aktaran mekânlardır. Bu mekânlar buluşma, selamlaşma alanı olarak işlev görmektedir. Ziyaretçileri ağırlayarak onları müze ziyaretine hazırlamaktadır. Pulto ve çanta gibi eşyaların depolanabileceği alanlar içermektedir. Oturma ve dinlenme alanı olarak işlev görürken aynı zamanda müze personeli ve ziyaretçiler arasındaki etkileşimi sağlamaktadır. Bu eylemlerin sonunda bir vedalaşma alanı işlevi de görmektedir (Mortensen vd., 2014). Ziyaretçiler giriş eyleminden sonra danışma ve bilgilendirme panolarından elde ettiği bilgilerle gitmek istediği mekâna yönlenebilir. Ziyaretçiler vestiyerlere eşyalarını bırakarak müze içerisinde daha rahat dolaşım sağlayabilirler. Müzenin tasarımına bağlı olarak asansör, merdiven ve rampaları kullanımıyla katlar arasında müze içi dolaşım sağlanabilir (Erol, 2019).

Otellerin en önemli göstergelerinden biri olan lobiler, büro hizmetlerinin gerçekleştiği (bilgi alma ve kayıt gibi) aynı zamanda bekleme ve dinlenme alanı olarak hizmet veren dolaşım mekânlarıdır. Günümüzde sosyal ve teknolojik değişimlerle birlikte otel lobilerinin tasarımı önem kazanmaya başlamıştır. Yeni tasarımlarla birlikte lobiler dinamik bir atmosfer kazanmıştır (Bulut, 2017).

Karmaşık bir dolaşım sistemi olan hastane yapılarında fuayeler, içerisinde birçok özelliği barındırmaktadır. Hastalar, lüks hastanelerde hastane girişlerinde karşılanarak kayıtları rahat bir ortamda yapılmaktadır. Devlet hastanelerinde ise görevli ve hasta arasında daha resmi bir ilişki bulunmaktadır. Günümüz hastanelerinin bir bölümünde fuayelerinin hastane kapasitesine yetecek büyüklükte olmadığı ve dinlenme donatılarının özensiz olduğu görülmektedir (Erçetin, 2019).

Yapılan literatür araştırmaları doğrultusunda farklı işlevli yapıların giriş holü içerisinde bulunabilecek mekânlar/elemanlar aşağıda sıralanmıştır:

- Danışma
- Karşılama bankosu
- Güvenlik
- Vestiyer
- Yönlendirme ve bilgilendirme elemanları
- Bekleme alanı ve dinlenme donatıları
- Atriumlar
- Merdivenler, asansörler, rampalar
- Lavabo ve tuvaletler
- Yeme-içme alanları
- Sergi panoları
- Müze mağazaları
- Kambiyo
- İdare
- Sağlık, ilkyardım mekânları (Ambrose ve Paine, 2006; Bulut, 2017; Çalı, 2011; Erçetin, 2019; Erdem, 2020).

Yukarıdaki veriler doğrultusunda giriş hollerinin birden fazla dolaşım mekânını içinde barındırdığı söylenebilir.

1.5.2.2. Dolaşım Mekânları

Dolaşım mekânları bina organizasyonunun ayrılmaz bir parçasıdır. Dolaşım yolları, işlevsel olarak geçiş ve bağlantıyı sağlarken aynı zamanda kullanıcının hareket etme, durma, dinlenme ya da gözleme eylemlerine imkân verecek şekilde tasarlanmalıdır (Ching, 2002).

Dolaşım mekânının biçimi, aşağıdaki koşullara bağlı olarak değişmektedir:

- Sınırların nasıl tanımlandığına,
- Kendi biçimini bağladığı mekânların biçimi ile ilişkisine,
- Ölçek, oran, ışık ve manzara niteliklerini nasıl belirginleştirdiğine,
- Merdiven ve rampalarla olan ilişkisine (Ching, 2002).

Dolaşım mekânının genişliği ve yüksekliği, içinde barındırdığı kullanıcı yoğunluğuyla doğru orantılı olarak değişmektedir. Geniş bir mekânda yürüme yolunu belirlemek için mekân içerisindeki eylemlerden veya donatılardan yararlanılabilir (Ching, 2002).

Dolaşım mekânı elemanlarından biri olan merdivenler, katlar arası geçişi sağlamaktadır. Merdivenin genişliği ve yüksekliği, bulunduğu mekânın özel ya da kamusal olmasına bağlı olarak değişebilir. Kamusal binalarda davetkâr bir görünüm sergilemek amacıyla geniş ve alçak basamaklı merdivenler tercih edilirken özel mekânlarda dar ve dik basamaklı merdivenler tercih edilebilir. Sahanlıklar, merdivenin çıkışını kesintiye uğratarak doğrultunun değişmesini sağlar. Kullanıcıya duraklama fırsatı veren sahanlıklar, farklı geçişlere ve eylemlere imkân sağlayabilir. Merdivenler, mekânı kaplayabilir ya da mekân çevresinde dolanabilir. Mekân içerisinde kimi yerde daralabilirken kimi yerde oturma, eğlenme gibi çeşitli etkinlikleri gerçekleştirmek amacıyla genişleyebilir (Ching, 2002).

Merdiven mekân içerisinde farklı biçimlerle bulunmaktadır:

- Tek kollu merdiven
- L şeklinde merdiven
- U şeklinde merdiven
- Dairesel merdiven
- Spiral merdiven (Ching, 2002).

Dolaşım sisteminde elemanlar mantıksal bir biçimde birbirine bağlanmaktadır. Örneğin otelde; giriş, hol, koridor ve merdivenler bir ağ bağlantısı gibi düşünülebilir. Bu

elemanlar (merdiven, asansör, hol) dolaşım sistemi içerisinde çoğu zaman bir arada yer almaktadır (İnceoğlu, 1990).

Giriş-sirkülasyon alanı ilişkisi:

- Giriş ve sirkülasyon alanı içinde ara bölge oluşturulması,
- Girişin ara bölge oluşturulmadan sirkülasyon alanının içine katılması şeklinde incelenebilir (Canbakal Ataoğlu, 2009).

Giriş alanında yönlenme, doğrusal-buyurgan veya çok yönlü-alternatifli olabilir. Modern öncesi dönemde genellikle doğrusal-buyurgan bir yönlenme sistemi görülürken, modern sonrası dönemde çok yönlü-alternatifli bir yönlenme sistemi görülmektedir (Canbakal Ataoğlu, 2009).

Giriş mekânları diğer mekânlarda olduğu gibi psikolojik ve fiziksel birtakım faktörlerden etkilenerek tasarlanmaktadır. Tezin bu bölümünde giriş mekânlarının tasarımına etki eden psikolojik ve fiziksel faktörlere yer verilmektedir.

1.6. Giriş Mekânlarının Tasarımına Etki Eden Faktörler

1.6.1. Psikolojik Faktörler

1.6.1.1. Mekân Algısı

Mekân algısı, mekânı değerlendirmedir (Aydınlı, 2008). Mekân kişi tarafından öncelikle duyuşsal olarak algılanır. Sonrasında kişinin mekân içerisinde geçirdiği süreye bağlı olarak zihinsel algılanabilir. Bunun yanında mekân algısı, zaman faktörüne de bağlıdır. Mekânın algılanmasında en baskın duyu görme duyusudur. Mekân kullanıcısının sahip olduğu alışkanlıklar, eğitim durumu ve yetenekleri gibi birtakım özellikler görme eylemini etkilemektedir (Asar, 2013; Özen, 2004).

Batı kültüründe görmeye tarihsel olarak duyuların en soylusu olarak bakılmıştır. Ancak insanlık tarihi her zaman görmenin egemenliği altında olmamıştır. Fevbre 16. yy'da koku ve işitme duyusunun görme duyusundan daha baskın olarak kullanıldığını belirtmektedir. Grek mimarisi gibi birçok mimari göz ve estetik mimarisi olarak görülürken aynı zamanda dokunsal bir mimari özelliği de göstermektedir. Ancak yeni teknolojiler ve toplumsal değişimlerle birlikte görme duyusu diğer duyuların önüne

geçerek toplumda ayrıcalıklı bir hale gelmiştir. Mimarlık görme mekanizmasıyla ilgilenecek Gestalt yasalarıyla incelenmeye başlanmıştır. Görmenin baskın doğasına ilişkin birçok görüş ortaya çıkmıştır. Descartes, görme duyusunun dokunma duyusuna eşit olduğunu belirtmiştir. Levin (1993) ise görme duyusunun çok güçlü kavrama ve şeyleştirme eğiliminin olduğunu ifade etmiştir. Görmenin bu ayrıcalıklı doğasını savunanların yanında eleştirenler de olmuştur. Görme duyusunun insanın dünyada kökleşmesini kolaylaştırmadığı belirtilmiştir. (Pallasmaa, 2011).

Ponty'e göre görme ancak öngörme ve yönelim yoluyla olmaktadır. Görme ve hareket, nesnelere iletişim kurmanın özgül tarzıdır. Tüm hareketler belli bir ortamda hareketin kendisi tarafından belirlenen bir zemin üzerinde yer almaktadır. "Görsel şey, bakışım manzaradaki işaretleri takip edip orada dağınık bulunan gölgeleri ve ışıkları bir araya getirmekle tıpkı ışığın görünür kıldığı bir şeye ulaşır gibi aydınlatılmış yüzeye ulaştığında belirir." Görme veya daha genel olarak duyuların olmaması halinde, resim diye bir şey olmayacaktır (Ponty, 2016).

Her algı ve duyum bir atmosferde meydana gelmektedir. Buna göre tüm duyular mekânsaldır. Mekân deneyimi diğer tüm deneyimlerle iç içe geçmiştir. Bir şey onu algılayan birinden ayrı olamayacağı için insan da mimari mekândan ayrı olarak düşünülemez (Ponty, 2016). Beden, hem nesnelere arasında bir nesnedir aynı zamanda onu gören ve dokunan şeydir. Beden ve hareket çevreyle sürekli etkileşim içindedir. Mekândaki yerinden ayrı bir beden olması söz konusu değildir (Pallasmaa, 2016). "Nesnelerin yalnızca görme duyusuna değil, diğer duyulara da keskin ve yoğun bir biçimde verili oldukları durumlarda buna okunaklılık ya da görünürlük de denebilir" (Lynch, 2011). Mekân ve mekân içerisindeki bedenler arasında kurulan ilişkilerin ifade edilebilir olması mekânın okunabilirliğine bağlıdır.

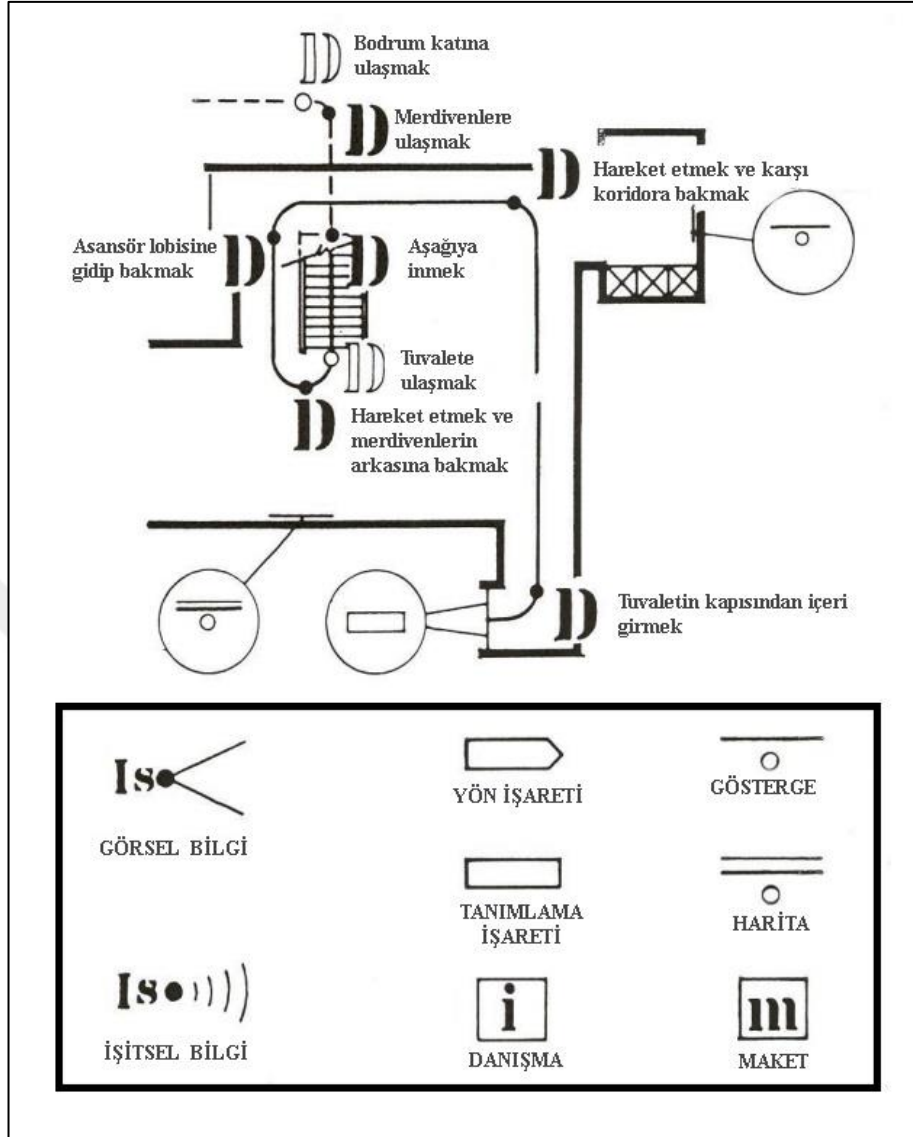
1.6.1.1.1. Okunabilirlik, Yön Bulma ve Oryantasyon

Mekânın okunmasında mekânı tanımlayan bileşenler ve mekân organizasyonu önemli rol oynamaktadır. Lynch okunabilirliği; mekânsal düzen, yön bulma ve mekân organizasyonunu içeren bir sistem olarak kabul etmektedir. Mekân organizasyonunun net olmaması halinde okunabilirliğin azalacağını belirtmektedir (Lynch, 2011; Özen, 2004). Okunaklılığın alt bileşenleri hatırlama, öğrenme ve yanısıra hareket edebilme ve yön bulmadır. Çevrenin okunaklı olması tanımlı ve belirgin öğelerin kompozisyonuyla

meydana gelmektedir (Sönmez ve Önder, 2015). Mekân okumasında; mekân, zaman ve yaşam boyutlarının bir bütün olarak ele alınması gerekir. Mekânsal deneyimde yönelmişlik, mekânın nedenselliğini okumayı sağlamaktadır (Aydınlı, 2008).

Yön bulma kavramı ilk kez Kevin Lynch tarafından yazılan Kent İmgesi kitabında kullanılmıştır. Lynch, belirgin ve okunaklı çevrenin güven vermenin yanı sıra deneyimin derinliğini ve yoğunluğunu artıran bir etkiye sahip olduğunu belirtmektedir (Lynch, 2011). Yön bulma kavramının önemini gösteren bir diğer çalışma Köseoğlu'nun (2012) çalışmasıdır. Köseoğlu, okunaklılık kavramını plan şemaları üzerinde incelediğinde gerçek deneyim söz konusu olmasa bile mekânları tanımanın yön bulma kavramıyla ilişkili olduğunu ortaya çıkarmıştır (Sönmez ve Önder, 2015).

Passini (1992) yön bulma tanımını, “tanıdık veya tanıdık olmayan bir çevrede hedefi arama süreci, uzamsal problem çözümü” olarak tanımlamaktadır. “Yerleşim; mekânsal ulaşım, form, plan ve etkileşimle sağlanırken, çevresel bilgi ise yönü tayin edebilmek için ihtiyaç duyulan mimari ve görsel ifadelerden oluşmaktadır” (Passini, 1992; akt. Çelik, 2017). Passini (1984), bir alışveriş mekânında yön bulma eylemini anlatmaktadır. Şekil 16'da verilen şemada, davranışlar ve rotalar gösterilmiştir. D harfi doğrusal ilişkiyi ifade etmektedir (Passini, 1992; akt. Çelik, 2017) (Şekil 16).

Şekil 16. Yön bulma şeması (Passini, 1984; akt. Çelik, 2017)

Mekânsal algının gerçekleşmesi hareket ve yön bulmaya bağlıdır. Hareket etme, mekân kullanıcılarının mekân deneyimlerini oluşturan temel eylemdir. Hareketle birlikte mekân kullanıcıları mekânı içselleştirmeye başlar. Mekân algılanmasında zaman faktörü de önemli rol oynamaktadır. Mimari eser, bina içinde dolaşmayı gerektiren zaman parçasının hesaba katılmasıyla anlaşılabilir (Özer, 2018).

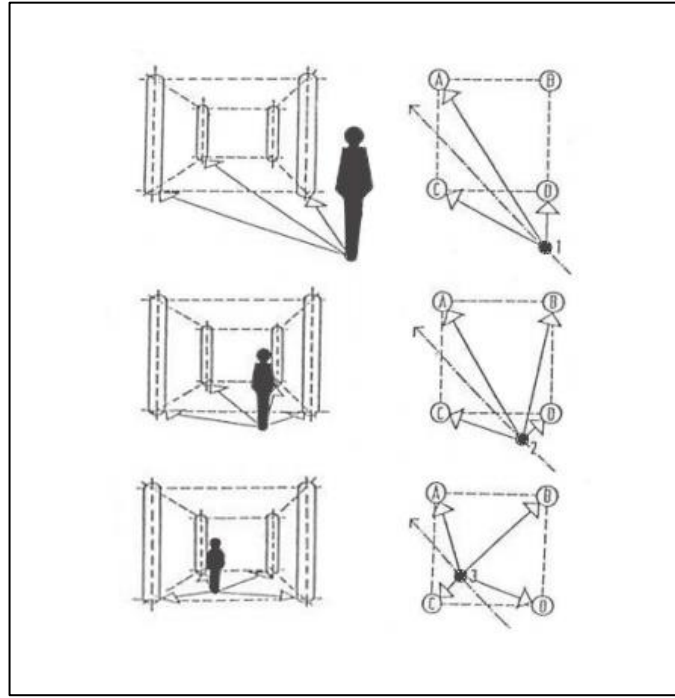
Yön bulma farklı mekânlar arası ilişkiyi ele alan dinamik bir eylem olmakla birlikte oryantasyon, yön bulmanın alt kümesi olarak dinamik bir karar verme ve değerlendirme sürecini içeren durağan bir eylem olarak düşünülebilir. Zevi, insanın varoluşunu anlamadaki en büyük etkenlerden birinin oryantasyon olduğunu belirtmektedir.

Oryantasyon, insanın nerede olduğunu bilmesini sağlarken en uygun yönü seçebilmesine imkân sağlamaktadır (Garip, 2003).

Giriş doğru net bir görsel yönelim, girişin atmosferini oluşturan faktörlerden biridir (Beset, 2000). Girişin kullanıcı tarafından doğru okunabilmesi oldukça önemlidir. İç mekâna ulaşma amacı taşıyan kullanıcı, girişin nerede olduğunu bilmek istemektedir. Dolayısıyla bu istem, girişe yönlenmeyi ve hareketi sağlamaktadır.

1.6.1.1.2. Hareket

Mimari mekânın görsel algısında hareket halindeki insanın algısı önemli bir yer tutmaktadır (Şekil 17). “Mekân, birçok araştırmacının da belirttiği gibi hareketle algılanmaktadır. Algılamayı duyularımız aracılığıyla yaparız. Algılamayla birlikte mekânı deneyimler, yani yaşayarak herhangi bir yere veya mekâna ait biçimsel ve nesnel özelliklerini geçici belleğimize depolarız. O mekânda kalış süremize ve kullanım çeşitliliğimize göre o mekân bizde belirli anılarla, anlam kazanmaktadır” (İnceoğlu ve Aytuğ, 2009).

Şekil 17. Mekânsal algılama ve kişinin konumu (Joedicke, 1985; akt. Asar, 2013)

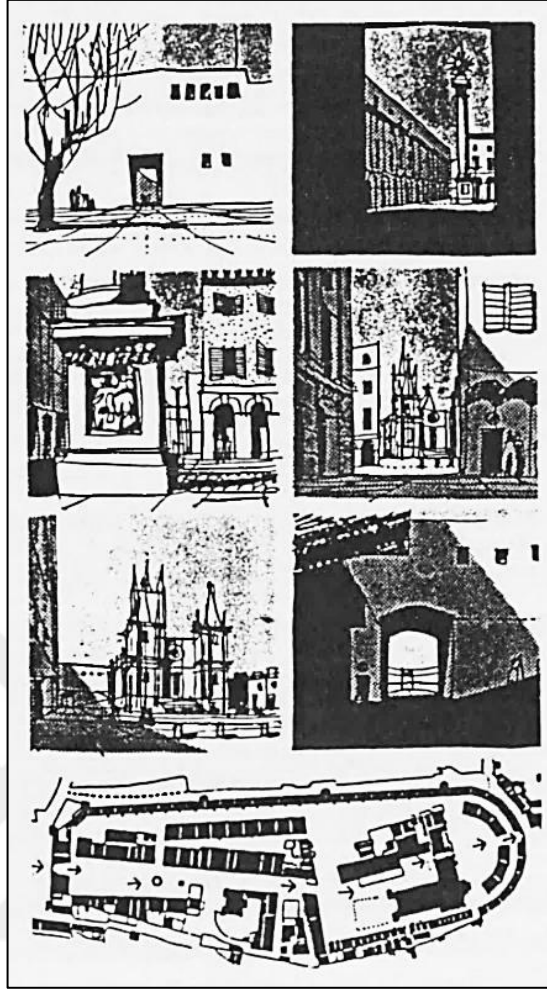
Hareket, çevrenin algılanmasında dikkate önemli rol oynamaktadır. Nakayama'ya (1985) göre hareket algısının önemli olmasının yedi muhtemel nedeni vardır. Bunlar:

- Üçüncü boyutu algılayabilmemizi sağlamak,
- Çarpışmaya ne kadar zaman kaldığını hesaplayabilmek,
- Nesneyi yerden ayırt edebilmek,
- Kendi hareketlerimizle ilgili bilgileri saptayabilmek,
- Göz hareketlerini uyarabilmek,
- Biçim düzenlerini kavrayabilmek,
- Hareket eden objeleri algılayabilmek.

Algının amacının; boyut, mesafe, şekil, renk ve hareket gibi nesnel miktarların telafi edilmesi olduğu varsayılmıştır. Görmenin, hareketle aynı bağlamda düşünülmesi algının bu görüşü açısından önemli anlamlar ifade etmektedir (Yazıcıoğlu Halu, 2010).

Ponty, bedenin hareketli bir nesne olarak kabul edilirse algısal şifrenin çözülebileceğini belirtmektedir. Hareket, onu anladığında ve içselleştirdiğinde öğrenilir. Hareket fenomeni zamansal ve mekânsal gerektirmeyi ortaya çıkarır. “Az sonraki konum şimdiyle kaplanmıştır ve onun aracılığıyla hareketin sonuna kadar tüm gelecek konumlarda şimdiyle kaplanır” (Ponty, 2016). İnsan bedeninin ve hareketinin yansıması olmayan bir mimarlığın düşünülmesi mümkün değildir. Bedenler ve hareketler çevreyle sürekli iletişim halindedir (Pallasmaa, 2011).

Hareket sadece bir yerden başka bir yere gitme eylemi olarak değil aynı zamanda görsel olarak insan bakışıyla da yapılabilir (Kuban, 2016). Algılayıcının mekân içerisindeki hareketi doğrultusunda mekânsal algı değişiklik göstermektedir. Joedicke (1985), “Bir sınır çizilmiş ve algılanmışsa kişi için mimari mekân oluşmuştur.” diyerek sınırın önemini vurgulamaktadır (Asar, 2013). Şekil 18’de de gösterildiği üzere farklı nokta ve uzaklıklar mekânsal algının değişmesine neden olmaktadır.

Şekil 18. Cullen’ın çizimlerinde harekete göre değişen dış mekân perspektifleri (Cullen, 1996)

Şekil 18’de gösterilen Gordon Cullen’ın (1996) çizimlerinde harekete göre değişen dış mekân perspektifleri görülmektedir. Plan üzerinde işaretlenen oklar bakış açılarını temsil etmektedir. Yürüyüş aksı boyunca kentsel dış mekânın ne şekilde algılandığına dair görseller aşağıda verilmiştir. Cullen’ın plan ve perspektif çizimlerinde farklı ölçeklerde ve konumlarda giriş mekânları görülmektedir. Giriş algısı, harekete göre değişerek farklı görsel etkiler yaratmaktadır. Kullanıcılar farklı konumlardaki girişlere yönelerek kentsel dış mekânda hareket etmektedir.

1.6.1.1.3. Dolaşım

“...Bedenlerimizin dünyası ile barındırdığımız yerlerin dünyası arasındaki karşılıklı etkileşim daima akış halindedir. Tensel deneyimlerin bir dışavurumu olan yaşam alanları oluştururuz, özellikle de bu deneyimler henüz yarattığımız yaşam alanları tarafından üretildikçe ister bu sürecin bilincinde olalım ister ondan habersiz bedenlerimiz ve devinimlerimiz yaşadığımız binalarla sürekli bir diyalog içindedir” (Moore ve Yudell, 1977; akt. Ching, 2002).

Dolaşım yolu, bina iç mekânlarını ya da iç ve dış mekânları birbirine bağlayan algısal bir bağ olarak kabul edilebilir. Bu algısal deneyim, kullanıcıların bulunduğu konuma ve ulaşmak istediği mekâna göre değişkenlik gösterebilir (Ching, 2002). Kullanıcılar dolaşım yolu sayesinde binaya yaklaşma eylemini gerçekleştirmektedir.

1.6.1.1.4. Yaklaşım

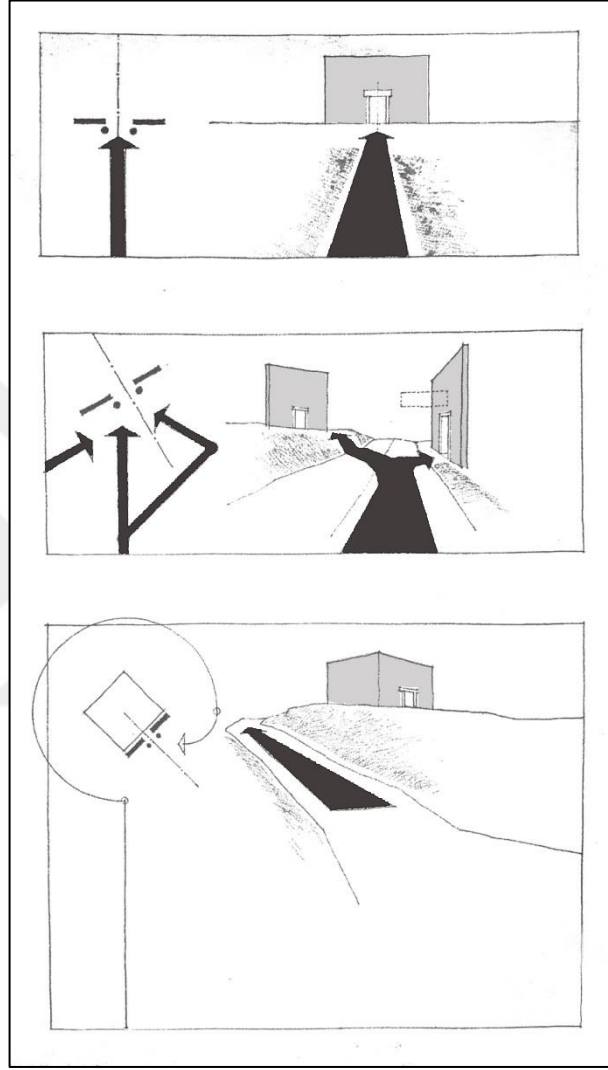
“Bir binayla karşılaşılır; ona yaklaşılır, onunla karşılaşılır, bedenle ilişkilendirilir, içinde hareket edilir, başka şeylerin koşulu olarak kullanılır. Mimarlık davranışı ve hareketi başlatır, yönetir ve örgütler” (Pallasma, 2011).

Kullanıcılar binanın iç mekânına girmeden önce dış mekânda bir yol vasıtasıyla girişe yaklaşmaktadır. Dolaşım sisteminin başlangıç eylemi olarak tanımlanan yaklaşım, bina mekânlarını deneyimlemeden ve kullanmadan önceki hazırlık süreci olarak değerlendirilebilir. Binaya yaklaşmak ve girmek çok kısa ve kolay bir süreç olabileceği gibi uzun ve karmaşık da olabilir. Binaya yaklaşım şekli, iç mekânla zıtlık göstererek belirginleşebilir ya da iç ve dış mekân ayrımı net olmayabilir (Ching, 2002).

Ching (2002), binaya yaklaşımı üç grupta sınıflandırmıştır:

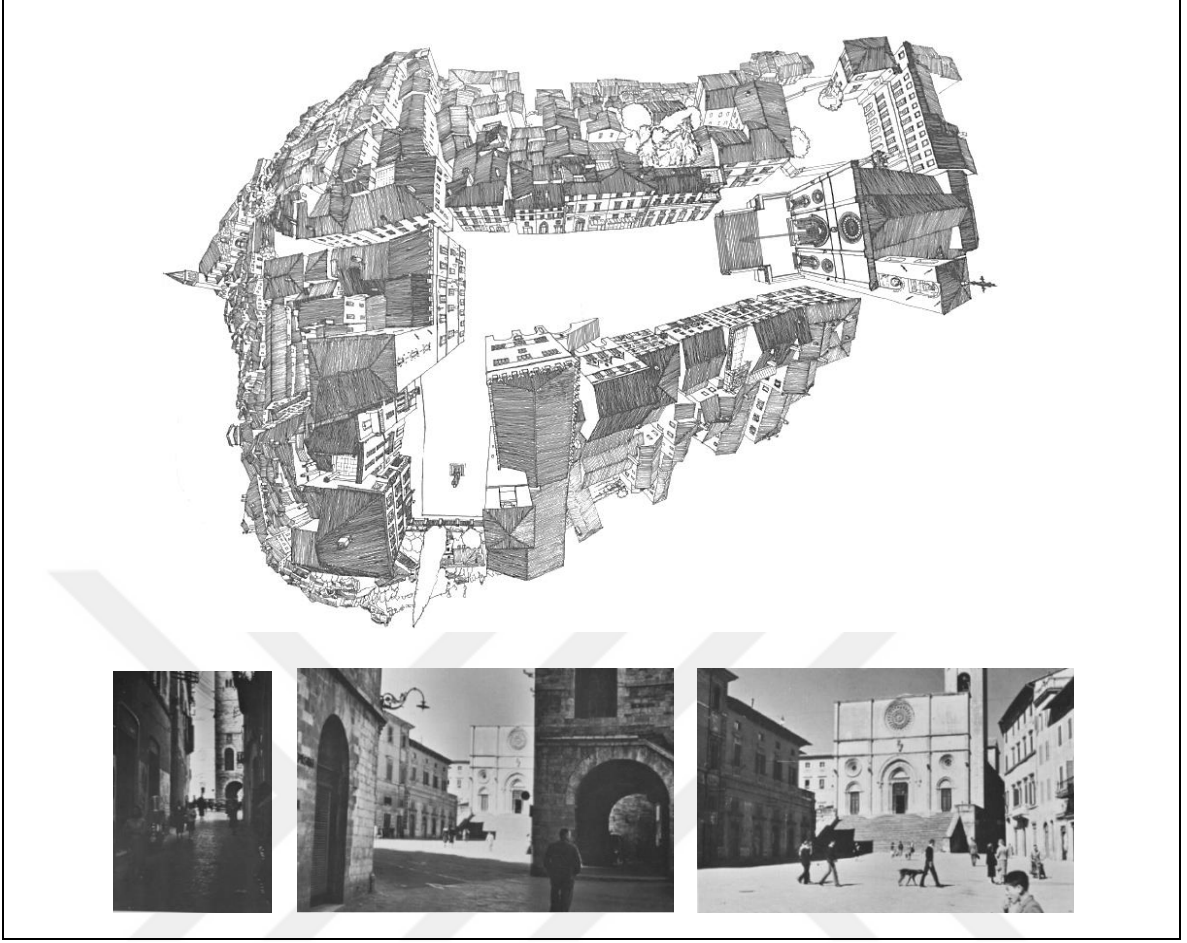
- Cepheden yaklaşım: Düz ve eksenel bir yol ile doğrudan girişe ulaşılan yaklaşımdır. Binanın tüm ön yüzü olabileceği gibi ön cephe içerisinde detaylandırılmış bir giriş de olabilir.
- Açılı Yaklaşım: Perspektif etkisinin görüldüğü yaklaşım çeşididir. Yaklaşım süreci geciktirmek için yol birden fazla kez kırılabilir. Giriş, ön cepheden taşarak daha vurgulu hale getirilebilir.

- Spiral Yaklaşım: Yaklaşım sürecini uzatarak binanın üç boyutlu biçimine vurgu yapar. Bina girişi yaklaşım boyunca ara ara gösterilebilir ya da saklanabilir (Ching, 2002) (Şekil 19).

Şekil 19. Binaya cepheden, açılı ve spiral yaklaşım (Ching, 2002)

Piazza del Popolo'nun bulunduğu meydana dar ve açılı bir caddeden yaklaşılmaktadır (Şekil 20). Dolayısıyla perspektif etkisi hissedilmektedir. Kırsal alanın manzarasına sahip küçük meydanın giriş noktasında katedralin kemerli sundurması baskın hale gelmektedir. Geniş basamaklı merdivenler kompozisyondaki baskın unsurlardan biri olarak bina girişini vurgulamaktadır (Bacon, 1974). Villa Barbaro'nun girişine yaklaşım süreci, aksenal ve düz bir yol yardımıyla uzatılmıştır (Şekil 21). Yaklaşım türü, cepheden yaklaşımdır.

Şekil 20. Piazza del Popolo'ya yaklaşım (Bacon, 1974)

Şekil 21. Villa Barbaro'ya cepheden yaklaşım (URL-20)

Giriş mekânlarının tasarımında yukarıda bahsedilen tüm psikolojik faktörlerin yanında fiziksel faktörler de etkilidir. Bu bağlamda; form, ölçü-oran, iklim, ışık, renk, doku ve malzeme kavramları fiziksel faktörler arasında yer almaktadır.

1.6.2. Fiziksel Faktörler

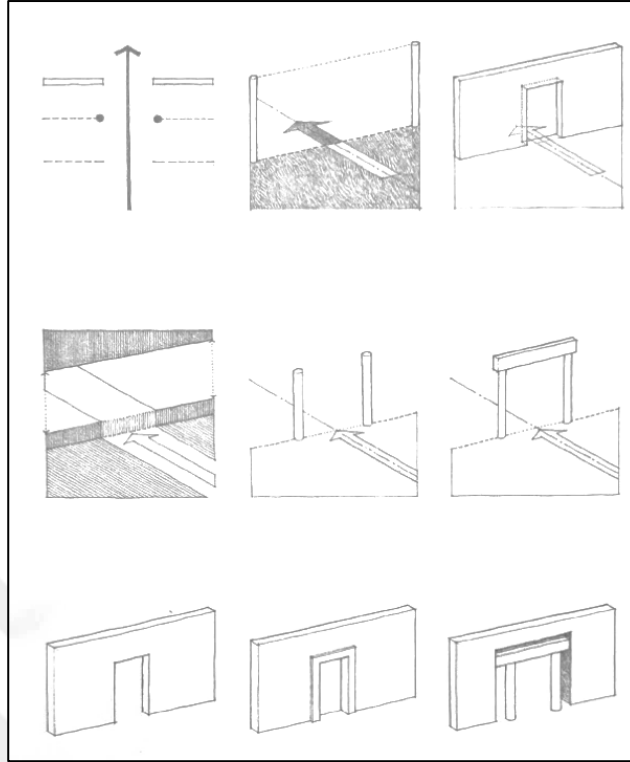
1.6.2.1. Form

Hacimsel düzen, dış biçim veya Gestalt; mimari yapının kentsel mekânda algılanan bölümüdür (Özer, 2018). “Mimari biçim, mekân ve kütle arasındaki temas noktasıdır. Mimari biçimlerin, dokuların, malzemelerin, rengin hepsi mekânı biçimleyen bir niteliğe ya da ruhu inceden inceye duyumsatmak için bir araya gelirler” (Bacon, 1974; akt. Ching, 2002). Biçim, hem iç yapıyı hem dış yapıyı etkilemektedir. Biçim içerikle diyalektik olarak bütünleşmektedir (Ponty, 2016).

Mimarlıkta form kavramı, mekân biçiminin bütünsel ve genel düzeni olarak tanımlanmaktadır. Başka bir açıdan da form, algılanabilen soyut her şeyin dışsal görüntüsüdür. Form, sahip olduğu üç boyutluluk özelliğinden dolayı renk ve dokudan bir adım daha öndedir (Us, 2008). Biçimi ayakta tutacak sistem strüktürdür. Dolayısıyla strüktür biçimden bağımsız olamaz. Strüktür ile biçim arasındaki ilişki doğru şekilde kurulmalıdır. Strüktür, malzeme ve yapım teknolojisine bağlıdır. Teknolojinin ilerlemesi, yeni malzemelerin üretilmesine dolayısıyla yeni biçim ve strüktürlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Kuban, 2016).

Farklı biçimlerin mekânda yaratılmak istenen etkiye katkısı büyüktür. Biçim, mekânı sınırlayan yüzeylerin ve mekân içerisinde bulunan öğelerin (donatı, yapı elemanı) ilişkisinde önemli rol oynamaktadır. Dar açılı biçimler, rahatsızlık hissi uyandırırken dairesel biçimler rahatlatıcı ve dinlendirici bir etki bırakabilir. Biçimin sağlamış olduğu psikolojik etkiler, bina işlevine göre değişkenlik gösterebilir (Gürpınar, 2000).

Bir binaya giriş, düşey düzlemi delip geçme eylemini gerektirir. Giriş eylemi, düşey düzleme bir boşluk açmaktan ziyade daha farklı biçimler ile de sağlanabilir. Örneğin iki dikme ve bunların üzerine yerleştirilen bir kirişin varlığı ile giriş eylemi gerçekleştirilebilir (Ching, 2002) (Şekil 22).

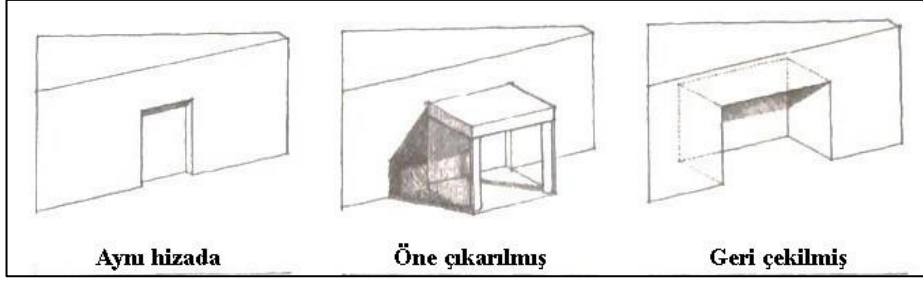
Şekil 22. Giriş eylemi çeşitleri (Ching, 2002)

1.6.2.1.1. Girişlerin Biçimsel Olarak Gruplandırılması

Girişler biçimsel olarak şu kategorilerde gruplandırılabilir:

- Aynı hizada olanlar
- Öne çıkarılmış olanlar
- Geri çekilmiş olanlar (Ching, 2002) (Şekil 23).

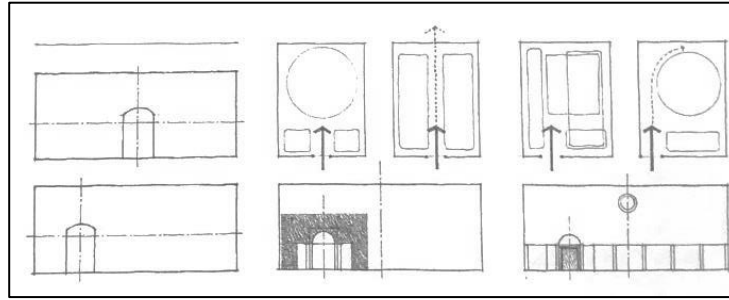
Aynı hizadaki girişler, duvar yüzeyinde süreklilik sağlamaktadır. Bu tür girişler istenildiği takdirde cephe yüzeyinde belirsiz hale getirilebilir. Çıkma yapan girişler, cephe yüzeyinde belirgin hale getirilerek binaya yaklaşan kullanıcılara işlevini belli eder. Geri çekilmiş girişler, koruma sağlayarak dış mekânın bir kısmını bina alanına katar. Gruplandırılan bu girişler, iç mekâna benzeyebilir ya da iç mekânla zıtlık yaratarak sınırları güçlendirebilir (Ching, 2002).

Şekil 23. Girişlerin biçimsel olarak gruplandırılması (Ching, 2002)

1.6.2.1.2. Girişlerin Konumu, Sayısı ve Vurgusu

Girişin konumu, mekân organizasyonunu dolayısıyla mekân içindeki eylemlerin düzenini belirler. Girişe nasıl yaklaşılacağı girişin konumuna bağlı olarak değişmektedir (Ching, 2002). Girişlerin cephe yüzeyine simetrik veya asimetrik şekilde yerleştirilmesinin farklı algısal etkileri vardır (Şekil 24). Bina, simetrik bir tasarım düzenine sahipken; bina girişi, asimetrik olarak konumlandırılabilir (Beset, 2000). Girişler aynı zamanda formun köşesinde boşaltma yapılarak da oluşturulabilir. Köşe girişleri; köşelerin sertliğini azaltır ve görsel algıyı güçlendirirler (Şamlıoğlu, 2010).

Şekil 24. Girişlerin simetrik/asimetrik konumlandırılması (Ching, 2002)

Giriş eylemi, binanın farklı noktalarından gerçekleştirilebilir. Girişlerin sayısı kütleinin uzunluğuna ve binanın işlevine göre değişkenlik gösterebilir. Özellikle kamu binalarında giriş sayısı oldukça önemlidir. Bunun nedeni giriş sayısına göre iç mekânda birtakım düzenlemelerin yapılması gerekliliğidir (Beset, 2000). Binanın ana, ara ve servis girişleri bulunabilir. Birden fazla girişin olduğu yapılarda ana girişi bulmak bazen zorlu bir süreç olabilir. Media Müzesi için yapılan bir gözlem aşağıda verilmiştir:

“Her girişte iki grup bekliyor. Bir kız ve bir erkek, arkadaşlarının nerede olduğu hakkında konuşurken salonda oturuyorlar. Onlar bekliyorlar. Kızın telefonu çalıyor ve dışarıdaki gruptan biriyle konuşuyor (dükkan girişinde):

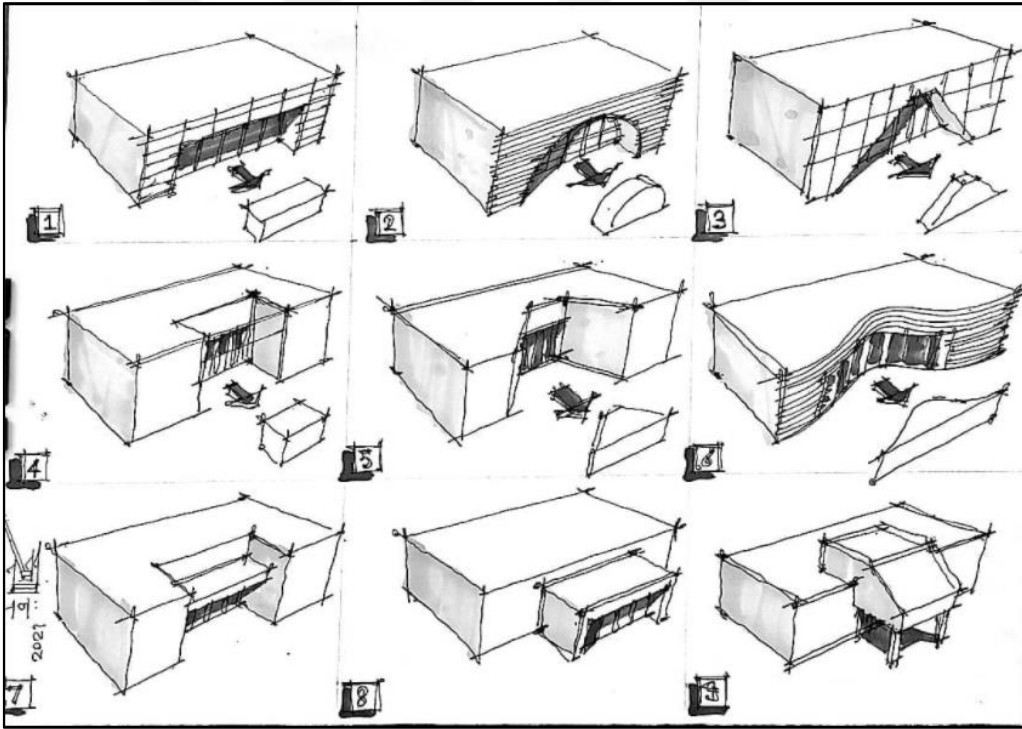
‘Girişin içindeyiz.’

‘Dolaşmak zorundasın yoksa gelemezsin.’

‘Etrafında, evet!’

‘Olduğun yerde kal, biz gelip seni alırız’ (Laursen vd., 2016).

Girişler, farklı yollarla vurgulanabilir Şamlioğlu (2010), girişlerin form üzerinde genellikle boşaltma yoluyla vurgulandığını belirtmektedir. Giriş boşlukları, işlevsel boşluk olarak değerlendirilebilir. Asal formdan kopartılan parça sayesinde yapı dış mekândan ayrılmakta ve yarı açık mekân elde edilmektedir (Şamlioğlu, 2010). Girişler ayrıca asal formlara eklenen kütleler ile de vurgulu hale getirilebilir (Şekil 25).

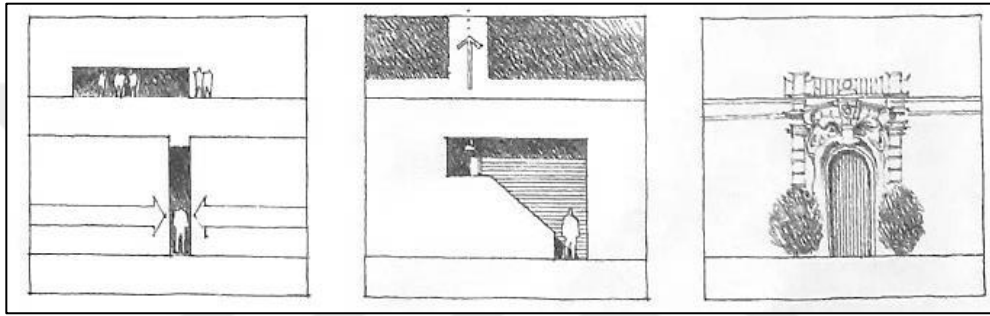

Şekil 25. Girişlerin kütleli boşaltma ve ekleme yoluyla vurgulanması (URL-21)

Girişlerin kapıdan başka birçok elemanı bulunabilir. Bu elemanlar işlevsel nedenlerle tercih edilebileceği gibi çoğunlukla girişleri vurgulamak amacıyla kullanılmaktadır. Bu elemanlar merdivenler, rampalar, kolonlar veya korkuluklar olabilir (Yürekli ve Yürekli, 2004).

Bina girişlerini görsel olarak kuvvetlendirmek için:

- Süsleme ya da dekoratif öğelerle girişin vurgulanması,
- Cephede kolonlarla girişin vurgulanması,
- Cephede saçakla girişin vurgulanması,
- Girişin merdivenlerle etkisinin vurgulanması,
- Girişin, cephede derin yırtıklarla vurgulanması tasarımda kullanılır (Canbakal Ataoğlu, 2009) (Şekil 26).

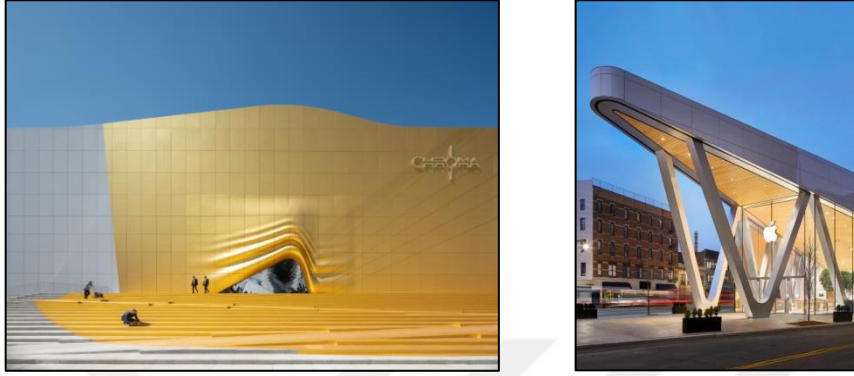
Şekil 26. Girişlerin görsel olarak kuvvetlendirilmesi için farklı alternatifler (Ching, 2002)

Süleymaniye Camii'nde giriş vurgusu, süsleme ve dekoratif öğelerle sağlanmıştır. Girişi vurgulu hale getiren bir diğer unsur ise merdivenlerdir (Şekil 27). Pantheon'da giriş kolonlarla vurgulanmaktadır (Şekil 28).

Şekil 27. Süleymaniye Camii (URL-22) ve Şekil 28. Pantheon (URL-23)

Club Chroma’da giriş vurgusu, cephe yırtığı oluşturularak sağlanmıştır (Şekil 29). Apple Downtown’da giriş, kütlede geri çekilerek ve kolon kullanılarak vurgulanmıştır (Şekil 30). Girişlerin biçimsel etkisi, ölçü ve oranla bağlantılı olarak da değişmektedir.

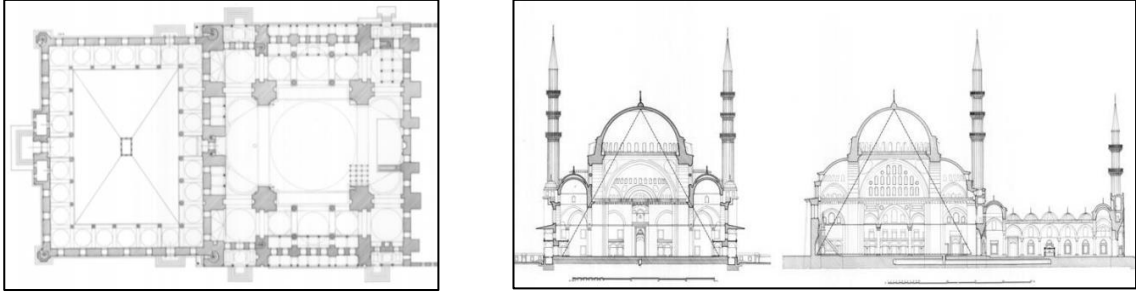

Şekil 29. Club Chroma (URL-24) ve Şekil 30. Apple Downtown (URL-25)

1.6.2.2. Ölçü-Oran

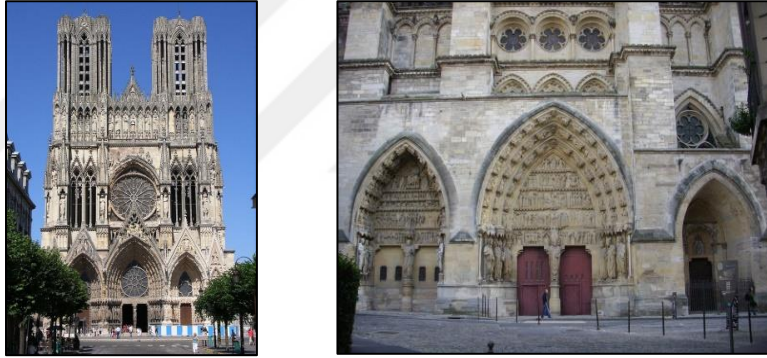
Ölçü, genellikle insanın kendi ölçüleriyle değerlendirilen bir olgudur. Yapının insana oranla çok büyük veya küçük olması fiziksel ve psikolojik problemlere yol açabilir. Ölçü kavramının bir diğer anlamı yapının kendi içinde ölçülü olmasıdır. Ünlü sanat tarihçisi Wölfflin’e (1986) göre oran eşitsizliğin ve bu eşitsizliğe egemen olmanın ifadesidir. En çok önem verilen oran, yapının yüksekliği ve genişliği arasındaki orandır. Her yapının kendine özgü bir ölçü düzeni bulunmaktadır (Kuban, 2016).

Yapının biçimlenişine etki eden giriş mekânları da belirli ölçü ve oranlara göre tasarlanmaktadır. Yapının genel ölçü ve oranlarının değişimiyle giriş ve geçiş mekânları oluşturulabilir. Örneğin Süleymaniye Camii’nde (ana kubbenin etrafına daha alçak ve küçük boyutlarda kubbeler tasarlanarak giriş ve geçiş mekânları insan ölçeğine indirilmektedir (Canbakal Ataoğlu, 2009) (Şekil 31).

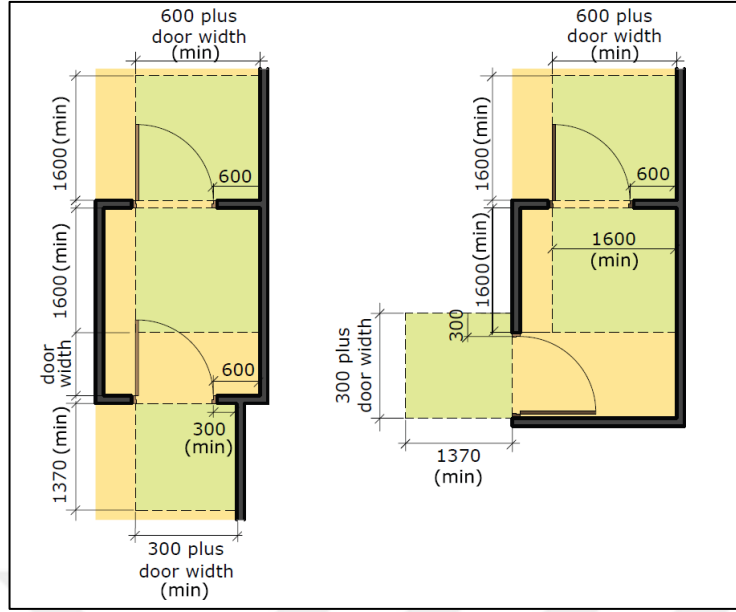
Şekil 31. Süleymaniye Camii: Plan ve kesit düzleminde geçiş mekânlarındaki kademelenme (Yağlı, 2010)

Reims Katedrali'nin girişine uzaktan bakıldığında binanın devasa ve gösterişli görüntüsüne uygun bir ölçekte tasarlandığı ve kolaylıkla fark edilebildiği görülmektedir. Binaya yaklaştıkça aslında girişin insan ölçeğine uygun sıradan kapılarla sağlandığı anlaşılmaktadır (Ching, 2002) (Şekil 32).

Şekil 32. Reims Katedrali girişi (URL-26)

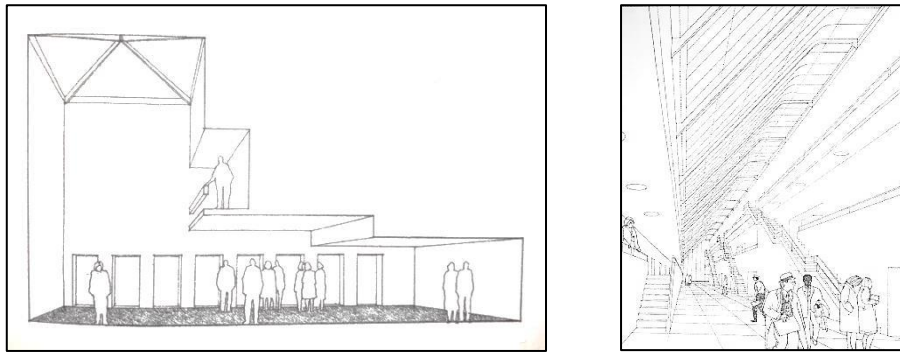
Girişler; kullanıcıları binaya kabul eden erişim noktalarıdır. Dolayısıyla girişlerin evrensel tasarım ilkelerine göre tasarlanması kullanıcılar üzerinde olumlu bir izlenim bırakacaktır. Girişlerin kapı, boşluk gibi elemanları uygun ölçülere sahip değilse ve erişimi kısıtlıyorsa bu durum kullanıcılar üzerinde olumsuz bir etki yaratabilir. Aynı şekilde kullanıcılar, uygun boyutlara sahip olmayan bir fuaye alanında rahat edemeyebilir. Küçük bir ofis binasının fuaye alanı, alışveriş merkezinin fuaye alanı kadar büyük olmasa da belli sayıda insanın geçişine ve kullanımına olanak sağlamalıdır (CEUD, 2012) (Şekil 33).

Şekil 33. Lobiler için alan gereksinimleri (CEUD, 2012)

Bina girişi elemanlarından biri olan kapıların; otomatik, teleskopik, döner ve katlanır gibi birçok türü bulunmaktadır. Kapı tercihi; kullanıcı yoğunluğu, konum ve ölçü gibi birtakım özelliklere göre değişim gösterebilir. Kapı, giriş sahanlığı, kaldırım, rampa gibi giriş elemanlarının uygun ölçülerde ve konumlarda tasarlanması gerekmektedir (CEUD, 2012).

İç mekânda ölçek, pencere ve kapıların boyutlarıyla ilişkilendirilebileceği gibi donatıların boyutlarıyla da anlaşılabilir. Geniş bir otel lobisinde bulunan merdivenler, masa ve koltuk gibi donatılar mekânın boyutları konusunda fikir verirken insan ölçeğinde bulunan alanları tanımlamaktadır (Ching, 2002) (Şekil 34).

Şekil 34. İç mekân ve insan ölçeği (Ching, 2002)

1.6.2.3. İklim

İklim fiziksel olarak binaların tasarımına yansımaktadır. Dolayısıyla giriş tasarımında da iklim etkisi görülebilir. İklimi soğuk olan kentlerde güneşten maksimum düzeyde faydalanmak amaçlanırken sıcak iklim bölgelerinde sıcaklığı azaltıcı yönde gölgelik alanlar tasarlanmak istenir (Perinçek, 2003). “İklimsel ayırım problemi, çoğu kamusal iç mekânların tasarımında önemlidir ve sürekliliğin yaya deneyimini geliştirmek için tasarımcı dikkate alınmalıdır” (Parlar, 1993; akt. Perinçek, 2003). İklim çeşitleri, mimarlık tarihi boyunca uygarlıkların giriş tasarımlarına farklı şekillerde yansımıştır. Kutup ikliminin yaşandığı Antarktika’da bulunan igloların girişleri, tamamen rüzgâra ve soğuk havaya göre düzenlenmiştir (Beset, 2000). Bina girişlerinde saçak, rüzgârlık gibi elemanların kullanılması istenmeyen iklim koşullarından korumayı sağlarken aynı zamanda bina girişini vurgulamaktadır. İstanbul Hilton Otel’in girişinde geniş ve eğrisel bir saçak kullanılmıştır (Şekil 35). Westminster Koleji’nin girişinde ise rüzgârlık kullanılarak hem iklimsel faktörlerden koruma sağlanmış hem de bina girişi vurgulanmıştır (Şekil 36).

Şekil 35. İstanbul Hilton Otel giriş saçağı (URL-27) ve Şekil 36. Westminster Koleji rüzgârlığı (URL-28)

1.6.2.4. Işık

Işık doğal çevrenin içeride sürekliliğinin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. “Binaları güneşin belli hareketlerine göre yönlendirme, çevre yönlerini okunur yapar ve zamanın yapısının duyusunu artırır. Biri çevreyi, barındırdığı faaliyetler içinde daha şeffaf ya da onlarla daha uygun yapmaya çalışabilir” (Lynch, 1984). Işıkla var olan mekân, sınırlanan boşluğun algılanmasında rol oynamaktadır. İnsanlık tarihi boyunca doğal ışığın

iç mekânda kullanımına önem verilmiştir (Kuban, 2016). Mimaride doğal ışığın yanı sıra yapay ışıktan da faydalanılır. Yapay ışık, kontrol edilebilme özelliğine sahiptir. Görsel konforu sağlayan yapay ışık, binanın kalitesi ve imajını daha etkili hale getirebilir (Atamaz Daut, Ergün, 2017).

Giriş mekânlarının cephelerinde kullanılan cam yüzeyler ve atriumlarda kullanılan şeffaf çatı örtüleri doğal ışığın iç mekâna girmesine yardımcı olmaktadır (Ching, 2002). Highfield Evi'nde girişin, geniş cam yüzey üzerinde bulunan ahşap bir kapıdan sağlandığı gözlenmektedir. Geniş cam yüzeyler, doğal ışığın giriş holüne ulaşmasına yardımcı olurken ferah ve aydınlık bir mekân etkisi yaratmaktadır. Ayrıca bu geniş cam yüzey, yapay ışığın gece karanlığında dış mekâna ulaşmasını sağlayarak girişi belirgin hale getirmektedir (Şekil 37).

Şekil 37. Highfield Evi'nin geniş ve şeffaf giriş mekânı (URL-29, URL-30)

Cephede bulunan açıklıkların boyutu ve konumu, manzaraya göre değişebilir. Girişlerin cephe üzerindeki konumu ve şeffaflığı manzaraya bağlı olarak belirlenebilir. Giriş fuayesi, yapının manzaraya yönelen bölümündeyse şeffaflık oranı artırılarak tablo etkisi yaratılabilir. Girişler, hem doğal hem de yapay ışık kullanımıyla iç ve dış mekânda belirgin hale getirilebilir. Duvar düzlemindeki pencerelerden ya da tepe aydınlatmasından giren güneş ışığı, mekândaki yüzeylerin üzerine düşerek onların renklerini ve dokularını belirginleştirir (Ching, 2002).

1.6.2.5. Renk, Doku ve Malzeme

“Mimaride renk, bir binanın karakterini vurgulamak, onun biçim ve malzemesine dikkati çekmek, onun bölümlerini daha belirginleştirmek için kullanılır” (Rasmussen, 1994; akt. Canbakal Ataoğlu, 2009). Renkler, mekân kullanıcısının psikolojisini ve mekânsal deneyimini etkilemektedir. Doku, renk için belirleyici bir elamandır. Sert dokuların kullanımı mekânın daha küçük, yumuşak dokuların kullanımı ise daha büyük algılanmasına neden olabilir. Düz dokuya sahip mermer gibi yüzeyler soğuk bir etki yaratırken, halıyla kaplı pürüzlü yüzeyler sıcak bir etki yaratabilir (Gürpınar, 2000). Mimarlıkta renkler mekân kullanıcılarında farklı duygular uyandırmaktadır. Renkler, gelişigüzel olarak değil bulunduğu bağlama göre seçilmelidir. Örneğin; Nouvel’in tasarlamış olduğu Reina Sofia Müzesi eklentisinde kullanılan yoğun kırmızı renk, Madrid’deki evlerin kırmızı çatısına atıfta bulunmaktadır (D’angelo vd., 2020).

Renklerin düzenleyici ve yönlendirici etkisi vardır. Renk yardımıyla geçiş mekânları ve girişlerin etkisi artırılabilir. Farklılaşan dokular, iç ve dış mekânda, geçişleri belirginleştirerek mekânı örgütlemektedir (Canbakal Ataoğlu, 2009). Cephede renk, doku veya malzeme yardımıyla girişler vurgulanabilir. İç mekânda giriş fuayesinde renk, doku ve malzeme yardımıyla yönlendirme sağlanabilir. Danışma modülü, oturma alanı veya merdiven gibi elemanlar; çeşitli renk, doku ve malzemeyle mekân içerisinde vurgulu hale getirilebilir.

Messe Sergi Salonu’nun girişi, bir oyuk şeklinde tasarlanmıştır. Bu oyuk, kırmızı renge boyanarak vurgulanmıştır (Şekil 38). Monash Üniversitesi Biyolojik Bilimler Okulu’nun girişi, sarı renkli bir koni şeklinde dışarı taşarak vurgulu hale getirilmiştir (Şekil 39). Alvar Aalto tarafından tasarlanan Paimio Sanatoryumu girişinin zemininde bulunan sarı renkli çizgilerin, vurgulayıcı ve yönlendirici unsurlar olarak kullanıldığı düşünülebilir. Ayrıca sarı rengin oturma donatılarının zeminlerinde de kullanıldığı ve işlev ayrımını belirginleştirdiği görülmektedir (Şekil 40).

Şekil 38. Messe Sergi Salonu girişi (URL-31) ve Şekil 39. Monash Üniversitesi Biyolojik Bilimler Okulu (URL-32)

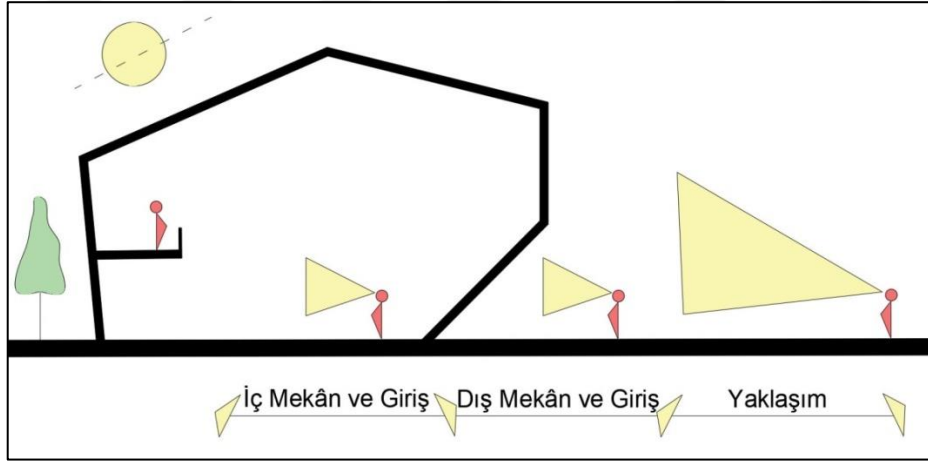
Şekil 40. Paimio Sanatoryumu giriş holü (URL-33, URL-34)

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Araştırmanın Yöntem ve Teknikleri

Yapılan çalışmada, girişler yalnızca dış mekândan algılanan geçiş mekânları olarak değil aynı zamanda iç mekânda giriş holünü kapsayan bir mekânsal öge olarak ele alınmıştır. Bu doğrultuda Zaha Hadid Architect's tarafından tasarlanan 10 yapının giriş mekânları değerlendirilmiştir. Örneklem grubu olarak belirlenen yapıların giriş mekânları, mimari çizimler ve görseller yardımıyla üç başlık altında analiz edilmiştir. Başlıklar, dış mekândan iç mekâna geçiş sürecini aktaracak şekilde sıralanmıştır (Şekil 41). Bunlar:

- Yaklaşım,
- Dış Mekân ve Giriş,
- İç Mekân ve Giriş olarak belirlenmiştir.

Şekil 41. Yapıların üç başlık altında analiz edilmesi

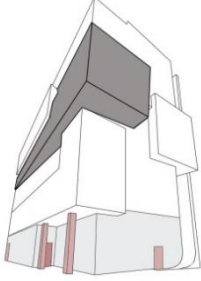
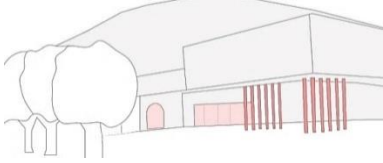
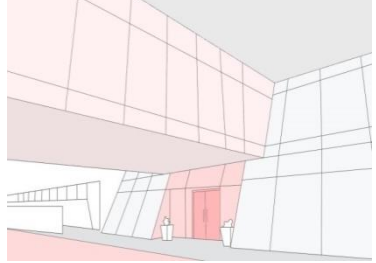
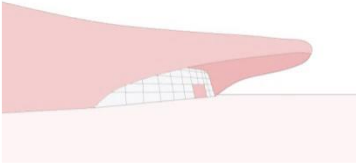
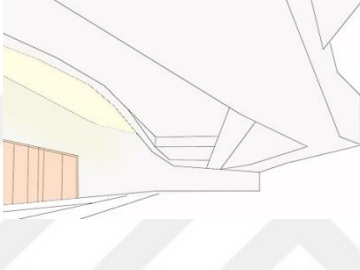
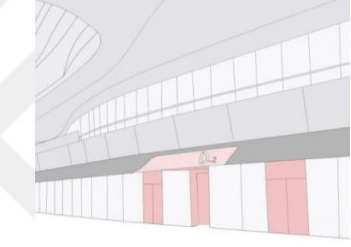
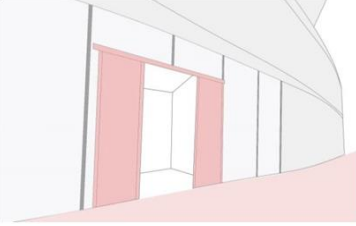
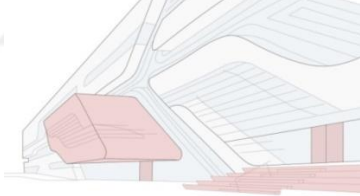
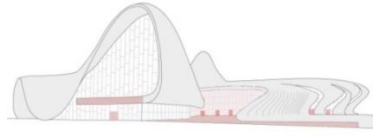
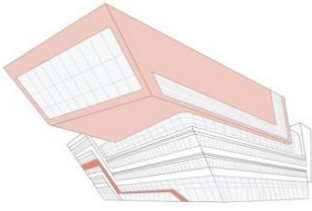

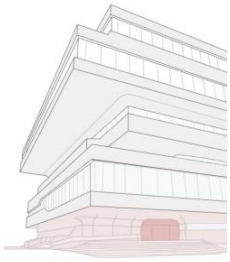
Yaklaşım başlığı, binaya girmeden önceki hazırlık evresini içermektedir. Yaya-taşıt yolu, peyzaj tasarımı, kentsel yapılı çevre ve binaya yaklaşım biçimi (cepheden, açılı, spiral) incelenmektedir. Dış mekân ve giriş başlığı altında; girişin cephe üzerindeki konumu (simetrik veya asimetrik), vurgusu, oranı, biçimi, malzemesi gibi özellikleri değerlendirilmektedir.

İç mekân ve giriş kısmında; giriş holünün biçimsel ve boyutsal özellikleri (renk, malzeme, oran, yükseklik), mimari öğeler (asansör, merdiven, donatı, danışma...), yönlenme ve mekânsal ilişkiler irdelenmektedir. Örneklem grubu olarak belirlenen yapılarda ana girişler detaylı şekilde analiz edilmiştir. Diğer girişlerden yüzeysel olarak bahsedilerek gerekli görülen noktalar vurgulanmıştır. Birden fazla yapı içeren kompleks projelerde, tüm yapıları analiz etmek yerine kompleks içerisinde seçilen bir yapının detaylı analizine yer verilmiştir. Analiz içeriği ve yöntemine ilişkin bilgiler aşağıda verilen Tablo 6'da özetlenmiştir.

Tablo 6. Analiz yöntemi ve içeriğine ilişkin bilgiler

Analiz İçeriği		
Yaklaşım	Dış Mekân ve Giriş	İç Mekân ve Giriş
<ul style="list-style-type: none"> • Yaya yolu • Taşıt yolu • Peyzaj tasarımı • Kentsel yapı çevre • Yapıya yaklaşım biçimi (cepheden, açılı ve spiral) 	<ul style="list-style-type: none"> • Girişin konumu • Giriş vurgusu • Girişin oran ve ölçeği • Girişin biçimi • Giriş elemanları (merdiven, rampa, kapı vb.) • Girişte kullanılan renk, doku ve malzeme 	<ul style="list-style-type: none"> • Giriş holünün biçimi • Giriş holünün oranı ve ölçeği • Giriş holünde kullanılan renk, doku ve malzeme • Giriş holü ve ışık • Giriş holünde kullanılan mimari öğeler (asansör, merdiven, donatı, danışma...)
Analiz Yöntemi		
Mimari Çizimler Üzerinden Analizler	Fotoğraflar Üzerinden Analizler	Giriş Vurgusunu Gösteren Grafik Çizimleri
Vaziyet planı, kat planı, kesit, görünüş ve perspektif çizimi üzerinden giriş ve giriş elemanlarının; çeşitli işaretlerle, şekillerle ve boyama yöntemiyle gösterilmesi.	Yapıya ait fotoğrafların (iç ve dış mekân) incelenerek giriş mekânlarının analiz edilmesi.	Yapı girişlerini, giriş elemanlarını ve giriş vurgusunu gösteren grafik çizimlerinin araştırmacı tarafından oluşturulması.
Analiz Kriterleri Lejantı		
	Yapının ana girişine yaklaşım işareti	Çevre yollardan yapının ana girişine nasıl yaklaşıldığını gösterir.
	Yapı girişleri	Daire boyutları giriş kademelenmesine (ana, ara ve servis girişleri) göre değişir.
	Yapı giriş elemanları	Plan, kesit ve görünüş düzleminde elemanlar (giriş kapısı, giriş vurgu elemanı, giriş holü, asansör, merdiven, donatı, danışma gibi elemanlar) boyanır.

Tablo 6'nın devamı

Analiz Edilen Yapılar		
1. Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi	2. Maxxi Müzesi	3. Evelyn Grace Akademisi
		
4. Londra Su Sporları Merkezi	5. Galaxy Soho Yapı Kompleksi	6. Pierres Vives Binası
		
7. Heydar Aliyev Kültür Merkezi	8. Kütüphane ve Öğrenim Merkezi	9. Issam Fares Kamu Politikası ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü
		
10. Dominion Ofis Binası		
		

2.2. Örneklem Grubunun Belirlenmesi

Örneklem grubu olarak Zaha Hadid Architect's yapılarının seçilme nedenleri:

- Farklı işlevlere sahip birçok yapı üzerinden girişlerin incelenmesine olanak sağlayabilmesi (Otel, müze, kültür merkezi, ofis...),
- Mekânsal veri çeşitliliğinin fazla olması,
- Yapılarının dünyaca ünlü olması ve ödül alması,
- Mimari proje verilerine ilişkin fazlaca kaynağın (fotoğraf, plan, kesit, detay, perspektif, görünüş) bulunması olarak gösterilebilir.

Çalışma kapsamında analiz edilen mimari yapılar birbirinden farklı işlevlere sahip olup kronolojik olarak aşağıda sıralanmıştır:

- Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi, 1997-2003
- Maxxi Müzesi, 1998-2009
- Evelyn Grace Akademisi, 2006-2010
- Londra Su Sporları Merkezi, 2005-2011
- Galaxy Soho Yapı Kompleksi, 2009-2012
- Pierres Vives Binası, 2002-2012
- Heydar Aliyev Kültür Merkezi, 2007-2012
- Kütüphane ve Öğrenim Merkezi, 2008-2013
- Issam Fares Kamu Politikası ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü, 2006-2014
- Dominion Ofis Binası, 2012-2015

3. BULGULAR

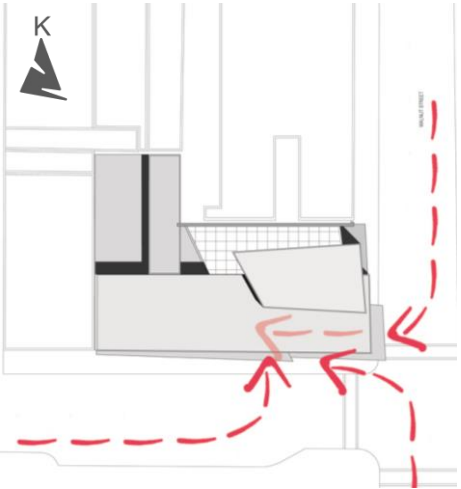

3.1. Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi, Cincinnati, Ohio, ABD, 1997-2003

Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi, 1939 yılında ABD’de kurulmuştur. 1980’li yılların sonlarında yapının yenilenmesi gerektiği fikri ortaya çıkmış ve tasarım yarışması düzenlenmesine karar verilmiştir. 1997 yılında düzenlenen tasarım yarışmasını Zaha Hadid Architect’s kazanmıştır. 2003 yılında inşa edilen yapının amacı, yayaları iç mekâna davet ederek dinamik bir kamusal mekân yaratmaktır. Hem iç hem de dış mekânda hareket ve dinamizm etkisi göze çarpmaktadır. Yapıda bulunan kütsel hacimler; ölçek, oran, malzeme gibi özelliklerle birbirinden farklılaştırılmıştır (Betsky, 2021; URL-35, 2021).

❖ Yaklaşım

Yapı adasının güneydoğu köşesinde konumlandırılan yapıya yaklaşım türü, açılı yaklaşımdır. Yapı çevresinde yoğun yapılaşma ve taşıt trafiği görülmektedir. Bitişik nizama sahip olan yapının güney ve doğu cephesi caddeye açıktır. Ana girişe yaklaşım, ada çevresinde bulunan yaya kaldırımından sağlanmaktadır.

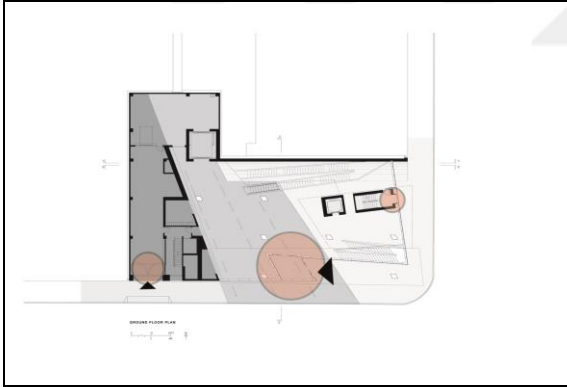

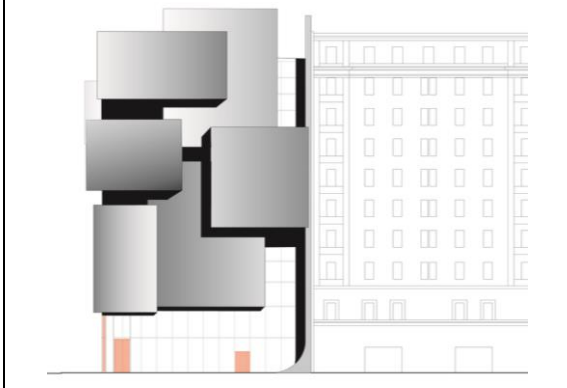
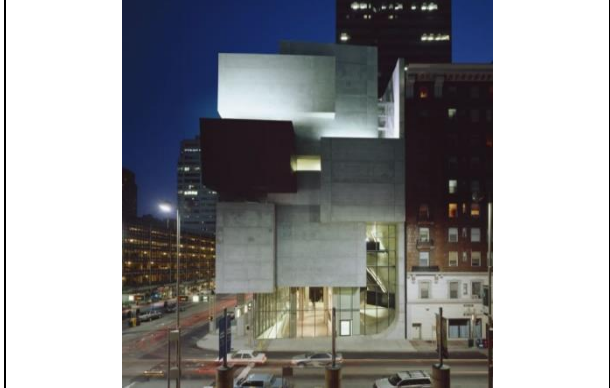
Tablo 7. Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi yaklaşım analizi (a. URL-35’ten uyarlanmıştır; b. URL-35)

	
a. Vaziyet planı üzerinden yapının ana girişine yaklaşım	b. Yapı görseli

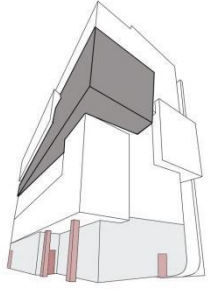

❖ Dış Mekân ve Giriş

Yapı, iki dikdörtgenin kesişiminden oluşmaktadır. Sanat merkezinde; güney cephesinde bir (depo girişi), doğu cephesinde de iki olmak üzere (ana giriş ve yangın) toplam üç adet giriş bulunmaktadır. Doğu cephesinde asimetrik olarak konumlandırılan ana giriş, cephe düzleminde geriye doğru çekilerek yarı açık mekân oluşumuna katkıda bulunmuştur. Bu yarı açık mekân, yaya kaldırımının bir kısmını yapı dış mekânına dâhil etmektedir. Yapıda giriş vurgusunun hem kolonlarla hem de kütleli boşaltma yapılarak oluşturulan yarı açık mekânla sağlandığı söylenebilir. Giriş mekânının insan ölçeğine uygun yükseklikte olduğu görülmektedir. Projenin giriş mekânında alan yetersizliğinden dolayı ağaç gibi büyük peyzaj öğeleri yerine beton saksılar tercih edilmiş olabilir. Giriş kapısı, çift kanatlı fotoselli kapıdır. Giriş cephesi, yapı boyunca devam eden cam yüzeylerden oluşmaktadır. Cam yüzeylerin dış mekân ve iç mekân arasındaki görsel etkileşimi artırdığı söylenebilir.

Tablo 8. Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi dış mekân ve giriş analizi (a. ve c. URL-35'ten uyarlanmıştır; b. ve f. URL-38; d. URL-35)

	
a. Zemin kat planı ve girişler	b. Ana giriş
	
c. Yapı giriş cephesi (doğu cephesi)	d. Yapı giriş cephesi (doğu cephesi)

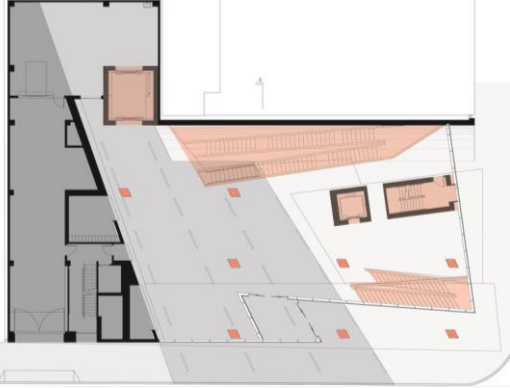

Tablo 8'in devamı

	
e. Yapı girişleri ve girişi vurgulayan elemanlar	f. Yarı açık mekân olarak ana giriş ve beton saksılar

❖ İç Mekân ve Giriş

Ana girişte, 90 derece dik dönüşlü rüzgârlığın kullanıldığı ve fotoselli kapının tercih edildiği görülmektedir. Rüzgârlık, sanat eserlerinin sergilendiği bir ara mekân özelliği taşımaktadır. Giriş, ara bölge oluşturularak (rüzgârlık kullanımıyla) sirkülasyon alanı içerisine dahi edilmiştir. Giriş alanında yönlendirme çok yönlü-alternatiftir. Giriş holü, zemin kat planının büyük bir bölümünü kapsamaktadır. Bu alanda; danışma birimi, biri yangın merdiveni olmak üzere toplam üç adet merdiven ve iki adet asansör bulunmaktadır. Ana U merdiven, galeri boşluğunda yer almaktadır. Mekân, farklı oturma donatılarıyla zenginleştirilmiştir. Asansör perde duvarına sergi panosu işlevi yüklenmiştir. Kolonlar giriş holünde serbest şekilde bulunmaktadır. Mekân yüksekliği, yaklaşık altı metredir. Yer düzleminde bulunan lineer led aydınlatmalar, dış mekândan iç mekâna uzanan yönlendirici elemanlardır. Bu aydınlatma düzeni, tavan düzlemine de yansımıştır. Mekânda gri, siyah ve beyaz ton hâkimiyeti görülmektedir. Cephedeki geniş cam yüzeyler, doğal ışığın giriş holüne geçişine izin vermektedir.

Tablo 9. Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi iç mekân ve giriş analizi (a. URL-35'ten uyarlanmıştır; b. URL-38; c. ve f. URL-35; d. URL-36; e. URL-37)

	
<p>a. Giriş holü ve elemanları</p>	<p>b. Dıştan içe doğru süreklilik gösteren zemin aydınlatma elemanları</p>
	
<p>c. Rüzgârlığın sergi mekânı olarak kullanılması</p>	<p>d. Giriş holü ve elemanları</p>
	
<p>e. Asansör perde duvarına sergi panosu işlevi yüklenmesi</p>	<p>f. Mekânla zıtlık yaratan merdiven ve atrium boşluğu</p>

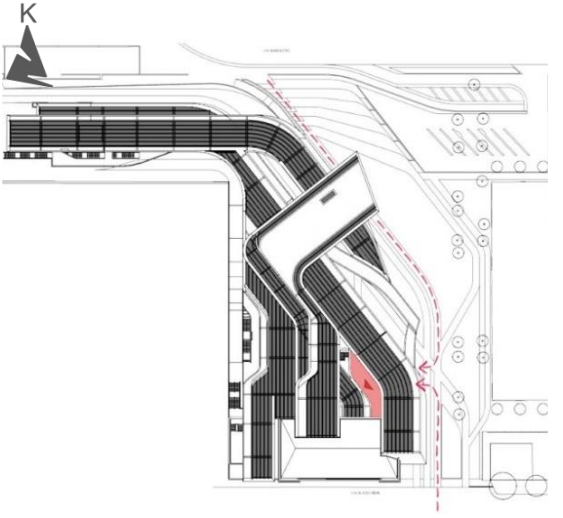

3.2. Maxxi Müzesi, Roma, İtalya, 1998-2009

Patrik Schumacher iş birliğiyle 2009 yılında yapımı tamamlanan müze, kültürel ve sanatsal zenginliği ile bilinen Roma'nın en önemli müzelerinden biri haline gelmiştir. MAXXI, Roma'daki ilk ulusal modern sanatlar müzesidir (URL-39, 2021). Müze öncesinde az katlı askeri yapıların bulunduğu yapıların yerine inşa edilmiştir. Kent merkezinden uzak bir konut alanında yer alan müzede yataylık vurgusu vardır. Kesişen çizgiler kentin ve mevcut yapıların hareketlerine saygı duymaktadır. Müze, Hadid'in kent içinde akış ve hareket fikrini yansıtmaktadır (Anderson, 2011).

❖ Yaklaşım

Yapının ana girişine, güney ve kuzey caddeler üzerinden açılı şekilde yaklaşmaktadır. Panel çit kapı sistemi kullanılarak müzenin dış güvenlik sınırı belirlenmiştir. Müze ismi, çitlerin üzerine dikkat çekici şekilde yazılmıştır. Ayrıca müzeyle ilgili önemli notlar ve kurallar bu çitler üzerinde yer almaktadır. Müzenin doğusunda bulunan akışkan yaya yolları, yapının girişine yönelmeyi sağlamaktadır. Tarihi yapı ile müze arasında bulunan giriş bahçesi, çeşitli etkinliklere imkân sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Bahçede farklı renk ve dokuda malzemeler kullanılmıştır.

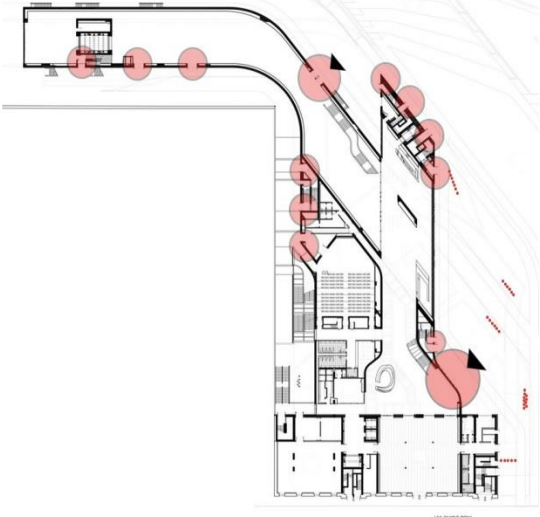

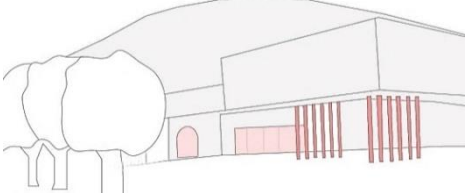

Tablo 10. Maxxi Müzesi yaklaşım analizi (a. URL-39'dan uyarlanmıştır; b. URL-39)

	
<p>a. Vaziyet planı üzerinden yapının ana girişine yaklaşım</p>	<p>b. Yapı görseli</p>

❖ Dış Mekân ve Giriş

Yapıda birden fazla giriş bulunmaktadır. Ana giriş, doğu cephesine asimetric olarak konumlandırılmıştır. Kavisli opak yüzey üzerine konumlandırılan ana girişte, camlı yangın kapısı kullanılmıştır. Giriş kapısının bulunduğu alanın daha aydınlık olabilmesi için çatı düzleminde boşluk oluşturulduğu düşünülebilir. Bu boşluk, Pantheon tapınağındaki Oculus'a atıf yapıyor olabilir. Ana giriş, kütlelden geri çekilerek yarı açık bir mekân elde edilmiştir. Yarı açık mekânda farklı açılarda ve konumlarda girişi vurgulayan kolonlar bulunmaktadır. Yarı açık mekân oluşumuna katkı sağlayan kütlelerin, farklı kotlarda ve açılarda kesişmesiyle birlikte dinamik bir atmosferin yaratıldığı söylenebilir. Bu mekân yapıya giriş-çıkışı sağlarken aynı zamanda çeşitli sanat eserlerinin sergilendiği bir sergi mekânı özelliği de taşımaktadır

Tablo 11. Maxxi Müzesi dış mekân ve giriş analizi (a. URL-39'dan uyarlanmıştır; b. ve d. URL-39; f. URL-40, URL-41)

	
<p>a. Zemin kat planı ve girişler</p>	<p>b. Yapı görseli</p>
	
<p>c. Giriş vurgusu (kolonlar ve dış kapı)</p>	<p>d. Yarı açık giriş mekânı</p>

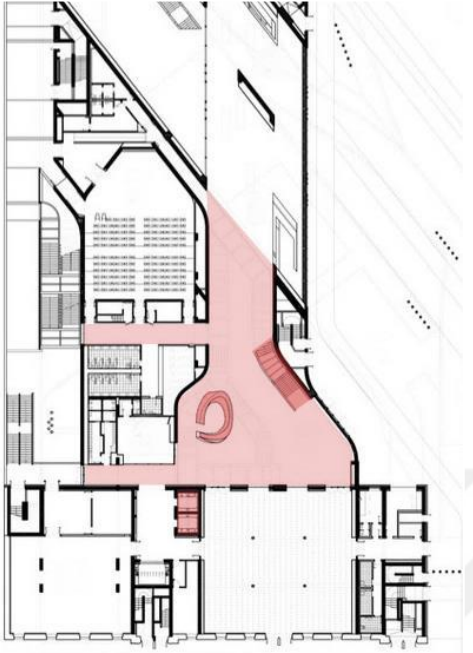
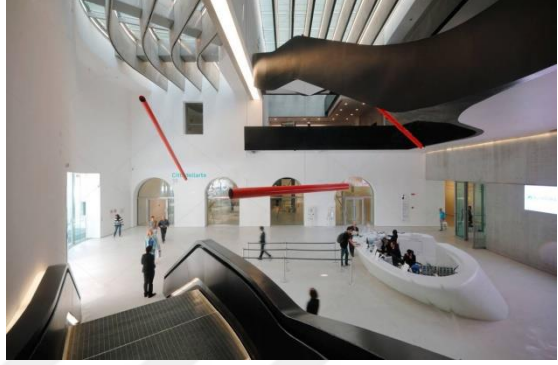
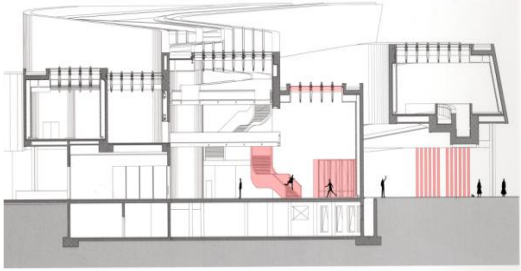

Tablo 11'in devamı

	
e. Giriş vurgusu (ana giriş kapısı ve giriş üzerindeki boşluk)	f. Yarı açık giriş mekânının sergi alanı olarak kullanılması

❖ İç Mekân ve Giriş

Giriş, ara bölge oluşturulmadan sirkülasyon alanına dâhil edilmiştir. Giriş alanında yönlenme çok yönlü-alternatiftir. Giriş holünde; büyük bir atrium boşluğu, duvara yapışan sonrasında atrium boşluğunda farklı yön ve açılarda ilerleyen tek kollu bir merdiven, danışma birimi bulunmaktadır. Giriş holünün diğer mekânlarla olan bağlantısı incelendiğinde asansör lobisine, satış birimine, konferans salonuna ve tuvaletlere ulaşımın sağlandığı görülmektedir. Ayrıca tarihi müzeye erişim de giriş holünden sağlanmaktadır. Çatıda beton kirişler arasında kullanılan cam malzeme, doğal ışığın giriş holüne geçişine izin vermektedir. İç mekânda beyaz ve gri renk hâkimiyeti görülmektedir. Merdivenin iç mekân rengiyle zıtlık oluşturması yönlendirmeyi ve okunabilirliği artırmaktadır. Merdivenlerin daha vurgulu ve dikkat çekici unsurlar olabilmeleri için yapay aydınlatmadan faydalandığı söylenebilir.

Tablo 12. Maxxi Müzesi iç mekân ve giriş analizi (a. ve c. URL-39'dan uyarlanmıştır; b. URL-42; d. URL-39)

	
<p>a. Zemin kat planı ve giriş holü elemanları</p>	<p>b. Giriş holü ve elemanları</p>
	
<p>c. Yapı kesitinde giriş holü ve elemanları</p>	<p>d. Giriş holüyle zıtlık oluşturan dinamik merdiven</p>

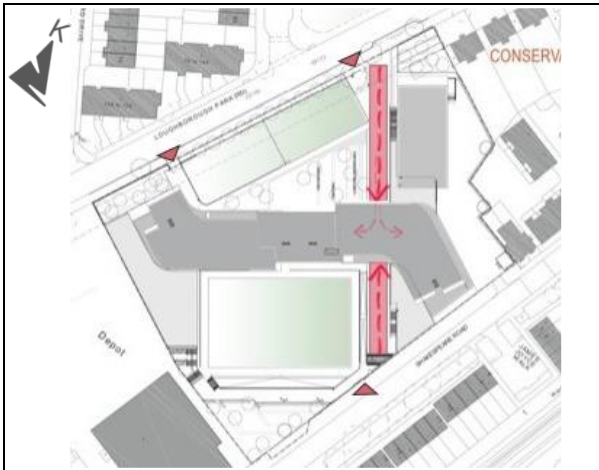
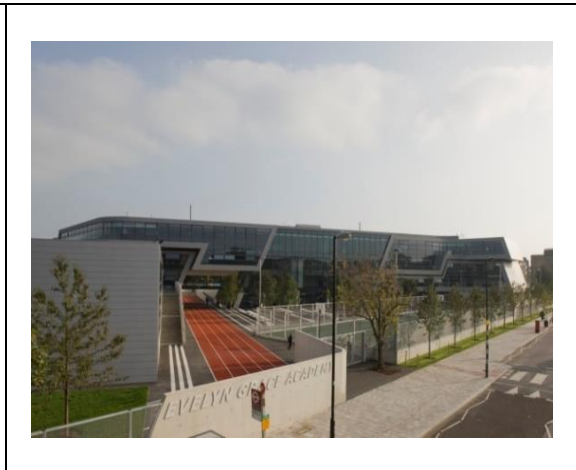
3.3. Evelyn Grace Akademisi, Brixton, Londra, İngiltere, 2006-2010

Proje arazisi, Güney Londra'da konutların yoğun olduğu iki ana yerleşim arteri içerisinde bulunmaktadır. 2010 yılında Patrik Schumacher iş birliğiyle inşa edilen akademi, okul içinde okul ilkesini yansıtmak amacıyla parçalı ve bağımsız kütleler şeklinde tasarlanmıştır. Dış mekâna birden fazla işlev yüklenerek etkileşimli ve sosyal bir mekân olması hedeflenmiştir. İç mekân oldukça basit ve sade şekilde tasarlanmıştır. Yapı, doğal havalandırmaya ve doğal ışıktan maksimum derecede faydalanmaya imkân sağlamaktadır (Betsky, 2021).

❖ Yaklaşım

Batı spor bloğunun ana girişine yaklaşım, güney ve kuzey yönde bulunan caddeler üzerinden açılı şekilde sağlanmaktadır. Akademinin arazi sınırı, brüt beton duvar ve panel çit sistemiyle belirlenmiştir. Okulun ismi, arazinin girişinde bulunan brüt beton duvar üzerine yazılmıştır. Araziye giriş, brüt beton duvarın içeri kıvrıldığı alandan sağlanmaktadır. İçeri doğru kıvrılan bu brüt beton duvarın yönlendirici unsurlardan biri olduğu düşünülebilir. Kırmızı koşu yolunun projenin en dikkat çekici peyzaj öğelerinden biri olduğu söylenebilir. Bu yol, arazinin güneyini ve kuzeyini birbirine bağlarken aynı zamanda kullanıcıların yapı girişlerine ulaşımını sağlamaktadır.

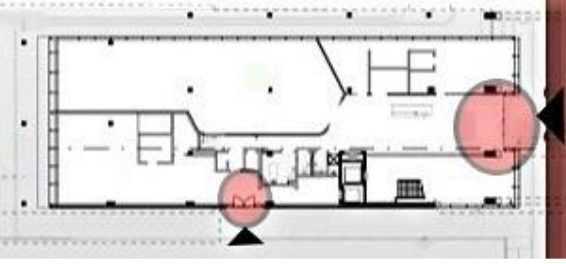

Tablo 13. Evelyn Grace Akademisi yaklaşım analizi (a. URL-43'ten uyarlanmıştır; b. URL-43)

	
<p>a. Vaziyet planı üzerinden yapının ana girişine yaklaşım</p>	<p>b. Yapı görseli</p>

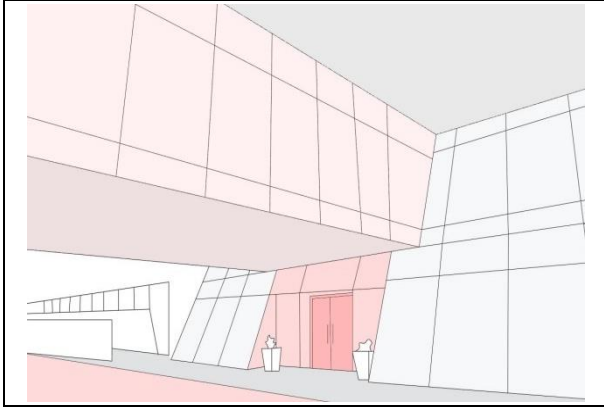

❖ Dış Mekân ve Giriş

Koşu yolunun sürekliliğini sağlamak amacıyla yapıda kütleli boşaltma yapılmıştır. Boşaltılan bu alan batıda bulunan spor bloğunun giriş mekânını oluşturmaktadır. Spor bloğunda iki adet giriş bulunmaktadır. Ana giriş, kütleli kısma kenarında bulunmaktadır. Giriş kapısı, cephe düzleminin simetri ekseninde bulunmakla birlikte eğimli cam yüzeyden geride ve zemin düzlemine dik olacak şekilde konumlandırılmıştır. Zemin katta iki kütleyle ayrılan yapı, birinci katta köprü yardımıyla birbirine bağlanmıştır. Bu köprü'nün giriş vurgusunu sağlayan unsurlardan biri olduğu düşünülebilir. Giriş kapısının her iki yanına beton saksılar yerleştirilmiştir. Giriş cephesi ve giriş üzerinde bulunan köprü, okulun misyonunu yansıtan çeşitli grafik tasarımlarını içermektedir. Bu grafik tasarımları, yapı girişine yaklaşan kullanıcılara okulu tanıtmaktadır.

Tablo 14. Evelyn Grace Akademisi dış mekân ve giriş analizi (a. ve c. URL-43'ten uyarlanmıştır; b. ve d. URL-43; f. URL-44)

	
<p>a. Zemin kat planı ve kampüsteki diğer yapıların girişleri</p>	<p>b. Koşu yolu</p>
	
<p>c. Batı spor bloğu ve girişler</p>	<p>d. Spor bloğunda oluşturulan giriş boşluğu</p>

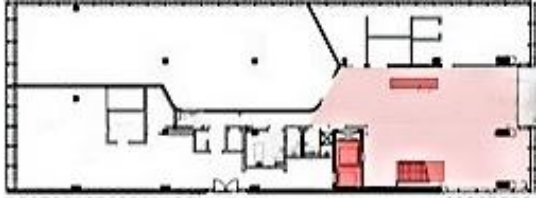

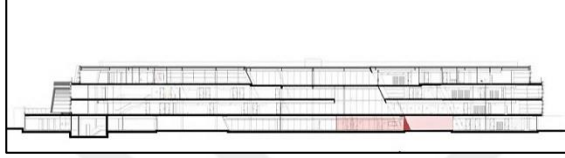
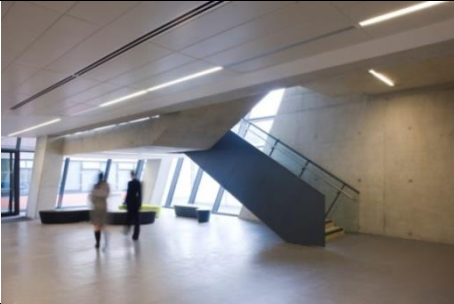
Tablo 14'ün devamı

	
<p>e. Giriş vurgusu (cephe yüzeyinden geri çekilen kapı ve giriş üzerindeki köprü)</p>	<p>f. Giriş cephesi ve köprü üzerindeki okulu tanıttıcı posterler</p>

❖ İç Mekân ve Giriş

Giriş, ara bölge oluşturulmadan sirkülasyon alanına dâhil edilmiştir. Giriş alanında yönlenme çok yönlü-alternatiftir. Giriş holünde; danışma, merdiven, asansör ve oturma donatıları bulunmaktadır. Bu alandan kütüphaneye ve depolara erişim sağlanmaktadır. Giriş holüne girildiğinde ilk olarak danışma birimiyle karşılaşılmaktadır. Danışma birimi, dış cephe tasarımını yansıtan biçimsel özelliklere sahiptir. Giriş holünün güney bölümünde U merdiven ve asansör bulunmaktadır. Giriş holünün kat yüksekliği diğer katların yüksekliği ile aynı olmakla birlikte dört metre civarındadır. Mekânda genel olarak gri renk hâkimiyeti görülmektedir. Merdiven, iç mekân rengiyle zıtlık göstererek okunabilirliği artırmaktadır. Giriş cephesinin cam olması, doğal ışığın giriş holüne geçişine izin vermektedir. Giriş holünün uzun dikdörtgen forma sahip olmasının, yönlenmeyi kolaylaştırdığı düşünülebilir. Yapay aydınlatma elemanları da bu uzun dikdörtgen giriş holünün bir yansıması olarak lineer düzende tasarlanmıştır. Giriş holünde galeri boşluğu sadece merdivenin olduğu kısımda bulunmaktadır.

Tablo 15. Evelyn Grace Akademisi iç mekân ve giriş analizi (a. ve c. URL-43'ten uyarlanmıştır; b. URL-45; d. URL-43)

	
a. Zemin kat planı ve giriş holü	b. Danışma birimi
	
c. Yapı kesiti ve giriş holü	d. U merdiven

3.4. Londra Su Sporları Merkezi, Londra, İngiltere, 2005-2011

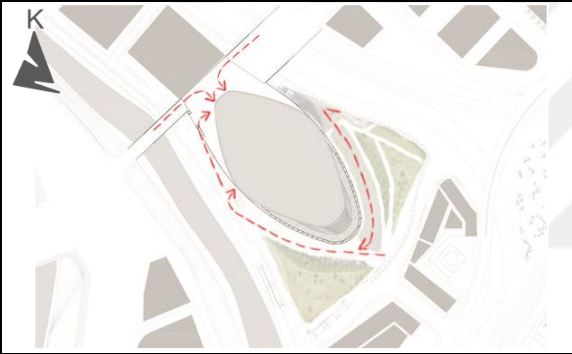

Suyun hareketli ve akışkan geometrisinden esinlenerek tasarlanan yapı, 2011 yılında Londra'da inşa edilmiştir. Spor merkezi, stratejik olarak önemli bir konumda bulunmaktadır. Yapının çatısı, bir dalga gibi yükselerek havuzları çevrelemekte ve bir araya getirmektedir. Merkez, birçok etkinliğin gerçekleşmesine imkân sağlayacak kapasiteye sahiptir. Yapı, olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yaptığı süreçte daha çok misafiri ağırlamak amacıyla doğu ve batı yönünde genişletilmiştir. Mevcut yapıya eklenen kütleler oyun sonrasında kaldırılmıştır (Betsky, 2021).

❖ Yaklaşım

Kraliçe Elizabeth Olimpiyat Parkı'nın güney doğusunda bulunan merkez, yeni yapılan Stratford Şehir Köprüsü üzerinde yer almaktadır. Stratejik olarak önemli bir noktada bulunan yapı, birden fazla girişe sahiptir. Yapı, kesintisiz yaya yolları ve kotlar arası geçişi sağlayan merdivenlerle kuşatılmıştır. Arazi eğiminden dolayı yapı girişlerine farklı kotlardan yaklaşım sağlanmaktadır. Etkinlik girişi olarak adlandırılan giriş, kuzeyde Stratford Köprüsü üzerinde bulunmaktadır. Bu girişe yaklaşım, köprü üzerinden açılı; Pool Caddesi üzerinden ise spiral olarak sağlanmaktadır. Ana giriş, yapının batı cephesinde alt

kotta bulunmaktadır. Bu girişe yaklaşım, güneydeki Pool Caddesi üzerinden açılı, Carpenters Caddesi üzerinden spiral olarak sağlanmaktadır. Arazinin doğu tarafında yapının kavisiyle ilerleyen uzun bir otopark bulunmaktadır.

Tablo 16. Londra Su Sporları Merkezi yaklaşım analizi (a. ve c. URL-46'dan uyarlanmıştır; b. URL-47; d. URL-48)

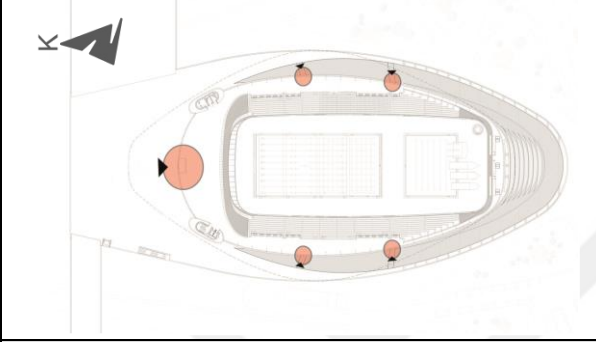

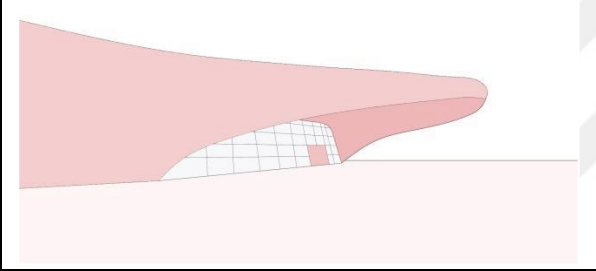

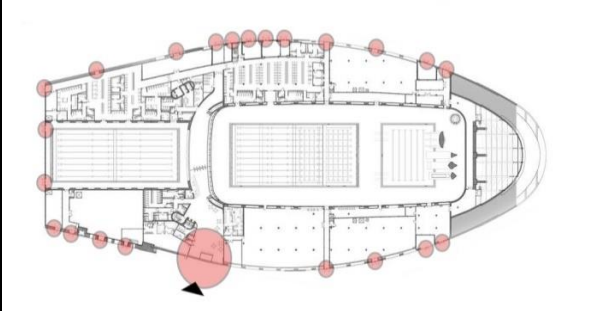

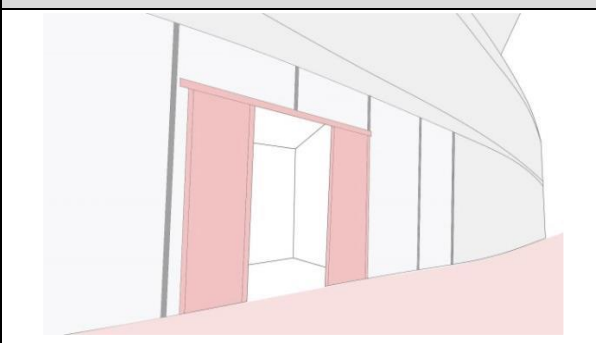
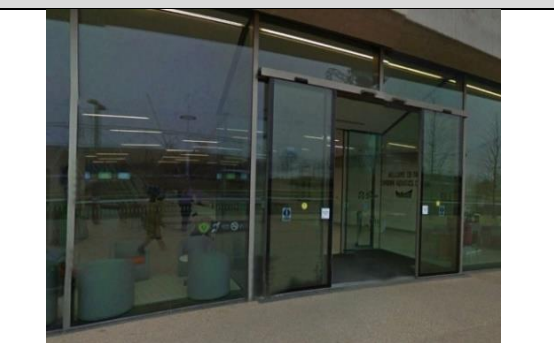
	
a. Vaziyet planı	b. Yapı ve çevresi
	
c. Vaziyet planı üzerinden yapı girişlerine yaklaşım	d. Yapı ve çevresi

❖ Dış Mekân ve Giriş

Yapı birden fazla girişe sahiptir. Birinci katta bulunan etkinlik girişi, kütlede kısa kenarında bulunmakla birlikte cephe yüzeyinin simetri ekseninde konumlandırılmıştır. Girişte alüminyum çerçeveli çift camlı otomatik kayar kapıdır. Bu kapı, yapı cephesinde oluşturulan ızgara biçimindeki iskeletin içine yerleştirilmiştir. Giriş vurgusunun saçakla sağlandığı söylenebilir. Bu saçığın aynı zamanda yarı açık mekân oluşumuna katkı sağladığı düşünülebilir. Birinci katta bulunan diğer girişler, doğu ve batı cephelerinde konumlandırılmıştır. Boyut olarak daha küçük olan girişler, etkinlik girişinde olduğu gibi cam taşıyıcı sisteminin içine yerleştirilmiştir. Bu girişlerin önünde bulunan yaya yollarının yönlendirici unsurlar olduğu söylenebilir. Ana giriş, zemin katın batı cephesine asimetric olarak konumlandırılmıştır. Kuzey girişinde olduğu gibi bu girişte de alüminyum çerçeveli

çift camlı otomatik kayar kapının kullanıldığı görülmektedir. Camın taşıyıcı iskeleti içerisine yerleştirilen kapının, cephe yüzeyinde belirsiz hale getirildiği söylenebilir. Zemin katta bulunan diğer girişler depo girişleri olup cephe malzemesiyle bütünlük sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Tablo 17. Londra Su Sporları Merkezi dış mekân ve giriş analizi (a. ve e. URL-46'dan uyarlanmıştır; b. URL-49; d. URL-50; f. ve h. URL-54)

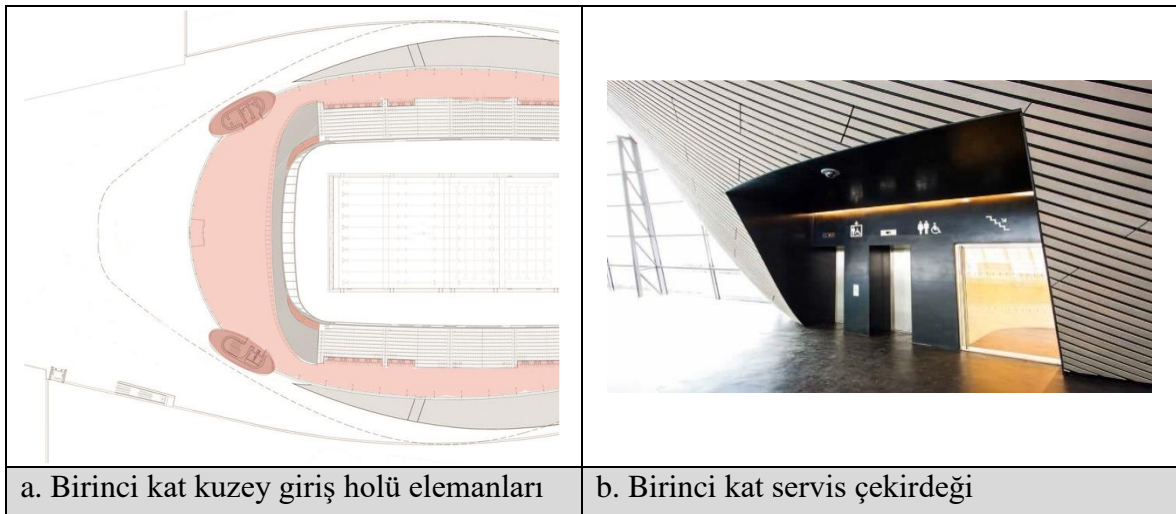
	
a. Birinci kat planı ve yapı girişleri	b. Kuzey girişi
	
c. Giriş vurgusu (giriş saçağı)	d. Kuzey giriş saçağı ve yarı açık mekân
	
e. Zemin kat planı ve yapı girişleri	f. Doğu girişi
	
g. Doğu girişi	h. Doğu girişi

❖ İç Mekân ve Giriş

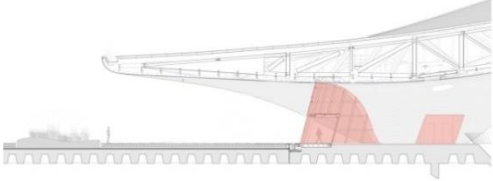

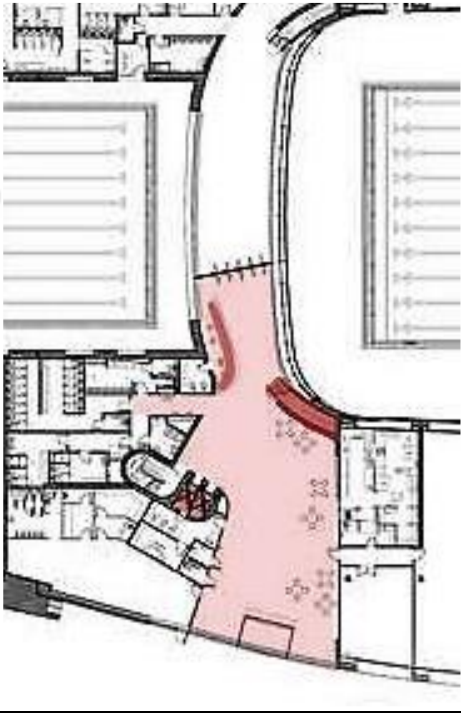

Birinci kat girişi, ara bölge oluşturularak (rüzgârlık kullanımıyla) sirkülasyon alanına dâhil edilmiştir. Giriş alanında yönlenme çok yönlü-alternatiflidir. Giriş holünde, iki adet servis çekirdeği bulunmaktadır. Oval çekirdeklerden birinde tuvaletler diğesinde ise asansör ve merdiven bulunmaktadır. Giriş holünden iki koridora geçiş sağlanmaktadır. Bu iki koridorda ikişer adet giriş bulunmaktadır. Seyirciler bu girişleri kullanarak tribüne ulaşmaktadır.

Zemin kat girişi, birinci kat girişine benzer şekilde ara bölge oluşturularak (rüzgârlık kullanımıyla) sirkülasyon alanına dâhil edilmiştir. Giriş alanında yönlenme çok yönlü-alternatiflidir. Zemin katta bulunan giriş holünde iki adet merdiven, iki adet asansör, danışma bankosu, turnikeler ve dinlenme donatıları bulunmaktadır. Giriş holünden kafeye, tuvaletlere, depo alanlarına, yüzme salonuna ve soyunma odalarına ulaşım sağlanmaktadır. Mekânda beton ve corian malzemenin kullanıldığı ve gri-beyaz renk hâkimiyetinin olduğu görülmektedir. Danışma bankosunun yapının genel formuna uyacak şekilde eğrisel formda tasarlandığı düşünülebilir. Ana merdivenin duvar yüzeyine yapışarak duvarla bütünlük sağladığı söylenebilir. Giriş holünün yüksekliği yaklaşık dört metredir. Bu alanda atrium boşluğu kullanılmamıştır. Doğal ışığın giriş holüne ulaşımı, cam giriş cephesinden sağlanmaktadır.

Tablo 18. Londra Su Sporları Merkezi iç mekân ve giriş analizi (a., c.ve e. URL-46'dan uyarlanmıştır; b. URL-51; d. URL-52; f. URL-53)

Tablo 18'in devamı

	
c. Yapı kesiti ve kuzey girişi	d. Zemin kat giriş holündeki danışma birimi
	
e. Zemin kat planı ve giriş holü elemanları	f. Zemin kat giriş holündeki duvara yapışarak ilerleyen merdiven

3.5. Galaxy Soho Yapı Kompleksi, Pekin, Çin, 2009-2012

Patrik Schumacher iş birliğiyle 2012 yılında inşası tamamlanan proje; eğlence, ofis ve perakende işlevlerini bir arada bulundurmaktadır. Çin avlularından ilham olan kompleks, panoramik ve akışkan bir mimariye sahiptir. Kompleksi oluşturan beş kütle yatay ve dikey doğrultuda arazi içerisine yayılmaktadır. Bu kütleler birbirine köprüler aracılığıyla bağlanmaktadır. Projede; açık, yarı açık ve kapalı mekânların akışkan birlikteliği görülmektedir. Galaxy Soho'nun sahip olduğu özellikler sayesinde Pekin'de bir kent simgesi haline geldiği söylenebilir (Betsky, 2021).

❖ Yaklaşım

Proje arazisine tüm yönlerden giriş sağlanabilmektedir. Beş kütlede oluşan komplekste bütün yaklaşım türlerini (cepheden, açılı ve spiral) görmek mümkündür. Analizi yapılan D-2 Bloğa yaklaşım türü, açılı ve spiral yaklaşımdır. Peyzaj tasarımı eğrisel ve akışkan bir geometriye sahiptir. Arazide bulunan yaya yolları hem avluya hem de yapı girişlerine yönelmeyi sağlamaktadır. Arazi girişlerinde bilgilendirme panoları bulunmaktadır. Ayrıca arazi girişinde bulunan kompleks isminin yazıldığı heykelin dikkat çekici peyzaj öğelerinden biri olduğu söylenebilir.

Tablo 19. Galaxy Soho Yapı Kompleksi yaklaşım analizi (a. URL-55'ten uyarlanmıştır; b. URL-56; c. URL-55; d. URL-60)

	
<p>a. Vaziyet planı üzerinden yapı girişlerine yaklaşım</p>	<p>b. Yapı ve çevresi</p>
	
<p>c. Arazi girişindeki heykel</p>	<p>d. Yapı çevresindeki bilgilendirme panoları</p>

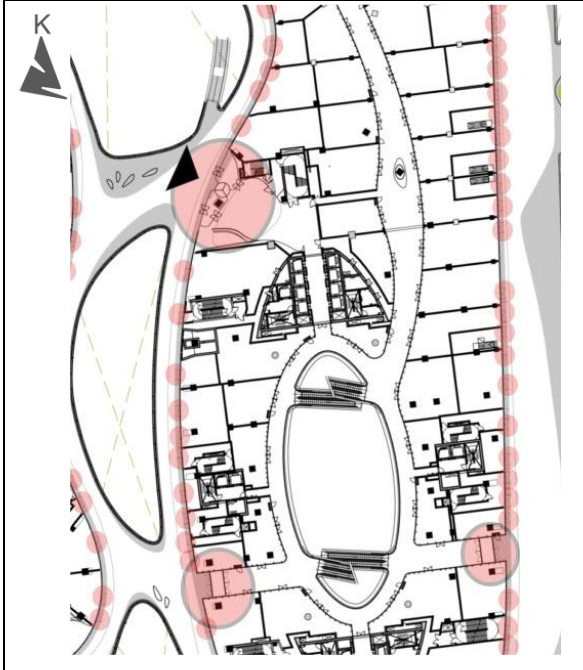
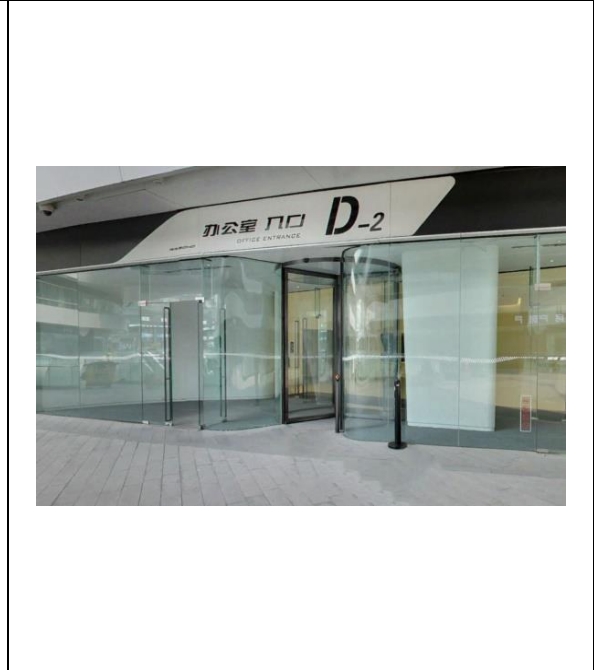
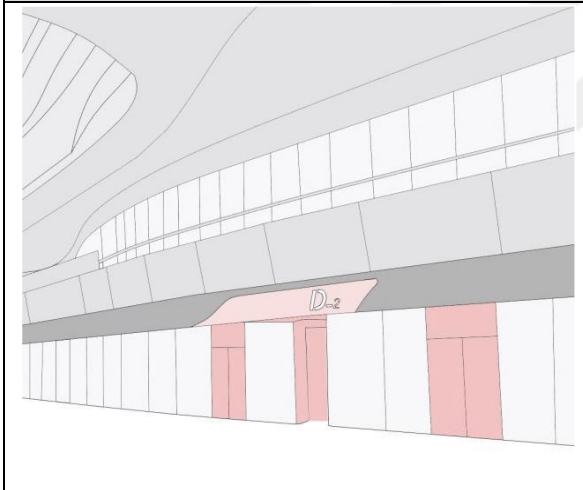
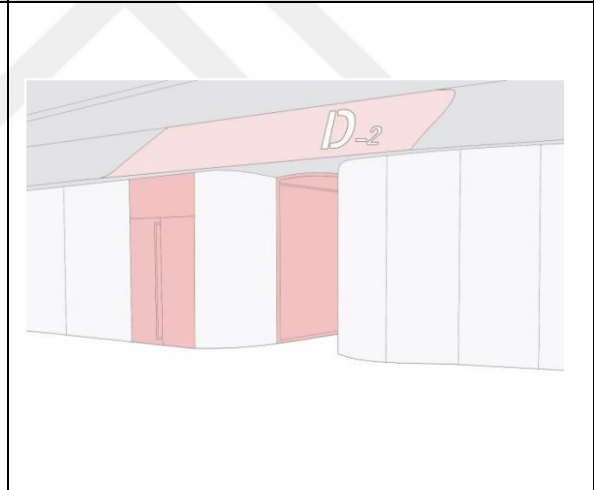
❖ Dış Mekân ve Giriş

Kompleksin zemin katı ticari kullanıma açıktır. Bu nedenle her ticari mahallin kendine ait girişi bulunmaktadır. Kompleks, ticari girişlerin yanı sıra ana ve ara girişlere de sahiptir. Girişlerin büyük bir bölümü avludan sağlanmaktadır. Ana ve ara girişler blokların tüm cephelerinde dağılım göstermektedir. Girişlerin hem uzun hem de kısa kenarlardan sağlandığı görülmektedir. Blok isimleri giriş kapısı üzerinde yer almaktadır. Mağaza girişleri alüminyum doğramalı cam kapıdır. Cephe boyunca devam eden siyah şerit, mağaza isimleri ve blok isimleri için bir altlık olarak kullanılmaktadır. D-2 Bloğun (ofis) ana girişi, kütesel olarak simetri ekseninde konumlandırılmıştır. Bir adet döner kapı ve döner kapının her iki yanında konumlandırılan iki adet cam kapıdan iç mekâna erişim sağlanmaktadır. Döner kapının cephe yüzeyinden kavisli bir şekilde geri çekilmesiyle giriş vurgusunun sağlandığı söylenebilir. Girişin üzerinde bulunan köprü yarı açık mekân oluşumuna katkı sağlamaktadır. Cephe boyunca devam eden siyah şerit, giriş kapılarının bulunduğu kısımlarda beyaz renge dönüşmektedir. Bu renk farklılığıyla giriş vurgusunun sağlandığı söylenebilir. Giriş avlusunda kompleksin genel tasarım karakterine uygun oturma donatıları bulunmaktadır.

Tablo 20. Galaxy Soho Yapı Kompleksi dış mekân ve giriş analizi (a. ve c. URL-57'den uyarlanmıştır; b. ve d. URL-60)

	
<p>a. Zemin kat planı ve yapı girişleri</p>	<p>b. Giriş avlusundaki oturma donatıları</p>

Tablo 20'nin devamı

	
<p>c. D-2 Blok zemin kat planı ve yapı girişleri</p>	<p>d. D-2 Blok yapı girişi</p>
	
<p>e. D-2 Bloğun girişi üzerindeki köprü ve girişler</p>	<p>f. D-2 Bloğun kavisli girişi</p>

❖ İç Mekân ve Giriş

Komplekste giriş hollerinin boyutsal özellikleri farklılaşsa da genel anlamda benzer mekân organizasyonuna sahip oldukları söylenebilir. D-2 bloğunda giriş, ara bölge oluşturularak (rüzgârlık kullanımıyla) sirkülasyon alanına dâhil edilmiştir. Giriş alanında yönelme çok yönlü-alternatiftir. Hollerin içerisinde yönlendirme levhaları ve karakteristik duvar kabartmaları bulunmaktadır. Giriş kapısının solunda bulunan siyah renkli yönlendirme levhası, mekânla zıtlık yaratmaktadır. Mekânda beyaz renk hâkimiyeti görülmektedir. Tavanda bulunan lineer led aydınlatmaların yönlenebilirliği sağlayan unsurlardan biri olduğu düşünülebilir. Giriş holü kat yüksekliği yaklaşık beş metredir. Dış mekânda görülen sürekli ve akışkan yol sisteminin iç mekâna yansıdığı söylenebilir. D-2 Bloğun giriş holünde; danışma birimi, oturma donatıları bulunmaktadır. Bu holden yangın merdivenine, asansör lobisine ve asansör lobisindeki kapıdan dolaylı olarak ana merdivenlere (tek kollu yürüyen merdivenlere) ulaşım sağlanmaktadır. Eğrisel duvarların olduğu giriş holünün daralarak kullanıcıları asansör lobisine yönlendirdiği düşünülebilir.

Tablo 21. Galaxy Soho Yapı Kompleksi iç mekân ve giriş analizi (a. URL-57'den uyarlanmıştır; b. URL-57; c. URL-59; d. URL-55)

	
<p>a. D-2 blok zemin kat planı ve giriş holü elemanları</p>	<p>b. Komplekste bulunan bir giriş holündeki duvar heykeli</p>
	
<p>c. Mekânla zıtlık yaratan kat yönlendirme panosu</p>	<p>d. Galeri boşluğu ve merdivenler</p>

3.6. Pierres Vives Binası, Montpellier, Fransa, 2002-2012

Yataylık vurgusunun güçlü olduğu yapı; arşiv, kütüphane ve spor tesisi olmak üzere üç işlevi bir araya getirmektedir. Yapının zemin katında bulunan sergi salonu, üç kurumu (arşiv, kütüphane, spor salonu) birbirine bağlamaktadır. Bu üç kurumun her biri kendi düşey dolaşım sistemine sahiptir. Zemin katta arşiv; üst katlarda ise spor tesisi ve ofis birimleri bulunmaktadır. Bazı kamusal birimler kütlede dışarı taşarak cephe yüzeyinde vurgulu hale gelmiştir (Betsky, 2021).

❖ Yaklaşım

Yapının batı cephesinde bulunan ana girişe yaklaşım türü, açılı yaklaşımdır. Yapının doğu yönünde açık otopark bulunmaktadır. Yaya girişi, konut bölgesinin olduğu batı yönündedir. Arazi girişinde ağaç kümelerini barındıran yeşil bir alan bulunmaktadır. Yapı çevresinde sert zemin yoğunluğu göze çarpmaktadır. Sert zeminde bulunan malzemenin farklı renk tonunda (koyu gri) kullanılmasının yönlenmeyi kolaylaştırdığı ve giriş aksının vurgulanmasına yardımcı olduğu düşünülebilir.

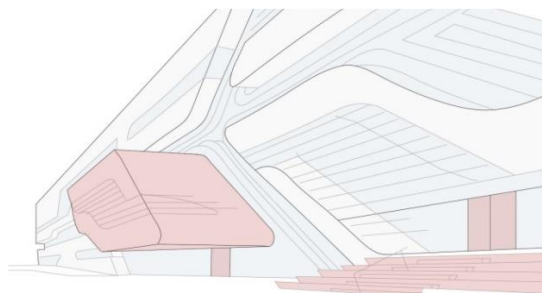
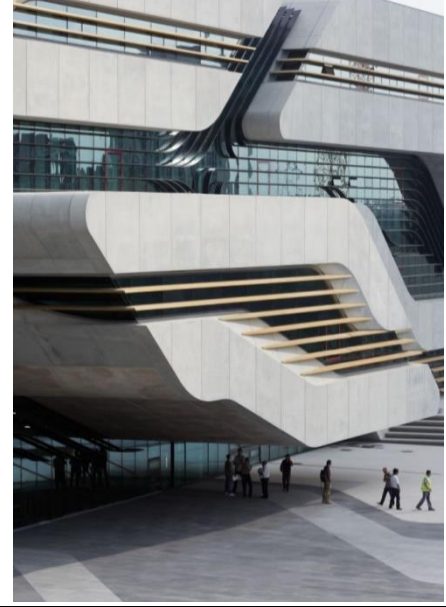
Tablo 22. Pierres Vives Binası yaklaşım analizi (a. URL-61'den uyarlanmıştır; b. URL-64)

	
a. Vaziyet planı ve yapı girişlerine yaklaşım	b. Yapı ve çevresi

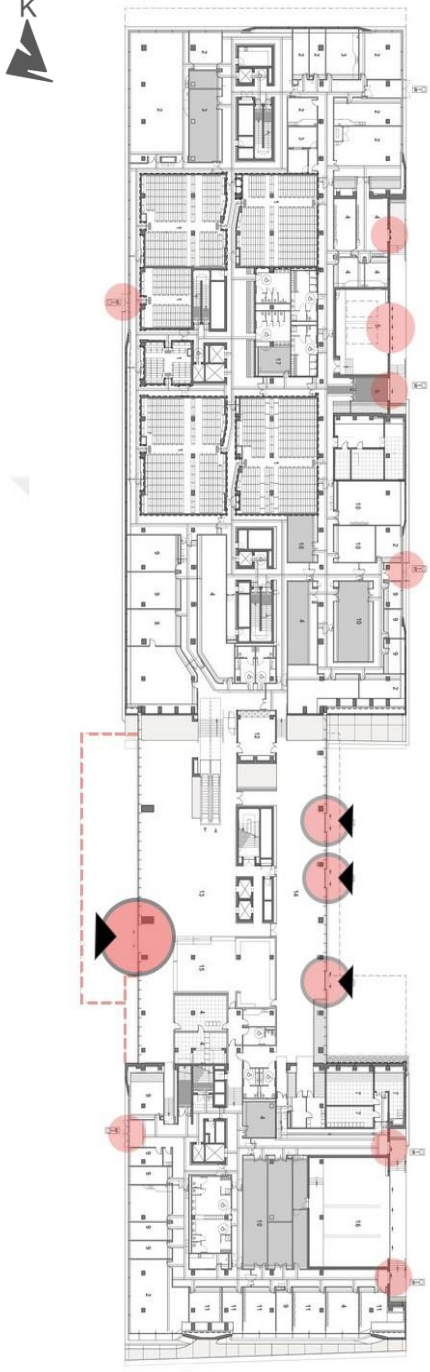
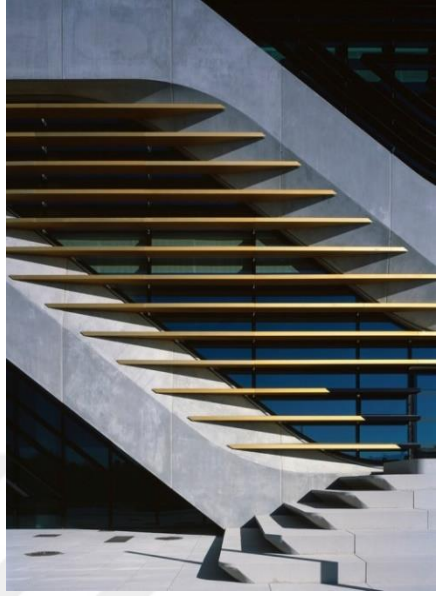

❖ Dış Mekân ve Giriş

Yapı girişleri yapının doğu ve batı cephesinde konumlandırılmıştır. Yapıda farklı büyüklüklere ve işlevlere sahip girişler bulunmaktadır. Ana giriş, yapının uzun kenarlarından biri olan batı cephesi üzerinde asimetric olarak konumlandırılmıştır. Giriş kapısı, alüminyum doğramalı otomatik kapıdır. Konferans salonunun cephe düzleminde yaklaşık dokuz metre dışarı taşmasıyla ana girişin vurgulu hale getirildiği düşünülebilir. Bu çıkma yapan kütle aynı zamanda yarı açık bir giriş mekânı oluşumuna katkıda bulunmaktadır. Batı cephesinde bulunan diğer girişler, servis girişleridir. Servis girişlerinin cephenin çizgisel ve akışkan hareketine uyum sağlayan merdivenlerle vurgulandığı söylenebilir. Doğu cephesinde bulunan diğer giriş cephesinde üç adet kapı bulunmaktadır. Ek olarak altı adet servis girişi bulunmaktadır. Sergi alanına girişi sağlayan bu üç girişin üzerinde de diğer cephede olduğu gibi cepheden taşan bir kütle bulunmaktadır. Güneybatı yönünde bulunan servis girişinde kütleli boşaltma yapılarak yarı açık bir mekân oluşturulmuştur.

Tablo 23. Pierres Vives Binası dış mekân ve giriş analizi (b. URL-62; c. URL-61'den uyarlanmıştır; d. ve e. URL-61)

	
<p>a. Giriş vurgusu (çıkma yapan kütle ve merdiven)</p>	<p>b. Cephe düzleminde taşan kütle ve yapı girişi</p>

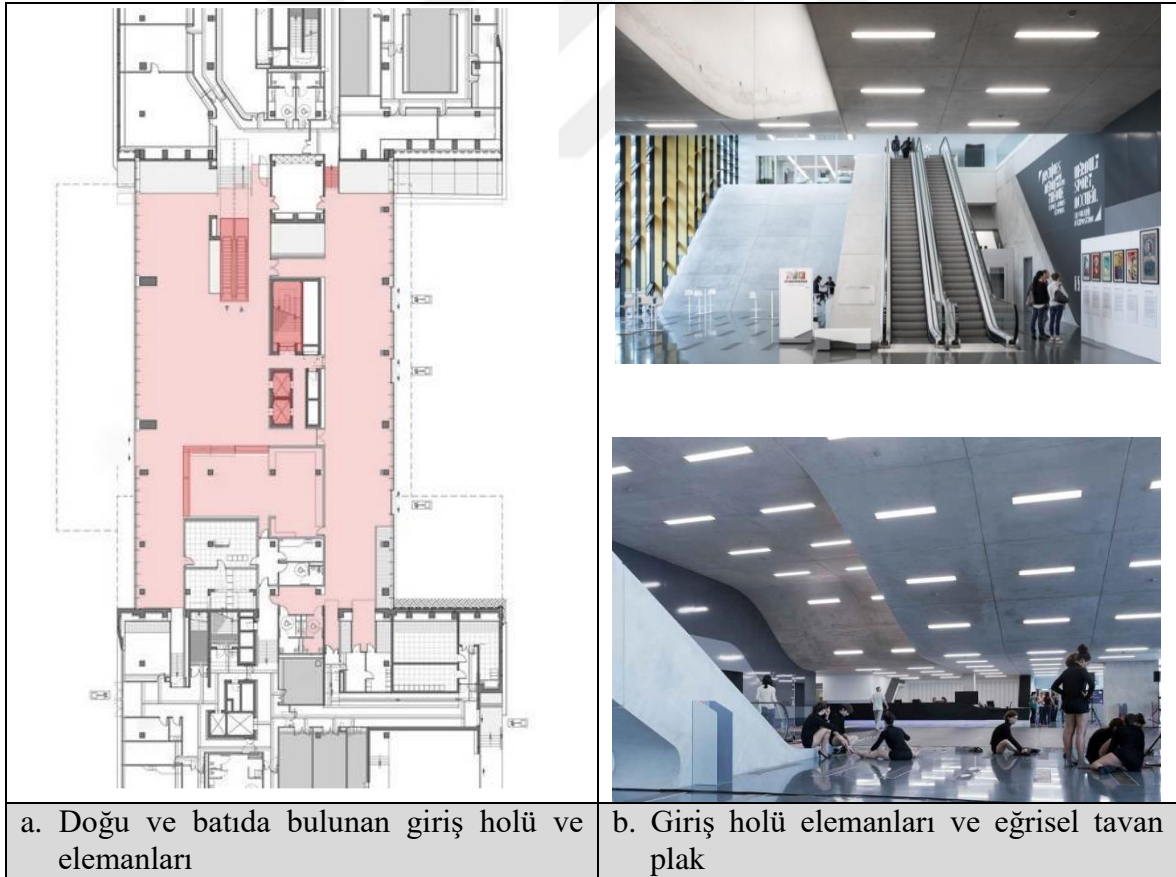
Tablo 23'ün devamı

	
c. Zemin kat planı ve yapı girişleri	d. Merdivenli servis girişi
	
	e. Doğu girişi

❖ İç Mekân ve Giriş

Giriş, ara bölge oluşturulmadan sirkülasyon alanına dâhil edilmiştir. Giriş alanında yönlenme çok yönlü-alternatiflidir. Batı yönde bulunan ana giriş holünde; tek kollu yürüyen merdiven, asansörler, mağaza, teknik oda, danışma birimi, oturma birimleri bulunmaktadır. Doğu yönde bulunan giriş holü sergi alanı işlevini yerine getirmektedir. Holler arası geçişler, kapı ile sağlanmaktadır. Mekânda gri renk hâkimiyetinin olduğu görülmektedir. Ana giriş holünde bulunan danışma bankosu sahip olduğu siyah renk nedeniyle mekânda zıtlık yaratmaktadır. Bu zıtlık sayesinde danışma bankosunun mekân içerisindeki algılanabilirliğinin arttığı söylenebilir. Giriş holündeki tavan, eğrisel beton plaklardır. Alçalıp yükselen eğrisel beton plakların dinamik ve değişken bir atmosfer yarattığı düşünülebilir.

Tablo 24. Pierres Vives Binası iç mekân ve giriş analizi (a. URL-61'den uyarlanmıştır; b. URL-63)

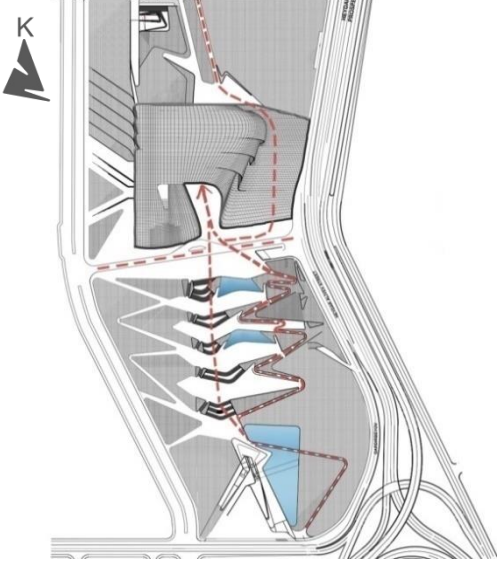

3.7. Heydar Aliyev Kültür Merkezi, Bakü, Azerbaycan, 2007-2012

Bulunduğu coğrafyanın topografyasından ilham alan proje, akışkan ve kıvrımlı bir forma sahiptir. Peyzaj tasarımı projenin dikkat çeken unsurlarından biridir. Dış mekândaki hareket ve akışkanlık, yapının iç mekânına da yansımıştır. Yapıdaki kıvrımlar, farklı işlevleri temsil etmektedir (Betsky, 2021).

❖ Yaklaşım

Güney yolu üzerinden yapıya yaklaşım, geniş yeşil bir alan üzerinden sağlanmaktadır. Yeşil alanın içerisinde kıvrımlı yaya yolları, merdivenler ve rampalar bulunmaktadır. Yapının ana girişine akışkan ve kıvrımlı yollardan cepheden, açılı ve spiral şekilde yaklaşmak mümkündür. Topografyanın peyzaj tasarımı ve yapı mimarisine yansıdığı düşünülebilir. Yapı kabuğunda kullanılan malzemenin renk ve ebat bakımından bir benzerinin yapı çevresindeki sert zeminde kullanıldığı görülmektedir. Yapay aydınlatma öğeleri yaya yollarının geometrisine uyum sağlamaktadır. Arazinin güney girişinde bulunan yapı isminin yazdığı heykelin dikkat çekici peyzaj öğelerinden biri olduğu düşünülebilir.

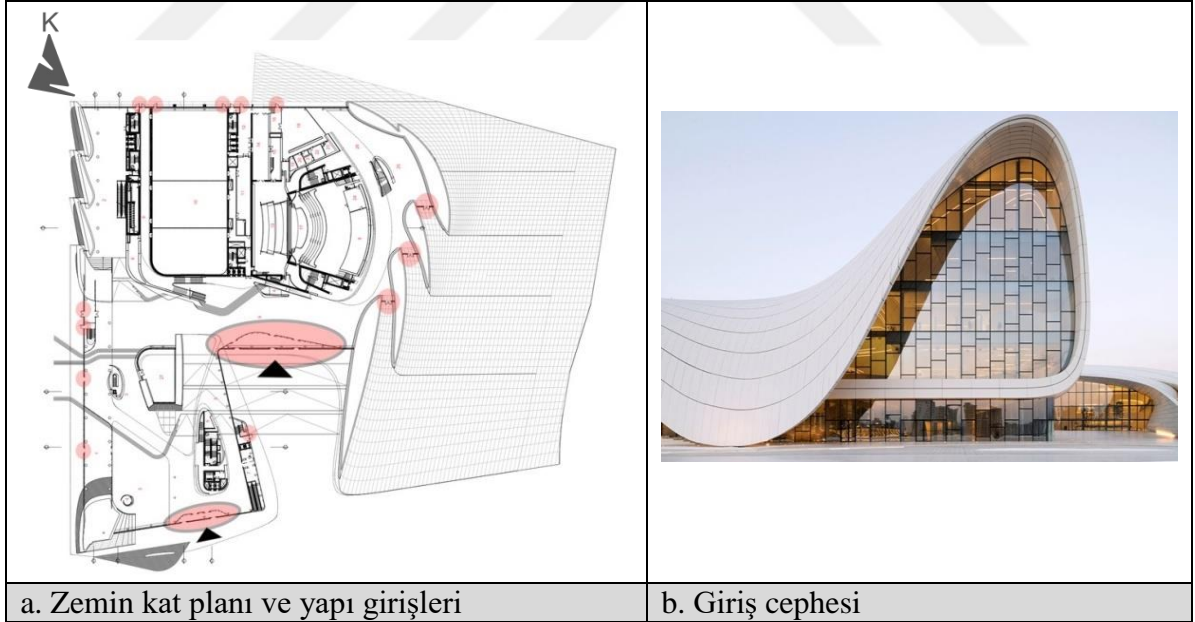
Tablo 25. Heydar Aliyev Kültür Merkezi yaklaşım analizi (a. URL-65'ten uyarlanmıştır; b. URL-65)

	
<p>a. Vaziyet planı üzerinden yapının ana girişine yaklaşım</p>	<p>b. Yapı ve çevresi</p>

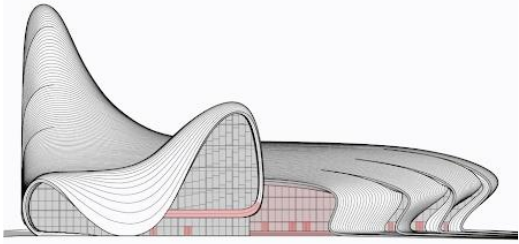

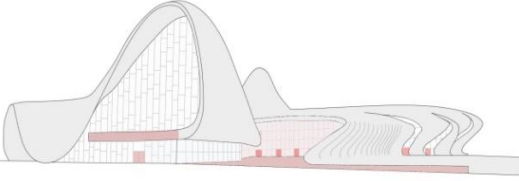

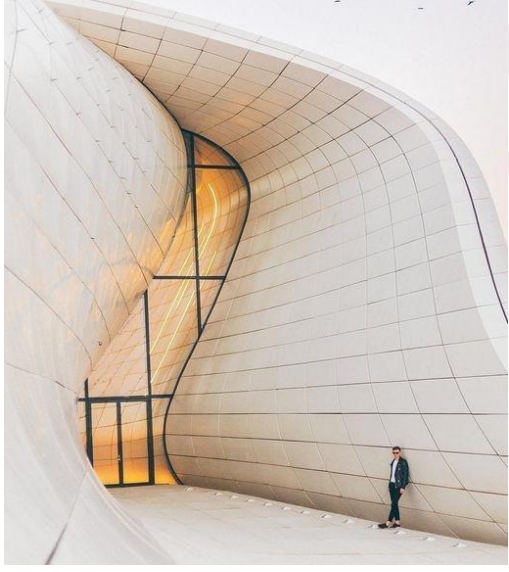

❖ Dış Mekân ve Giriş

Girişler, yapının dört cephesinde dağılım göstermektedir. Farklı giriş türlerinin görüldüğü yapının ana girişine avludan ulaşılmaktadır. Yapı dış kabuğunun içeri kıvrılmasıyla oluşan avlu; kullanıcıları yapı girişine yönlendirmenin yanı sıra çeşitli etkinliklerin gerçekleştiği bir mekân olma özelliği de taşımaktadır. Ana girişe az eğimli bir rampadan ulaşım sağlanmaktadır. Üç adet giriş kapısı, cam cephenin taşıyıcı ızgaraları içerisine yerleştirilmiştir. Giriş kapılarını belirginleştirmek amacıyla kapıların üzerine numaralar (A1, A2, A3) yerleştirildiği görülmektedir. Güneyde bulunan diğer girişin hemen üzerinde yapı kabuğunun kıvrılmasıyla oluşan bir silme bulunmaktadır. Doğu cephesinde bulunan diğer ara girişler yapının kıvrımlı cephe yüzeyinden geriye çekilerek vurgulanmıştır. Batı cephesinde bulunan girişlerin vurgusu opak kabuk üzerinde boşaltma yapılarak sağlanmıştır. Kuzey cephesinde giriş kapıları cam cephenin taşıyıcı ızgaraları içerisine yerleştirilmiştir.

Tablo 26. Heydar Aliyev Kültür Merkezi dış mekân ve giriş analizi (a. ve c. URL-65'ten uyarlanmıştır; b. ve f. URL-66; d. URL-70; g. URL-67; h. URL-68)

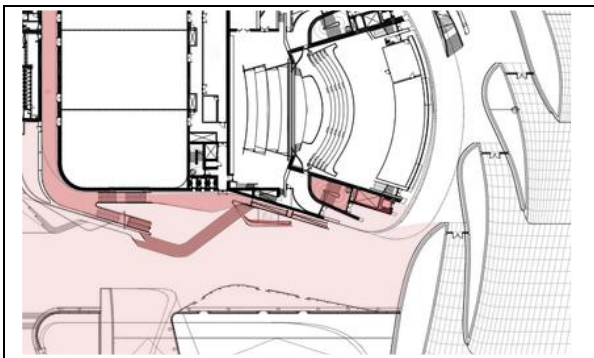
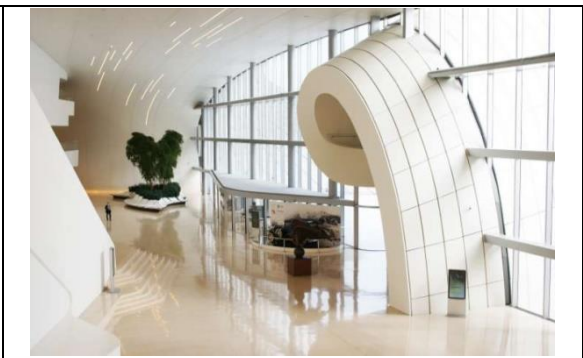
Tablo 26'nın devamı

	
c. Güney cephesi	d. Ana giriş ve avlu
	
e. Giriş vurgusu (giriş avlusu ve yapı kabuğunu içeri kıvrılmasıyla oluşan saçak)	f. Giriş avlusunun sergi alanı olarak kullanımı
	
g. Cephe yüzeyinden geri çekilen ara giriş	h. Kabuk üzerinde boşaltma yapılarak oluşturulan giriş

❖ İç Mekân ve Giriş

Ana giriş, ara bölge oluşturularak (rüzgârlık kullanımıyla) sirkülasyon alanına dâhil edilmiştir. Giriş alanında yönlenme çok yönlü-alternatiflidir. Giriş holünde; tek kollu merdivenler, rampalar, danışma birimi, asansör, atrium ve dinlenme donatıları bulunmaktadır. Yapının genel tasarım karakterine uyum sağlayan oturma donatısı, ağacı çevreleyen dikkat çekici bir iç mekân ögesidir. Giriş holünden konferans salonuna ve sergi salonuna erişim sağlanmaktadır. Giriş cephesinde kullanılan geniş cam yüzey, doğal ışığın giriş holüne geçişine izin vermektedir. Giriş holünün tavanında; farklı boyutlarda ve aralıklarda yapı kabuğuyla bütünleşen lineer aydınlatma öğeleri bulunmaktadır. Mekânda beyaz renk hâkimiyeti görülmektedir. Atrium içerisinde yükselen farklı eğriselliğe ve boyutlara sahip kat döşemeleri, görsel etkileşimi sağlarken aynı zamanda mekâna dinamizm kazandırmaktadır. Yapı dış kabuğunun iç mekân içerisine taşmasıyla oluşan giriş holündeki beyaz kıvrımlı oyuğun, farklı bakış açıları ve vistalar sunduğu düşünülebilir. Güneyde bulunan diğer giriş holü de ana giriş holüne benzer niteliklere sahiptir. Duvara yapışarak ilerleyen tek kollu lineer merdiven yapı kabuğunun eğriselliğine ve akışkanlığına uyum sağlamaktadır. Yapının genel tasarım konseptine uyan oturma donatıları ve danışma birimi gibi elemanlar mekâna zenginlik katmaktadır. Mekânda ayrıca ağaç ve bitkiler kullanılmıştır.

Tablo 27. Heydar Aliyev Kültür Merkezi iç mekân ve giriş analizi (a. URL-65'ten uyarlanmıştır; b. URL-69; c., d. ve f. URL-70; e. URL-65)

	
<p>a. Zemin kat planı ve ana giriş holü elemanları</p>	<p>b. Giriş holü</p>

Tablo 27'nin devamı

	
c. Mekânla bütünleşen danışma birimi ve ağacı çevreleyen oturma donatıları	d. Rampa ve atrium
	
e. Kıvrımlı oymuk	f. Güneyde bulunan diğer giriş holü

3.8. Kütüphane ve Öğrenim Merkezi, Ekonomi Üniversitesi, Viyana, Avusturya, 2008-2013

Kütüphane ve Öğrenim Merkezi; hizmet alanı, öğrenim merkezi ve kütüphaneyi içinde barındıran çok işlevli bir yapıdır. Viyana Ekonomi Üniversitesi kampüsünün merkezinde bulunan yapı akışkan bir geometriye sahiptir. Tasarımda, hem keskin hem de eğrisel hatlar bir arada kullanılmıştır. İşlev farklılıkları yapının plan düzlemine yansımıştır (Betsky, 2021).

❖ Yaklaşım

Yapı, kampüs yapılarıyla çevrelenmiştir. Yapının ana girişine güney ve kuzey yönde bulunan yollardan ve kampüs içerisinde bulunan diğer ara yollardan açılı bir şekilde yaklaşmaktadır. Yapının çevresindeki sert zemin yoğunluğu dikkat çekmektedir. Arazinin kuzeyi, betonarme duvar ve panel çitlerle sınırlandırılmıştır.

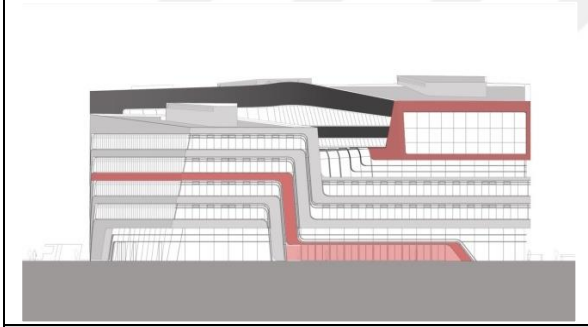
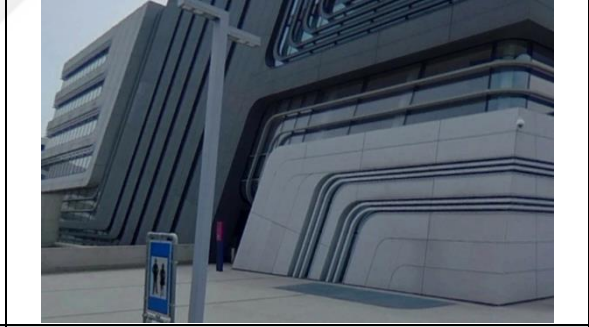

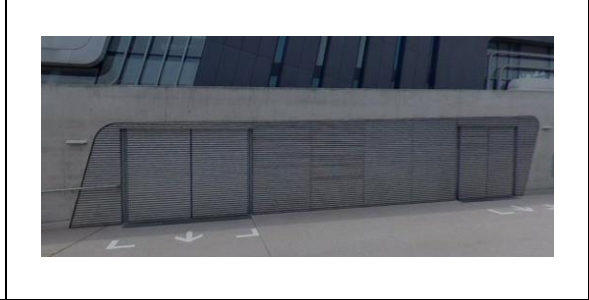
Tablo 28. Kütüphane ve Öğrenim Merkezi yaklaşım analizi (a. URL-71'den uyarlanmıştır; b. URL-72; c. ve d. URL-73)

	
<p>a. Vaziyet planı üzerinden yapının ana girişine yaklaşım</p>	<p>b. Yapı ve çevresi</p>
	
<p>c. Yapıya güney yönden yaklaşım ve yapı çevresi</p>	<p>d. Arazi sınırını belirleyen betonarme duvar, panel çitler ve araç girişi</p>

❖ Dış Mekân ve Giriş

Yapının ana girişi güneyde bulunmaktadır. Kuzey, doğu ve batıda ara girişler ve servis girişleri bulunmaktadır. Ana giriş, yapının kısa kenarına asimetrik bir şekilde konumlandırılmıştır. Girişte 10 adet alüminyum çift kanatlı kapı bulunmaktadır. Ana giriş vurgusunun, çıkma yapan kütleyle (girişin yaklaşık 17 metre üzerinde bulunan) sağlandığı söylenebilir. Çıkma yapan kütle sahip olduğu renk ile genel dokuyla tezatlık yaratmaktadır. Buna ek olarak fiberglas malzemedен tasarlanan kat silmesi, girişi çevreleyerek girişin belirgin hale gelmesine yardımcı olmaktadır. Ana girişin cephesi, eğimli duvar yüzeyine sahiptir. Yüzeyin eğimli olması cephenin kademeli olarak yükselmesini sağlamaktadır. Yapının kuzeyinde bulunan ara giriş, cephe düzleminden geriye çekilmiştir. Depo ve servis giriş kapıları, cephede kullanılan malzemeyle bütünlük sağlamaktadır.

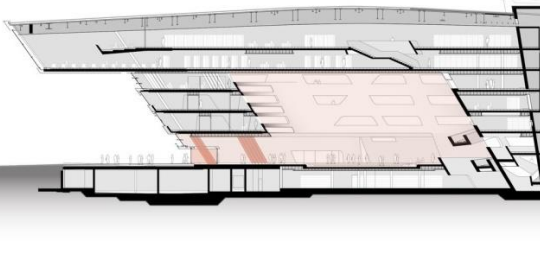

Tablo 29. Kütüphane ve Öğrenim Merkezi dış mekân ve giriş analizi (a. ve c. URL-72'den uyarlanmıştır; b. URL-72; d. ve f. URL-73)

	
<p>a. Zemin kat planı ve yapı girişleri</p>	<p>b. Ana giriş</p>
	
<p>c. Güney görünüşü</p>	<p>d. Kuzey girişi</p>
	
<p>e. Giriş vurgusu (çıkma yapan kütle ve kat silmesi)</p>	<p>f. Depo girişleri</p>

❖ İç Mekân ve Giriş

Ana giriş, ara bölge oluşturularak (rüzgârlık kullanımıyla) sirkülasyon alanına dâhil edilmiştir. Giriş alanında yönelme çok yönlü-alternatiftir. Giriş holünde; rampalar, merdiven, atrium, tuvaletler, oturma donatıları bulunmaktadır. Rüzgârlıktan içeri girildiğinde eğimli kolonlar dikkat çekmektedir. Bu kolonların giriş aksını vurguladığı düşünülebilir. Giriş holünde beyaz renk hâkimiyeti görülmektedir. Atrium, dört kat boyunca devam etmektedir. Rampa, atrium etrafında dönerek yükselmektedir. Bu büyük atrium çatı ışıklığı vasıtasıyla doğal ışıktan faydalanmaktadır. Atriumun ortasında bulunan büyük alan, farklı etkinliklerin gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır.

Tablo 30. Kütüphane ve Öğrenim Merkezi iç mekân ve giriş analizi (a. ve c. URL-72'den uyarlanmıştır; b. ve d. URL-72)

	
<p>a. Zemin kat planı ve giriş holü elemanları</p>	<p>b. Giriş holündeki eğik kolonlar</p>
	
<p>c. Yapı kesiti ve giriş holü</p>	<p>d. Atrium ve etkinlik alanı</p>

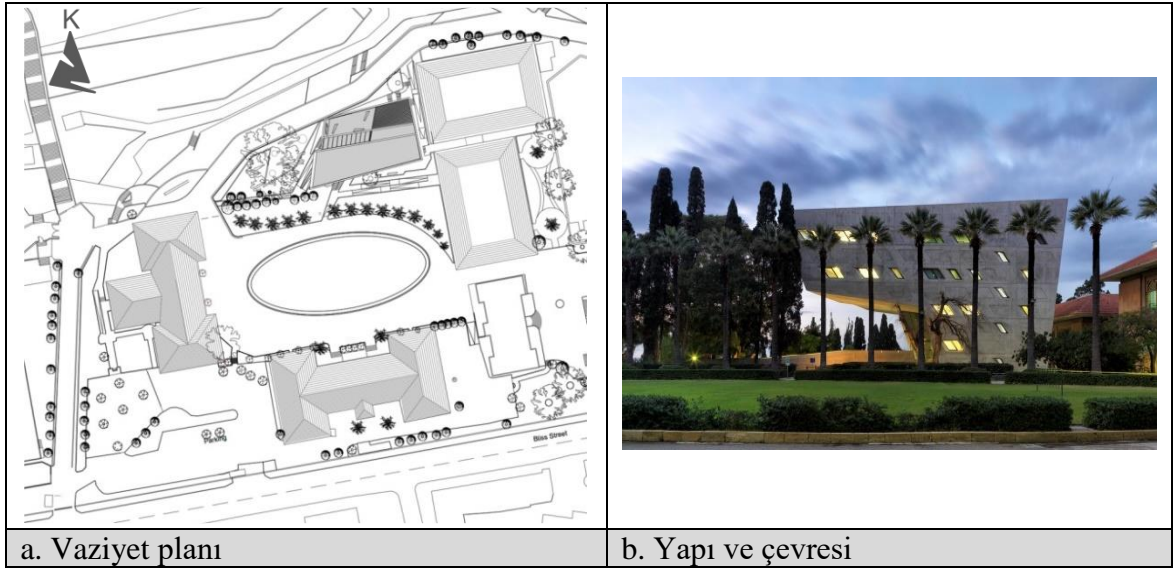
3.9. Issam Fares Kamu Politikası ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü, Beyrut, Lübnan, 2006-2014

Enstitü, Beyrut Amerikan Üniversitesi kampüsünde bulunmaktadır. Yapının amacı üniversitenin merkezinde bir fikir ve etkileşim alanı oluşturmaktır. Tasarımda Lübnan yapı kültürünün bir yansıması olarak beton malzeme tercih edilmiştir. Giriş avlusunun üzerinde 21 metre uzunluğunda okuma, atölye ve araştırma mekânlarını içeren bir konsol bulunmaktadır (URL-74, 2022).

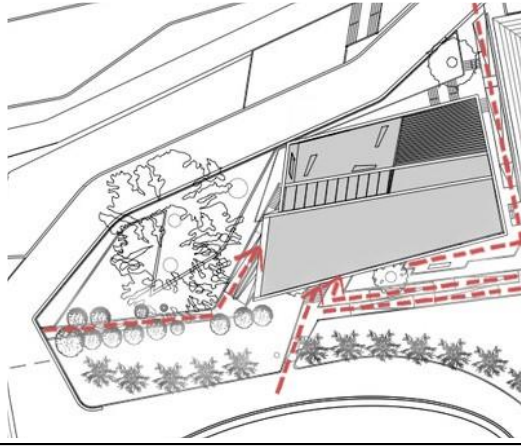

❖ Yaklaşım

Yapı, kampüs içerisinde bulunmaktadır. Yapının ana girişine merdiven ve rampalarla açılı ve spiral şekilde yaklaşmak mümkündür. Selvi ve palmiye ağaçlarının güney yaklaşım yolunda etkili ve yönlendirici bir peyzaj ögesi olarak kullanıldığı görülmektedir. Palmiye ağaçlarının arasında oturma donatıları bulunmaktadır. Arazi sınırı demir korkuluk ve taş duvarlarla belirlenmiştir. Yapı çevresinde sert zeminin yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 31. Issam Fares Kamu Politikası ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü yaklaşım analizi (a., d. ve f. URL-75; b. URL-76; c. URL-75'ten uyarlanmıştır; e. URL-77)

Tablo 31'in devamı

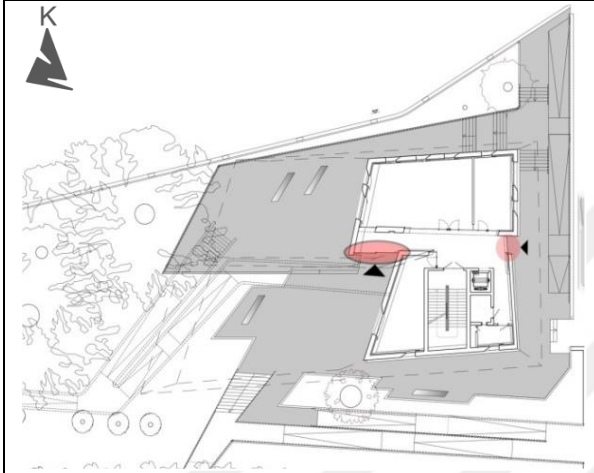
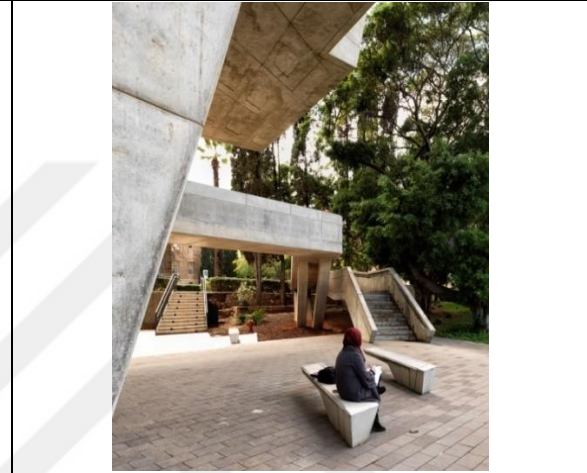
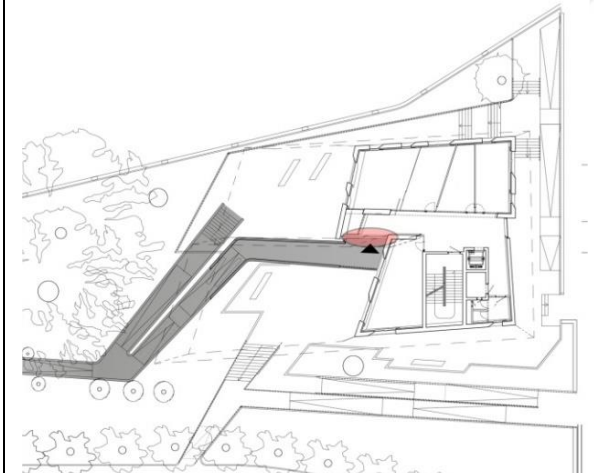
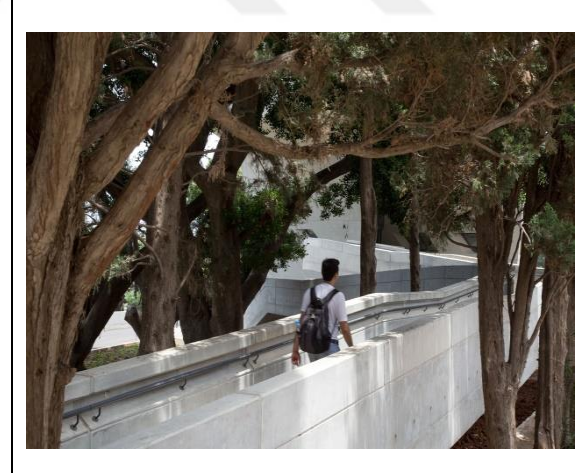
	
c. Vaziyet planı üzerinden yapı girişlerine yaklaşım	d. Yapıya yaklaşım
	
e. Yapıya ulaşımı sağlayan rampa	f. Yapı girişine yaklaşım ve ağaçlar

❖ Dış Mekân ve Giriş

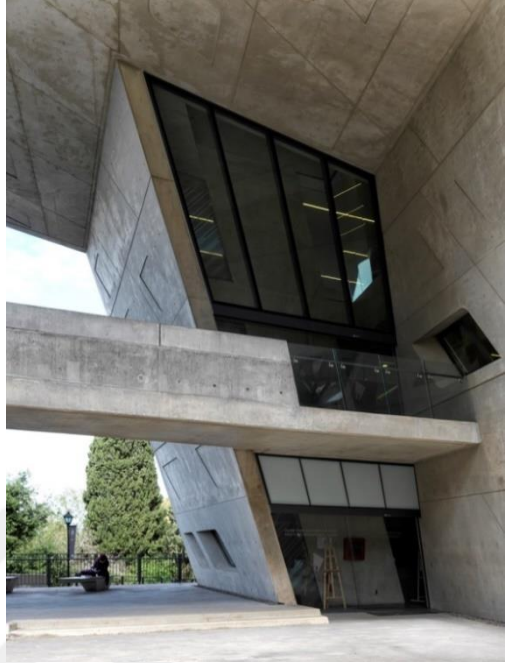
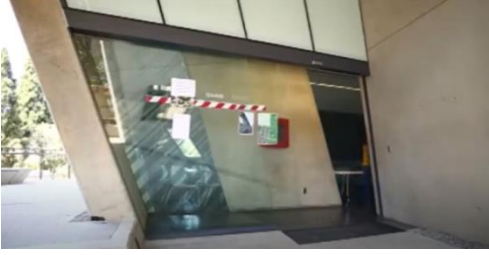
Yapıda; güneyde iki, doğu ve kuzeyde birer tane olmak üzere dört giriş bulunmaktadır. Zemin katın güney yönünde bulunan giriş kütleli boşaltma ile geriye çekilerek vurgulu hale getirilmiştir. Boşaltılan bu alan yarı açık giriş mekânına beton banklar yerleştirilmiştir. Ana giriş, güney cephesine asimetric olarak konumlandırılmıştır. Zemin kat ana girişin üzerinde bulunan beyaz renge sahip cam şeridin ve yer düzleminde bulunan siyah şeridin yönlenmeyi kolaylaştırdığı düşünülebilir. Güney girişini vurgulayan diğer bir eleman rampadır. Bu rampa aynı zamanda üst girişe ulaşımı sağlamaktadır. Güneyde bulunan giriş kapıları otomatik kayar kapılar olup insan ölçeğine uygun yükseklikte tasarlanmıştır. Rampada bulunan lineer aydınlatma elemanları karanlıkta yönlenmeyi kolaylaştırmaktadır.

Doğu giriş boyut olarak güney girişten daha küçük ölçüde olup cephe düzleminden üçgenel bir formda geri çekilerek vurgulu hale getirilmiştir. Girişin solunda brüt beton duvar yüzeyinde enstitünün adı bulunmaktadır. Kuzey giriş ise bodrum katta bulunmaktadır.

Tablo 32. Issam Fares Kamu Politikası ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü dış mekân ve giriş analizi (a. ve c. URL-75'ten uyarlanmıştır; b., d. ve f. URL-77; g. URL-78; h. URL-75)

	
a. Zemin kat planı ve yapı girişleri	b. Yarı açık giriş mekânı
	
c. Birinci kat planı ve yapı girişi	d. Giriş rampası

Tablo 32'nin devamı

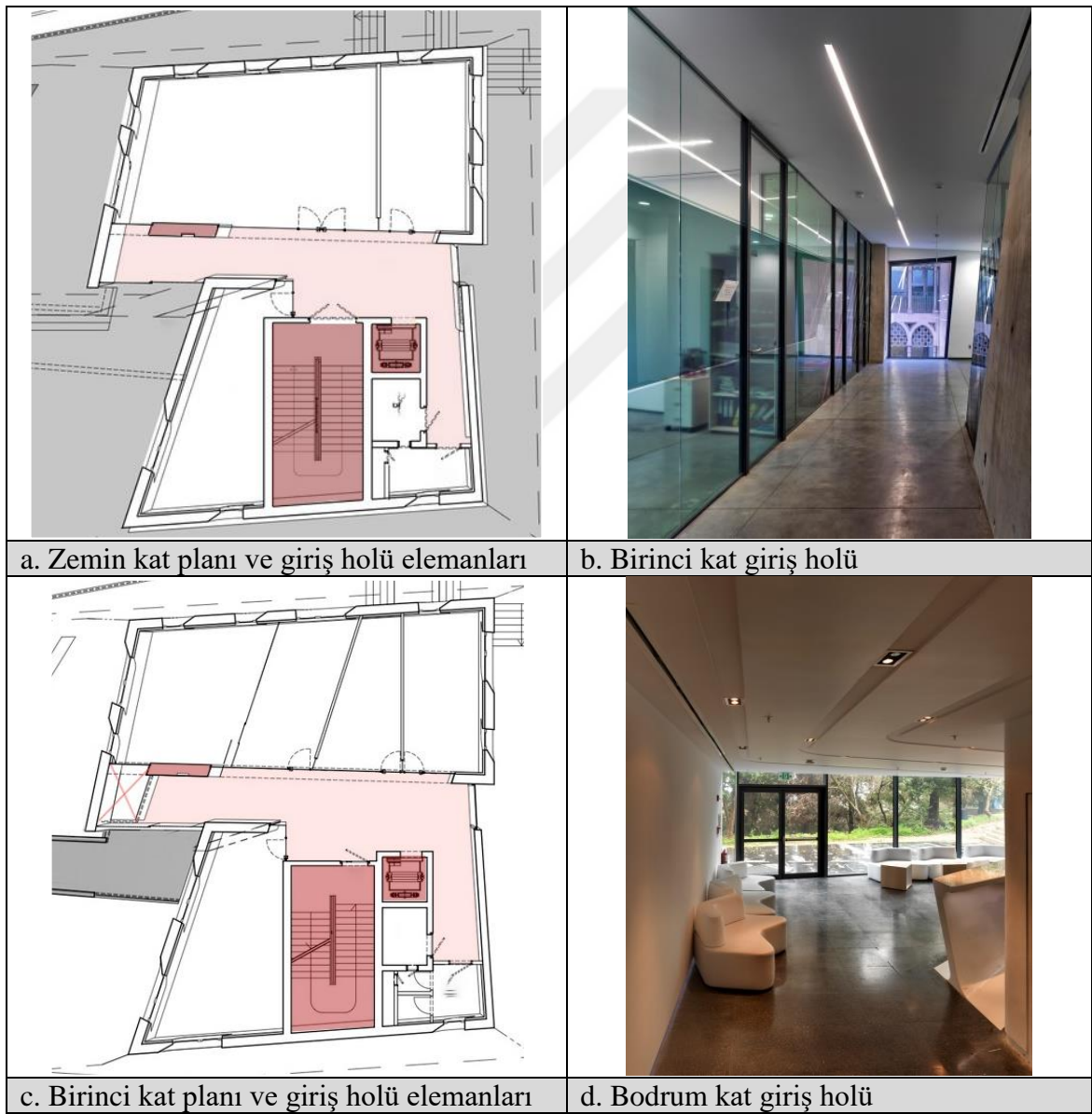
	
e. Giriş vurgusu (kütlesel boşaltma ve rampa)	f. Alt giriş ve üst girişe ulaşımı sağlayan rampa
	
g. Alt giriş	h. Üçgensel geri çekilmeye oluşturulan doğu girişi

❖ İç Mekân ve Giriş

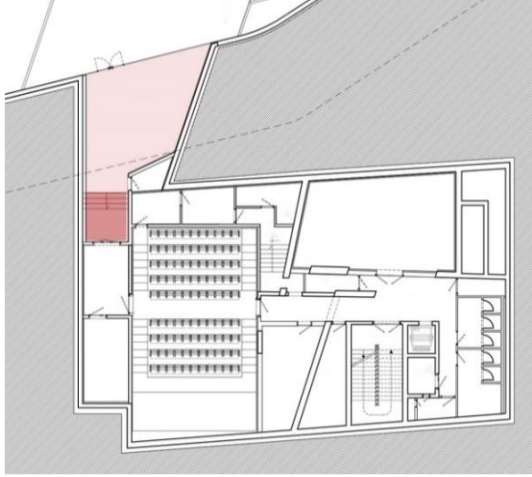
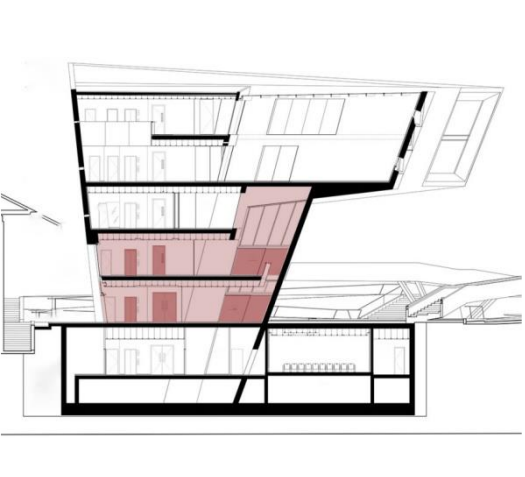
Ana giriş, ara bölge oluşturulmadan sirkülasyon alanına dâhil edilmiştir. Giriş alanında yönlenme çok yönlü-alternatiftir. Zemin kat güney giriş holüne girildiğinde brüt beton bir duvar ile karşılaşmaktadır. Giriş holü boyutsal olarak küçük ölçekte olup doğrudan ofis mekânlarıyla ilişkilidir. Girişin hemen üzerinde küçük bir atrium boşluğu bulunmaktadır. Doğal ışık, giriş kapısından ve koridor sonundaki diğer kapıdan iç mekâna girmektedir. Diğer mekânlardan dolaylı olarak doğal ışıktan faydalanılmaktadır. Merdiven (korunumlu U merdiven) ve asansöre giriş holünden lineer şekilde ilerleyerek

ulaşmaktadır. Mekânda brüt beton ve cam malzeme birlikteliği görülmektedir. Aydınlatma elemanlarının yönlendirici bir unsur olarak kullanıldığı görülmektedir. Üst kotta bulunan diğer giriş holü, alt giriş holüne benzer özelliklere sahip olmakla birlikte üzerinde daha büyük bir atrium boşluğunu barındırmaktadır. Bodrum katta bulunan ve seminer salonuna geçişi sağlayan diğer bir giriş holü içerisinde dinlenme donatıları bulunmaktadır. Giriş cephesinin cam olması sayesinde doğal ışıktan faydalanılmaktadır.

Tablo 33. Issam Fares Kamu Politikası ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü iç mekân ve giriş analizi (a., c., e., f. URL-75'ten uyarlanmıştır; b. ve d. URL-77)

Tablo 33'ün devamı

	
e. Bodrum kat planı ve giriş holü elemanları	f. Yapı kesiti

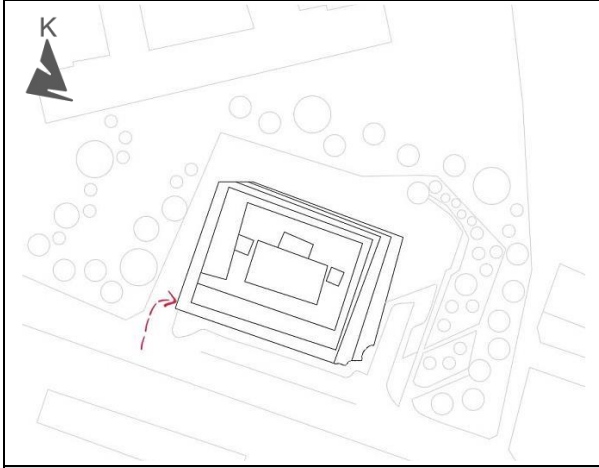
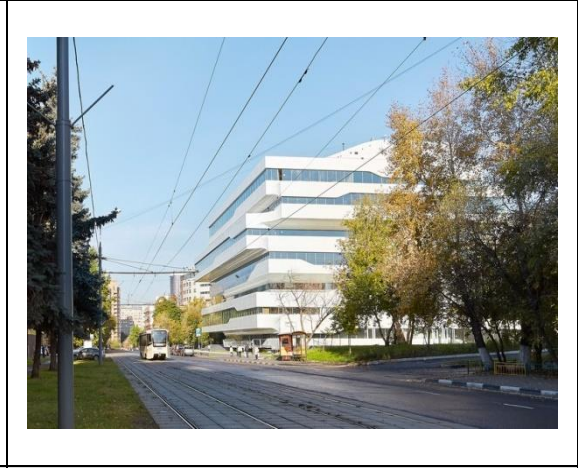
3.10. Dominion Ofis Binası, Moskova, Rusya, 2012-2015

Ofis, önde gelen konut ve sanayi alanlarının birinde bulunmaktadır. Proje birbiri üzerinde kaydırılarak istiflenmiş kütlelerden oluşmaktadır. Dıştaki bu kurgu, iç mekânda da devam etmektedir. Yapının atriumu, çalışanlar arasındaki etkileşimi artıran paylaşımlı bir mekândır. Yapının mimarisi, farklı büyüklük ve işlevdeki şirketlere hizmet edebilecek niteliğe sahiptir (Betsky, 2021).

❖ Yaklaşım

Arazinin güneyinde trolleybüs ve tramvay hattı bulunmaktadır. Yapı çevresi taşıt yolu ile çevrelenmiştir. Ana girişin güneyinde dar bir kaldırım ve durak cebi bulunmaktadır. Kaldırım güneyden batıya doğru genişlemektedir. Yapının ana girişine güney yolundan açılı şekilde yaklaşılmaktadır. Yapı çevresinde küçük çim alanlar bulunmaktadır.

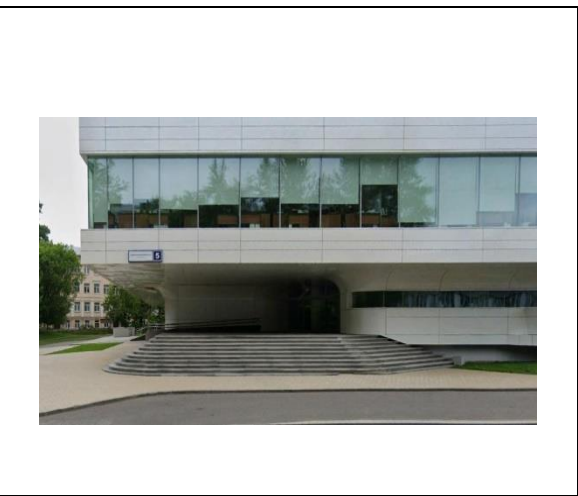
Tablo 34. Dominion Ofis Binası yaklaşım analizi (a. URL-82; b. URL-79)

	
a. Vaziyet planı üzerinden yapı ana girişine yaklaşım	b. Yapıya yaklaşım

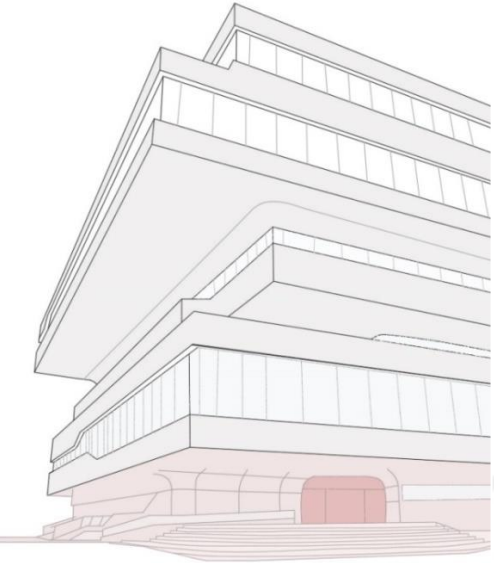

❖ Dış Mekân ve Giriş

Yapıda birden fazla giriş bulunmaktadır. Yapının ana girişi, dikdörtgen kütleli köşesine konumlandırılmıştır. Ana giriş, kütleli boşaltma ile geriye çekilerek vurgulu hale getirilmiştir. Ayrıca merdiven ve rampa da vurgulayıcı elemanlar olarak kullanılmıştır. Dış kapı, çift kanatlı cam kapıdır. Yarı açık giriş mekânı, yaklaşık üç metre yüksekliğindedir. Batı, güney ve doğuda bulunan diğer girişlerin önünde de merdiven kullanılmıştır.

Tablo 35. Dominion Ofis Binası dış mekân ve giriş analizi (a. URL-79'dan uyarlanmıştır; b. URL-82; d. URL-79)

	
a. Zemin kat planı ve yapı girişleri	b. Ana giriş

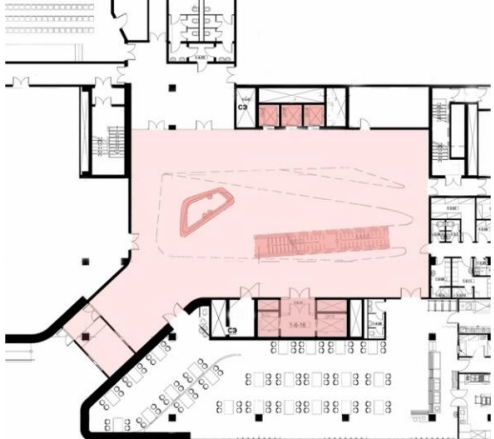

Tablo 35'in devamı

	
c. Giriş vurgusu (kütlesel boşaltma) ve merdiven	d. Ana giriş

❖ İç Mekân ve Giriş

Ana giriş, ara bölge oluşturularak (rüzgârlık kullanımıyla) sirkülasyon alanına dâhil edilmiştir. Giriş alanında yönlenme çok yönlü-alternatiflidir. Rüzgârlığın önünde turnike geçiş sistemi bulunmaktadır. Giriş holünde; asansör, atrium boşluğu, atrium boşluğunda farklı yönde ilerleyen merdiven ve danışma birimi bulunmaktadır. Giriş holünden yemekhaneye, tuvaletlere, konferans salonu fuayesine erişim sağlanmaktadır. Giriş holünde beyaz renk hâkimiyeti görülmektedir. Zemin düzleminde kullanılan siyah çizgilerin yönlendirici unsurlar olarak kullanıldığı söylenebilir. Bu siyah çizgiler duvar düzleminde zemin düzlemine doğru süreklilik göstermektedir. Danışma birimi, yer düzlemiyle bütünlük sağlamaktadır. Atrium boşluğu üzerinde bulunan çatı ışıklığı sayesinde doğal ışıktan faydalanılmaktadır. Tavan düzleminde sıva altı lineer led aydınlatma kullanılmıştır. Lineer aydınlatmaların kat döşemelerinden merdivenlere doğru süreklilik gösterdiği görülmektedir. Merdiven (tek kollu) basamaklarının siyah renk olması beyaz renk hâkimiyetine sahip olan mekân içerisinde okunabilirliğin artmasına yardımcı olmaktadır.

Tablo 36. Dominion Ofis Binası iç mekân ve giriş analizi (a. URL-79'dan uyarlanmıştır; b. URL-80; c. URL-81; d. URL-79)

	
<p>a. Zemin kat planı ve giriş holü elemanları</p>	<p>b. Giriş holündeki yönlendirici çizgiler</p>
	
<p>c. İç mekândaki beyaz renk hakimiyetiyle zıtlık yaratan donatılar</p>	<p>d. Atrium boşluğu ve merdivenler</p>

4. İRDELEME

Çalışmada; giriş mekânları ile ilgili literatür bilgisi verilmiş ve Zaha Hadid Architect's tarafından tasarlanan 10 yapı; yaklaşım, dış mekân ve giriş, iç mekân ve giriş başlıkları altında analiz edilmiştir. Analiz sonucu elde edilen bulgular;

- Yaklaşım,
- Dış mekân ve giriş,
- İç mekân ve giriş başlıkları altında irdelenmiştir.

Bulgular kısmından elde edilen veriler; yukarıda verilen başlıklar altında bulunan tablolara işlenmiştir. Bu tablolar, analiz edilen 10 yapının karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır. Ek olarak bu başlıklar altında; tablo içerisindeki kavramlar ve yapılardan elde edilen bulgulara ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir.

4.1. Yaklaşım ile İlgili İrdelenmeler

Yaklaşım başlığı altında bulunan analiz kriterlerinin belirlenmesinde Ching'in (2002) bina girişine yaklaşım türlerinden faydalanılmıştır. Analiz edilen 10 yapının ana girişine yaklaşım türleri; cepheden, açılı ve spiral başlıklarını içeren Tablo 37'ye işlenmiştir.

Tablo 37. Yaklaşım ile ilgili irdeleme tablosu

ÖRNEKLEM GRUBU	ANA GİRİŞE YAKLAŞIM		
	Cepheden	Açılı	Spiral
Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi		•	
Maxxi Müzesi		•	
Evelyn Grace Akademisi (Batı Spor Bloğu)		•	
Londra Su Sporları Merkezi		•	•
Galaxy Soho Yapı Kompleksi (D-2 Bloğu)		•	•
Pierres Vives Binası		•	
Heydar Aliyev Kültür Merkezi	•	•	•
Kütüphane ve Öğrenim Merkezi		•	
Issam Fares Kamu Politikası ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü		•	•
Dominion Ofis Binası		•	
Toplam	1	10	4

Cepheden yaklaşım bina girişine düz ve aksel bir yoldan ulaşımın sağlandığı yaklaşım türüdür. Bu yaklaşım türü bir adet yapıda görülmektedir. Cepheden yaklaşımın görüldüğü Heydar Aliyev Kültür Merkezi, arazi yüzölçümü olarak örneklem grubunda yer alan en büyük metrekareye sahip projelerden biridir. Dolayısıyla araziye giriş birden fazla noktadan sağlanmaktadır. Bu durum cepheden yaklaşımı olanaklı kılmaktadır. Galaxy Soho Yapı Kompleksi'nde D-2 Bloğu ele alınmıştır. Komplekste bulunan diğer yapı bloklarının yol tarafına bakan girişlerinde cepheden yaklaşımın olduğu görülmektedir.

Açılı yaklaşım, binanın ön yüzü ve biçimi üzerinde perspektif etkisini artıran ve binanın dinamik bir şekilde algılanmasına yol açan yaklaşım çeşididir. Bu yaklaşım türü tüm yapılarda görülmektedir. Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi ve Dominion Ofis Binası, küçük ölçekli ve taşıt trafiğinin yoğun olduğu bir alan içerisinde bulunmaktadır. Bu nedenle bina girişine yaklaşım kısa sürelidir. Alan yetersizliğinden dolayı girişe yaklaşım yaya kaldırımlarından sağlanmaktadır. Bu iki yapı dışındaki diğer yapılarda girişe açılı yaklaşımın, geniş sert zeminden ve yaya yollarından sağlandığı görülmektedir. Taşıt yolunun ardından bırakılan bu geniş sert zeminli alanların yaklaşım sürecini geciktiren ve kullanıcıları iç mekâna hazırlayan dış mekân öğeleri olduğu düşünülebilir. Bu alanların varlığı dış mekân esnekliğini artırarak çeşitli etkinliklerin gerçekleşmesine de imkân sağlamaktadır. Geniş sert zeminli alanlarda çeşitli peyzaj öğelerinin, donatıların ve farklı malzemelerin kullanılması yönlendirmeyi kolaylaştırarak açılı yaklaşıma katkıda bulunmaktadır.

Spiral yaklaşım, yaklaşım sürecini uzatan ve binanın üç boyutlu biçimine vurgu yapan yaklaşım biçimidir. Bu yaklaşım türü, dört yapıda görülmektedir. Örneklem grubunda yer alan Galaxy Soho Yapı Kompleksi ve Heydar Aliyev Kültür Merkezi, arazi yüzölçümü olarak en büyük metre kareye sahip projelerdir. Dolayısıyla araziye giriş, birden fazla noktadan sağlanmaktadır. Bu durum spiral yaklaşımı olanaklı kılmaktadır. Heydar Aliyev Kültür Merkezi topografyanın bir parçası olarak çevreyle bütünleşmektedir. Binanın doğusu; üç boyutlu hacimden iki boyutlu hacme inerek spiral yaklaşımın sağlandığı sert zemine dönüşmektedir. Londra Su Sporları Merkezi önemli taşıt yollarıyla çevrili bir ada içerisinde bulunmaktadır. Doğuda bulunan yoldan binanın ana girişine spiral yaklaşım sağlanmaktadır. Issam Fares Kamu Politikası ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kuzeyinde bulunan yoldan binanın ana girişine spiral olarak yaklaşıldığı görülmektedir. Yaklaşım yardımcı olan doğal (ağaçlar) ve yapay öğeler (merdiven ve rampalar) bulunmaktadır.

Hem büyük hem de küçük ölçekli yapıları içeren örneklem grubunda, farklı yaklaşım çeşitlerinin olduğu tespit edilmiştir. Açılı yaklaşımın fazla görülmesinde; yoğun yapılaşma, taşıt yolu, arazinin biçimlenişi ve sınırlarının etkili olduğu düşünülebilir. Bina girişine açılı yaklaşmak, binayı farklı perspektiflerden algılamaya dolayısıyla bina ile ilgili genel bir fikrin oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

4.2. Dış Mekân ve Giriş ile İlgili İrdelemeler

Dış mekân ve giriş başlığı altında bulunan analiz kriterlerinin tespitinde Canbakal Ataoğlu (2009), Ching (2002) ve Şamlıoğlu'ndan (2010) faydalanılmıştır. Bunlara ek olarak bulguların analizinden elde edilen farklı kavramlarda tabloya eklenmiştir. Analiz edilen 10 örneğe ait bulgular; konum, biçim ve vurgu başlıklarını içeren Tablo 38'e işlenmiştir. Konum başlığı; simetrik, asimetric ve köşe olmak üzere üç alt başlığı içermektedir. Biçim başlığı; aynı hizada, geride ve önde olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Giriş vurgusu başlığı; kolon, merdiven, saçak, köprü, çıkma yapan kütle, kütleli boşaltma, süsleme, dekoratif öge ve malzeme, giriş avlusu olmak üzere sekiz alt başlığı içermektedir.

Tablo 38. Dış Mekân ve ana giriş irdeleme tablosu

DİŞ MEKÂN VE ANA GİRİŞ														
Örnekleme Grubu	KONUM			BİÇİM			GİRİŞ VURGUSU							
	Simetrik	Asimetrik	Köşe	Aynı hıza	Önde	Geride	Kolon ile	Merdiven ile	Saçak ile	Köprü ile	Çıkma yapan kütüphane ile	Kütle boşaltma ile	Süsleme dekoratif öğe ve malzeme ile	Giriş avlusu ile
Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi		•				•	•					•		
Maxxi Müzesi		•				•	•					•		
Evelyn Grace Akademisi	•					•				•		•		
Londra Su Sporları Merkezi		•		•										
Galaxy Soho Yapı Kompleksi		•				•				•		•		
Pierres Vives Binası		•			•						•			
Heydar Aliyev Kültür Merkezi		•		•									•	•
Kütüphane ve Öğrenim Merkezi		•			•						•		•	
Issam Fares Enstitüsü		•				•				•				
Dominion Ofis Binası			•			•						•		
Toplam	1	8	1	2	2	6	2	1	0	3	2	6	2	1

Girişlerin konumu hem iç hem dış mekân organizasyonuna göre farklılık gösterebilir. Simetrik girişler, cephe kompozisyonunda eksenelliği ve dengeyi ifade etmektedir. Evelyn Grace Akademisi'ndeki batı spor bloğunda ana girişin simetri ekseninde konumlandırıldığı görülmektedir. Yapı girişi, dikdörtgen kütlede kısa kenarı üzerinde bulunmaktadır. İşlevsel bir mekân organizasyonu sağlamak adına girişin simetri eksenine konumlandırıldığı düşünülebilir. Asimetrik girişler, cephe kompozisyonu üzerinde eşitsizlik yaratarak dinamik bir görünüm sergiler. Örneklem grubunda sekiz adet yapının girişi asimetrik olarak konumlandırılmıştır. Zaha Hadid Architect's yapılarının genelinde görülen iç içe geçen, alçalan, yükselen ve farklı boyutlardaki formlar dinamizm etkisi yaratmaktadır. Bu genel tasarım fikrinin girişlerin konumlandırılışına yansıdığı dolayısıyla örneklem grubunda baskın olarak asimetrik girişlerin tercih edildiği söylenebilir. Köşe girişler, yapının köşesinde konumlandırılan işlevsel boşluklardır. Bu giriş tipine yalnızca Dominion Ofis Binası'nda rastlanmaktadır. Ofis binası konum olarak ulaşımın yoğun olduğu ve sınırlı metrekareye sahip bir arazi içerisinde bulunmaktadır. Girişi; hem görünür kılmak hem de iç mekân organizasyonunda işlevselliği sağlamak adına köşe girişin tercih edildiği düşünülebilir. Yemekhanenin yol cephesine konumlandırılmak istenmesi, köşe girişin tercih edilmesine yol açmış olabilir.

Girişler biçimsel olarak incelendiğinde Londra Su Sporları Merkezi ve Heydar Aliyev Kültür Merkezi'nin ana girişlerinin cephe düzlemiyle aynı hizada olduğu görülmektedir. Aynı hizada bulunan girişler cephede kullanılan malzemeyle bütünlük sağlayabilir. Bu iki örnekte giriş kapıları, cam taşıyıcı ızgara sisteminin içerisine yerleştirilmiştir. Pierres Vives Binası ve Kütüphane Öğrenim Merkezi'nin girişleri, öne çıkarılan girişlerdir. Pierres Vives Binası'ndaki çıkma yapan girişin bir kat, Kütüphane ve Öğrenim Merkezi'ndeki çıkma yapan girişin ise dört kat yüksekliğine sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Pierres Vives Binası'ndaki öne çıkarılan girişin insan ölçeğine daha uygun olduğu söylenebilir. Örneklem grubundaki diğer altı yapıda ise geri çekilen giriş tipolojisi tercih edilmiştir. Geri çekilen girişler, bina dış mekânının bir kısmını bina iç mekânına katmaktadır. Dolayısıyla bu tür girişlerin iç ve dış mekân arasındaki gerilimi hafiflettiği düşünülebilir. Örneklem grubundaki yapıların geri çekilme miktarlarının birbirinden farklı olması dikkat çekmektedir. Geri çekilme miktarının artması, daha geniş bir yarı açık mekân oluşumuna katkıda bulunmaktadır. Bu yarı açık mekânlar, çeşitli etkinliklerin gerçekleşmesine imkân sağlamaktadır. Geri çekilme miktarı en fazla Maxxi Müzesi'nde görülmektedir. Dolayısıyla bu yapının yarı açık giriş mekânı işlevselliğinin

diğer yapılarla oranla daha fazla olduğu söylenebilir. Geri çekilme miktarı, iç mekânda ihtiyaç duyulan metrekareye ve dış mekânın fiziksel durumuna göre değişiklik gösterebilir. Geri çekilen girişlerin yüksekliği incelendiğinde; Evelyn Grace Akademisi batı spor bloğunun iki kat, Issam Fares Enstitüsü'nün üç kat, diğer yapıların ise bir kat yüksekliğinde geri çekildiği görülmektedir. Dolayısıyla bu girişlerin büyük bir çoğunluğunun insan ölçeğine uygun olduğu söylenebilir.

Örnekleme grubundaki ana girişler; bir adet yapıda merdivenle, üç adet yapıda köprüyle, iki adet yapıda çıkma yapan kütleyle, altı adet yapıda kütleli boşaltmayla, iki adet yapıda süsleme, dekoratif öge ve malzemeyle, bir adet yapıda avluyla vurgulanmıştır. Londra Su Sporları Merkezi'nde herhangi bir vurgusal ögeye rastlanmamaktadır. Bu yapı haricindeki diğer yapılarda ikişer adet vurgu yönteminin kullanıldığı görülmektedir. En çok kullanılan vurgu yöntemi kütleli boşaltmadır. Geri çekilme, kütleli boşaltma ile sağlanmaktadır. Dolayısıyla yukarıda geri çekilen girişler için söylenen hususlar burada da geçerlidir. Evelyn Grace Akademisi batı spor bloğu ve Issam Fares Enstitüsü'nde kütleli boşaltmanın olduğu giriş mekânlarında; köprü kullanımıyla mevcut yüksekliğin azaltıldığı ve girişlerin insan ölçeğine daha uygun hale getirildiği düşünülebilir. Heydar Aliyev Kültür Merkezi'nin girişi yukarıda da bahsedildiği üzere aynı hizada olan girişler grubuna girmektedir. Girişin cam cephe düzleminde belirgin hale gelmesini sağlamak amacıyla kapıların üzerine blok isimlerinin bulunduğu levhalar yerleştirilmiştir. Kullanılan bu levhaların giriş vurgusunu sağladığı düşünülebilir. Ayrıca bina kabuğunun kırılmasıyla oluşan avlu da girişe yönlenebilir. Kütüphane ve Öğrenim Merkezi'nin girişi; çıkma yapan kütleli alanın yanı sıra süsleme, dekoratif öge ve malzemeyle de vurgulanmaktadır. Bunu sağlayan öge, giriş kapısını çevreleyen fiberglas silmedir. Girişlerin merdiven ile vurgulandığı tek örnek Dominion Ofis Binası'dır. Merdivenin yanında bina dış cephesine yapışan bir rampa bulunmaktadır. Tüm örnekler içerisinde Heydar Aliyev Kültür Merkezi ve Dominion Ofis Binası dışındaki diğer yapıların girişlerinin iç-dış mekân bağlamında hemzemin olduğu görülmektedir. Bu iki yapıda rampa kullanımıyla girişe ulaşım sağlanmaktadır. Yapıların ana girişlerinde alüminyum çerçeveli çift camlı otomatik kayar kapıların ve çift kanatlı cam kapıların tercih edildiği görülmektedir. Yalnızca Galaxy Soho Yapı Kompleksi'nde döner kapı kullanımı mevcuttur. Döner kapının engelli bireyler için erişilebilirlik açısından uygun bir tercih olmaması, döner kapının yanında çift kanatlı kapı kullanımını da beraberinde getirmiştir.

Dolayısıyla tüm yapılarda dış mekân ve giriş kapsamında evrensel tasarım ilkelerine dikkat edildiği söylenebilir.

Aşağıda yapıların diğer girişlerine ait irdeleme tablosu verilmiştir. Yapılara ait olan ara girişler ve servis girişlerine ait bulgular Tablo 39’da yer almaktadır.

Tablo 39. Dış mekân ve diğer girişler irdeleme tablosu

Örneklem Grubu	DIŞ MEKÂN VE DİĞER GİRİŞLER													
	KONUM			BİÇİM			VURGU							
	Simetrik	Asimetrik	Köşe	Aynı hiza	Önde	Geride	Kolon ile	Merdiven ile	Saçak ile	Köprü ile	Çıkma yapan kütle ile	Kütle boşaltma ile	Süsleme dekoratif öğe ve malzeme ile	Giriş avlusu ile
Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi		•		•										
Maxxi Müzesi		•		•		•					•			
Evelyn Grace Akademisi		•		•		•					•			
Londra Su Sporları Merkezi	•			•					•					
Galaxy Soho Yapı Kompleksi		•		•					•		•			
Pierres Vives Binası		•		•				•		•				
Heydar Aliyev Kültür Merkezi		•		•							•		•	
Kütüphane ve Öğrenim Merkezi		•		•						•				
Issam Fares Enstitüsü		•		•								•		
Dominion Ofis Binası		•		•								•		
Toplam	1	10	0	10	3	7	2	2	1	1	2	7	1	0

Yapıların diğer girişleri konumsal olarak incelendiğinde; bir adet simetrik, 10 adet asimetrik girişin olduğu görülmektedir. Biçim olarak incelendiğinde; 10 adet yapıda aynı hizada girişe, üç adet yapıda öne çıkan girişe; yedi adet yapıda geri çekilmiş girişe rastlanmaktadır. Girişler; iki adet yapıda merdivenle, bir adet yapıda saçakla, bir adet yapıda köprüyle, iki adet yapıda çıkma yapan kütleyle, yedi adet yapıda kütleli boşaltmayla, bir adet yapıda süsleme, dekoratif öge ve malzemeyle vurgulanmıştır.

Zaha Hadid Architect's yapılarında ana girişlerin, en çok asimetrik olarak konumlandırıldığı ve en çok kütleli boşaltma yapılarak vurgulandığı tespit edilmiştir. Yapıların ana girişlerinin büyük bir çoğunluğunun biçimsel olarak geriye çekilmiş olduğu; ara girişlerinin ise cephe ile aynı hizada olduğu görülmektedir.

4.3. İç Mekân ve Giriş ile İlgili İrdemeler

İç mekân ve giriş başlığı altında bulunan analiz kriterlerinin tespitinde; Ambrose ve Paine (2006), Bulut (2017), Canbakal Ataoğlu (2009), Ching (2002), Çalı (2011), Erçetin (2019) ve Erdem'den (2020) faydalanılmıştır. Analiz edilen 10 örneğe ait bulgular; giriş-sirkülasyon ilişkisi, yönelme, merdiven ve giriş holü elemanları başlıklarını içeren tabloya işlenmiştir (Tablo 40). Giriş-sirkülasyon ilişkisi başlığı; ara bölge oluşturularak ve ara bölge oluşturulmadan alt başlıklarını içermektedir. Yönelme başlığı; doğrusal-buyurgan ve çok yönlü-alternatifli alt başlıklarını içermektedir. Giriş holü elemanları başlığı altında; danışma, sergi/pano, dinlenme donatıları, atrium, merdiven-asansör-rampa, mağaza ve tuvalet alt başlıkları bulunmaktadır. Merdiven başlığı; tek kollu merdiven, L merdiven, U merdiven ve yürüyen merdiven alt başlıklarını içermektedir.

Tablo 40. İç mekân ve giriş irdeleme tablosu

Örneklem Grubu	İÇ MEKÂN VE GİRİŞ (ANA GİRİŞ HOLÜ)														
	Giriş-Sirkülasyon İlişkisi		Yönlendirme		Giriş Holü Elemanları						Merdiven				
	Ara bölge oluşturularak	Ara bölge oluşturmadan	Doğrusal-buyurgan	Çok yönlü-alternatifli	Danışma birimi	Sergi /pano	Dinlenme donatıları	Atrium	Merdiven /asansör /rampa	Mağaza	WC	Tek kollu mer.	L mer.	U mer.	Yürüyen merdiven
Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi	•			•	•	•	•	•	•				•		
Maxxi Müzesi		•		•	•		•	•	•			•			
Evelyn Grace Akademisi		•		•	•	•	•	•					•		
Londra Su Sporları Merkezi		•		•	•	•	•	•	•			•	•	•	
Galaxy Soho Yapı Kompleksi	•			•	•			•					•	•	•
Pierres Vives Binası		•		•	•	•	•	•	•				•	•	•
Heydar Aliyev Kültür Merkezi	•			•	•	•	•	•	•			•	•	•	
Kütüphane ve Öğrenim Merkezi	•			•	•	•	•	•	•				•	•	
Issam Fares Enstitüsü		•		•			•	•	•					•	
Dominion Ofis Binası	•			•	•	•	•	•	•			•			
Toplam	5	5	0	10	9	4	7	8	10	3	2	4	0	8	2

Örneklem grubundaki beş adet yapıda girişlerin ara bölge oluşturularak sirkülasyon alanına dâhil edildiği, diğer beş yapıda ise girişlerin ara bölge oluşturulmadan sirkülasyon alanına dâhil edildiği görülmektedir. Beş yapıda da ara bölgeyi oluşturan giriş elemanı rüzgârlıktır. Rüzgârlığın boyutu, bina ölçeğine göre değişiklik göstermektedir. Rosenthal Sanat Merkezi'nin rüzgârlığına sergi alanı işlevi yüklenmiştir. Örneklem grubundaki yapılarda farklı biçimlere sahip rüzgârlıklara rastlanmaktadır. Galaxy Soho Yapı Kompleksi ve Heydar Aliyev Kültür Merkezi'nde eğrisel forma sahip rüzgârlık bulunmaktadır.

Tüm yapıların giriş hollerinde çok yönlü-alternatifli yönlenmenin olduğu görülmektedir. Çok yönlü-alternatifli yönlenmeyi sağlayan etmenlerin başında merdiven-asansör gibi sirkülasyon elemanlarının konumları ve giriş holünün geometrisi gelmektedir. Giriş hollerinin boyutları, yapının toplam metrekaresine ve işlevine göre değişim göstermektedir. İrdelenen örneklerde büyük ölçekli yapılarda giriş hollerinin de büyük olduğu görülmektedir. Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi'nin giriş holü, bu duruma zıt bir örnek olarak verilebilir. Küçük ölçekli bu yapının giriş holü, zemin kat planının yaklaşık 2/3'ünü kaplamaktadır. Yapıların genel geometrisi ve giriş holü geometrisi arasında bir uyumun olduğu söylenebilir. Örneğin Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi'nin katı ve keskin geometrisi giriş holünde de devam etmektedir. Ancak Kütüphane ve Öğrenim Merkezi'nin sahip olduğu genel katı ve keskin geometri, giriş holünde değişim göstermektedir. Kıvrımlı ve eğrisel forma sahip duvarların ve çeşitli elemanların kullanımıyla genel katı geometrinin hafifletildiği düşünülebilir. Pierres Vives Binası'nın hem giriş holü hem de genel geometrisi katı ve keskin hatlara sahiptir. Giriş holünün tavan düzleminde kullanılan eğrisel plaklarla bu sert etkinin hafifletildiği söylenebilir.

Giriş holündeki elemanlar incelendiğinde; dokuz adet yapıda danışma biriminin, dört adet yapıda sergi/panonun, yedi adet yapıda dinlenme donatılarının, yedi adet yapıda atriumun, 10 adet yapıda merdiven/asansör/rampanın, üç adet yapıda mağazanın, iki adet yapıda tuvaletin bulunduğu görülmektedir. Bu elemanlar yapıların işlevine göre değişim gösterse de tüm giriş hollerinde merdiven, rampa ve asansör elemanlarının bir veya birkaçının birlikte kullanıldığı görülmektedir. Giriş hollerinde bulunan danışma birimlerinin çoğunluğu özel tasarım olup yapı geometrisine uyum sağlayan formlara sahiptir. Giriş hollerinde (zemin, tavan ve duvar düzlemlerinde); renk, malzeme ve dokuların yönlendirici etkisinden faydalanılmaktadır. Ana merdivenlerin giriş hollerinin dikkat çekici öğelerinden biri oldukları söylenebilir. Bu merdivenler giriş holünde

genellikle atriumla birlikte ele alınmaktadır. Ancak Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi ve Evelyn Grace Akademisi batı spor bloğunda bulunan atrium yalnızca merdivenin olduğu kısımda görülmektedir. Galaxy Soho Yapı Kompleksi D-2 Blok'un giriş holü diğer yapılardan daha farklı bir şekilde ele alınmıştır. Ana gösterişli merdivene asansör lobisinin sonunda bulunan kapıdan ulaşılmaktadır. Bu nedenle ana merdiven ve atrium, giriş holü ile dolaylı olarak ilişkilidir. Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi, Maxxi Müzesi, Galaxy Soho Yapı Kompleksi, Kütüphane ve Öğrenim Merkezi ve Dominion Ofis Binası'nda atriumun üzerinde çatı ışıklığı bulunmaktadır. Bu çatı ışıklığı, doğal ışığın giriş holüne geçişine izin vermektedir. Yapıların giriş cephelerinin cam olması giriş holünün doğal ışıktan faydalanmasına yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda cam cephe sayesinde iç ve dış arasındaki görsel etkileşim artmaktadır.

Örneklem grubundaki; dört adet yapıda tek kollu, sekiz adet yapıda U şeklinde ve iki adet yapıda yürüyen merdivenin olduğu görülmektedir. Giriş hollerinde ana merdivenin yanında korunumlu yangın merdivenlerine de yer verilmiştir. İncelenen yapılarda yalnızca Kütüphane ve Öğrenim Merkezi'nin giriş holünde rampa kullanıldığı görülmektedir. Yapıların giriş hollerinde genel olarak siyah, gri ve beyaz renk hâkimiyeti görülmektedir. Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi, Maxxi Müzesi ve Evelyn Grace Akademisi'ndeki ana merdivenler mekânın genel renk hâkimiyetiyle zıtlık yaratmaktadır. Kütüphane ve Öğrenim Merkezi'ndeki rampa, beyaz rengin egemen olduğu mekânla bütünlük sağlamaktadır. Heydar Aliyev Kültür Merkezi'nin giriş holünde bulunan merdivenler, genel renk hâkimiyetine uyum sağlamaktadır. Dominion Ofis Binası'ndaki merdivenlerin siyah basamaklarının beyaz renk hâkimiyetinin olduğu giriş holünde okunabilirliği artırdığı düşünülmektedir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bir yapının iç mekânına ulaşabilmek için öncelikle yapı girişine yaklaşmak gerekir. Yapı girişleri, dış mekân kapsamında, kullanıcıların yapıyla karşılaştıkları ilk yerlerdir. Yapıya girildiğinde ise kullanıcıları giriş holleri karşılamaktadır. Dolayısıyla kullanıcılar girişleri, hem iç hem de dış mekân kapsamında deneyimlemek durumundadır. Bu durum girişleri, yapının en önemli mekânlarından biri haline getirmektedir. Yapı tasarımını etkileyen birçok etken olduğu gibi yapıların bir parçası olan girişlerin tasarımını da etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu çalışma, yapı girişlerinin tasarımını etkileyen psikolojik ve fiziksel faktörlere dikkat çekmektedir.

Başarılı bir mimarlık, başarılı yapıların üretimiyle sağlanır. Bir yapının başarısı kullanıcı memnuniyetiyle doğrudan ilişkilidir. Yapı girişine yaklaşım süreci, giriş eyleminden itibaren diğer ardışık mekânsal deneyimleri de etkilemektedir. Dolayısıyla kullanıcı yapıyı, yapı girişine yaklaşım sürecinden itibaren değerlendirmeye başlamaktadır. Bu değerlendirme iç mekânda da devam etmektedir. Çalışma kapsamında Zaha Hadid Architect's tarafından tasarlanan yapılar ele alınmıştır. Bu yapıların tüm dünyada ses getirmiş olması ve birçok ödüle layık görülmesinde yapı girişlerinin, hem iç hem de dış mekân kapsamında, etkili olduğu görülmektedir. Yapı karakteristiğini, giriş mekânlarının tasarımında görmek mümkündür. Zaha Hadid Architect's yapılarının başarılı olmasının nedenini giriş mekânları üzerinden ele almak mimarlık disiplinine katkıda bulunmak açısından önemlidir. Dolayısıyla Zaha Hadid Architect's yapılarında girişlerin ne şekilde ele alındığının sorgulanması; yapıların imajı, kalitesi ve başarısı hakkında bilgi verecektir. Günümüz mimarisinde başarılı yapıların analiz edilmesi, gelecek mimari çalışmalara yol göstermesi açısından önemlidir. Bu doğrultuda örneklem grubundaki yapı girişlerinin değerlendirilmesi, dış mekândan iç mekâna geçiş senaryosunu aktaracak şekilde kurgulanmıştır. Yapılan analizler ve irdelemeler doğrultusunda elde edilen sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

Yapılara girmeden önceki hazırlık evresinde iyi bir izlenim elde edilmeye çalışılmıştır. Yapının dış mekândaki sunumuna ve temsiline önem verilmiştir. Yapılara yaklaşımda doğal ve yapay bir takım öğeler kullanılmıştır. Yaklaşım yolunun/alanının genelde esnek kullanıma olanak sağlayacak şekilde tasarlandığı görülmüştür. Yaklaşım yolunun/alanının kullanıcıları yapı girişlerine yönlendirecek şekilde düzenlendiği söylenebilir.

Zaha Hadid Architect's yapılarında girişler, dış mekân kapsamında, farklı biçimlerde ele alınmıştır. Yapıların ana girişlerinin; konumsal, biçimsel ve vurgusal özelliklerinin diğer girişlere (ara ve servis) oranla daha etkili bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Dolayısıyla giriş kademelenmesine dikkat edildiği söylenebilir. Yapılarda asimetric konuma sahip girişlerin baskın olarak görülmesi, modern mimarının dinamik etkisini yansıtan bir durumdur. Giriş vurgusunun en çok kütleli boşaltma yapma yoluyla sağlandığı görülmüştür. Kütleli boşaltma, yapıya yeni bir ara mekân kazandırmaktadır. Bu mekân, yarı açık giriş mekânı olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla Zaha Hadid Architect's yapılarında açık, yarı açık ve kapalı mekân kademelenmesinin var olduğu söylenebilir. Yarı açık giriş mekânı, çeşitli etkinliklerin gerçekleştiği bir mekân olma özelliği taşımaktadır.

İç mekân kapsamında ele alınan girişler, hem ara bölge oluşturularak hem de ara bölge oluşturulmadan sirkülasyon alanına dâhil edilebilmektedir. Ara bölge oluşumu rüzgârlık ile sağlanmaktadır. Dolayısıyla iklim faktörünün göz önünde bulundurulduğu söylenebilir. Giriş hollerinde çok yönlü-alternatifli yönlendirilmenin olduğu görülmektedir. Giriş hollerinde yönlendirici unsurlar kullanılmaktadır. Giriş holü geometrisi, yapının genel geometrisiyle hem uyum hem de zıtlık içerisinde olabilmektedir. Yapılarda giriş holü içerisinde çok sayıda mekânın/elemanın olduğu görülmektedir. Bu durum giriş hollerinin yapı içerisindeki önemini artırmaktadır. Giriş hollerinde farklı merdiven çeşitlerinin tercih edildiği ve merdivenin mekânın en önemli unsurlarından biri olduğu anlaşılmaktadır. Yapılarda cepheye/duvar düzlemine yapışarak ilerleyen merdivenlerin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanında cepheden bağımsız olarak ortada veya ortaya yakın bir konumda büyük atrium boşluğuna yerleştirilen merdivenler de bulunmaktadır. Her iki durumda da merdivenlerin anlamlı ve tanımlı bir biçimde mekân içerisinde konumlandırılmış olduğu söylenebilir.

Zaha Hadid Architect's yapılarının girişleri hem iç hem dış mekân kapsamında değerlendirildiğinde aşağıdaki kavramların öne çıktığı görülmektedir:

- Akışkanlık (Kentsel mekândan iç mekâna akış),
- Kentsel mekânın ve peyzajın genişleyerek iç mekâna yayılması (Kentteki farklı yönelmeler, topografya, farklı yüksekliklere sahip kütleler, yaya hareketi)
- Sürprizli vistalar ve etkileşim alanları (Hem içte hem dışta değişen perspektifler),
- Esneklik (Hem iç hem de dış mekânın farklı etkinliklere olanak sağlayabilmesi),
- Boşluk (Dış mekânda giriş boşlukları ve iç mekândaki atriumlar, boşlukların hem işlevsel hem de estetik olarak kullanımı),
- Uyum ve zıtlığın bir arada kullanımı (Uyumlu malzeme ve renklerle giriş elamanlarını belirsiz hale getirme ve/veya zıtlık oluşturarak vurgulu hale getirme)
- Şeffaflık (Cephe ve çatı düzleminde cam kullanımı, doğal ışığın iç mekâna geçişi, iç mekândaki yapay ışığın gece karanlığında dış mekâna yansımaları),
- Erişilebilirlik (Hem iç hem dış mekânda evrensel tasarım ilkelerine dikkat edilmesi)
- Teknoloji, malzeme ve yapı (Malzeme ve teknolojinin giriş mekânlarına etkisi, geniş açıklıklara imkân sağlama, farklı malzemelerin kullanımı, bilgisayar teknolojisi).

Akışkanlık kavramının en baskın olduğu yapıların; Maxxi Müzesi, Galaxy Soho Yapı Kompleksi ve Heydar Aliyev Kültür Merkezi olduğu söylenebilir. Kentsel mekân ve peyzajın iç mekâna yayılması en çok Heydar Aliyev Kültür Merkezi'nde gözlenmektedir. Sürprizli vistalar ve etkileşim alanları; Rosenthal Çağdaş Sanatlar Merkezi, Maxxi Müzesi, Heydar Aliyev Kültür Merkezi, Kütüphane ve Öğrenim Merkezi ve Dominion Ofis Binası'nın giriş holünde açıkça görülmektedir. Hem iç hem de dış mekânda esnek kullanım; Maxxi Müzesi, Heydar Aliyev Kültür Merkezi ve Kütüphane ve Öğrenim Merkezi'nde öne çıkmaktadır. Boşluğun hem işlevsel hem de estetik kullanımı; Maxxi Müzesi, Galaxy Soho Yapı Kompleksi, Kütüphane ve Öğrenim Merkezi, Dominion Ofis Binası'nın giriş holünde göze çarpmaktadır. Issam Fares Kamu Politikası ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nde kütleli boşaltma yöntemiyle büyük bir giriş boşluğunun oluşturulduğu görülmektedir. Uyum ve zıtlığın bir arada kullanımının; Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi, Maxxi Müzesi, Galaxy Soho Yapı Kompleksi ve Dominion Ofis Binası'nın giriş holünde renk malzeme ve dokuyla sağlandığı gözlenmektedir. Giriş mekânlarının tasarımını etkileyen fiziksel faktörlerin psikolojik faktörleri desteklediği anlaşılmaktadır.

Malzeme, renk ve dokuların yönlendirici özelliğinin; harekete, okunabilirliğe ve yön bulmaya katkıda bulunduğu görülmektedir. Şeffaflığın baskın olduğu yapıların; Rosenthal Çağdaş Sanat Merkezi (giriş cephesi), Maxxi Müzesi (çatı ışıklığı), Heydar Aliyev Kültür Merkezi (giriş cephesi) ve Kütüphane ve Öğrenim Merkezi (çatı ışıklığı) olduğu söylenebilir. Erişilebilirlik, tüm yapı gruplarında etkin bir şekilde görülmekle birlikte Issam Fares Kamu Politikası ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü ile Dominion Ofis Binası'nda merdivenin yanında rampa gibi elemanların kullanımıyla baskın hale gelmektedir. Teknoloji, malzeme ve strüktürün Zaha Hadid Architect's yapılarının giriş mekânlarını hem iç hem de dış mekân kapsamında etkilediği ve giriş mekânlarının tasarımında biçimlendirici bir rol üstlendiği görülmektedir. Malzeme ve strüktür sayesinde büyük atriumlar, farklı form ve büyüklükte giriş mekânı elemanları (örneğin merdivenler) tasarlanabilmektedir. Benzer şekilde girişler strüktür sayesinde, kütsel boşaltmalar ve büyük konsollarla, dış mekânda vurgulu hale gelmektedir. Gelişen teknoloji sayesinde giriş holünün cephe ve çatı düzleminde geniş cam yüzeylerin kullanılması mümkündür. Pierres Vives Binası ve Kütüphane Öğrenim Merkezi'nin çıkma yapan kütesinde, Issam Fares Kamu Politikası ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün büyük giriş boşluğunda teknoloji ve strüktürün etkisi açıkça görülmektedir. Heydar Aliyev Kültür Merkezi'nde bina kabuğunun (strüktürün) giriş avlusunu biçimlendirdiği aynı zamanda giriş holünün biçimlenişini de etkilediği anlaşılmaktadır.

Zaha Hadid, kullanıcıların mekân içerisindeki hissiyatına dikkat çekerek şunu vurgulamıştır: “Mimarlık gerçekten refahla ilgilidir. Bence insanlar bir mekânda iyi hissetmek isterler... Bir yandan barınmayla ilgili, ama aynı zamanda zevkle de ilgili” (URL-83, 2022). Krier (1992) günümüz girişlerine verilen önemin azaldığını; girişlerin geçip gidilen mekânlar olarak görüldüğünü belirtmektedir. Günümüzde girişlerin cephe düzleminde eritilerek kaybolduğu ve girişlerin kolayca algılanamadığı örneklerle rastlanmaktadır. Aynı şekilde giriş hollerinin işlevsiz olduğu, estetik kaygılarla tasarlanmadığı örnekler de bulunmaktadır. Bu durum mekânsal kalitenin düşmesine ve kullanıcıların psikolojik olarak olumsuz yönde etkilenmesine neden olabilecektir. Tezin amaçlarından biri de girişlerin yapı için önemine dikkat çekmek ve etkili giriş tasarımı için yol göstermektir. Bu bağlamda Zaha Hadid Architect's tarafından tasarlanan yapıların giriş mekânlarının gelecekte yapılacak olan mimari çalışmalara/tasarımlara yol göstereceği öne sürülebilir.

Bu doğrultuda, gelecekte yapılacak olan çalışmalara yön verebilecek öneriler:

- Girişler için memnuniyet ölçeği geliştirilmesi, kullanıcıların beklentilerinin belirlenmesi ve sorunlara çözüm getirilmesi,
- Girişlerin mekânsal kalite bağlamında incelenmesi,
- Başarılı mimarların yapı girişlerinin incelenmesi, benzerlik-farklılıkların tespit edilmesi ve tartışılması,
- Yurtiçi ve yurtdışındaki yapı girişlerinin karşılaştırılması; benzerlik-farklılıkların tespit edilmesi ve tartışılması,
- Girişlerin kent ölçeğinde detaylı şekilde ele alınması (Sınır kapıları/girişleri, kent girişleri, arazi girişleri ve yapı girişleri gibi kademelenen bir araştırma yöntemi de izlenebilir),
- Teknoloji paralelinde girişlerin geleceğine yönelik araştırmalar yapılması (Güvenlik faktörü, strüktür ve malzeme, bilgisayar teknolojileri, mekân algısının değişimi),
- İklim faktörünün, sürdürülebilirliğin ve giriş mekânlarının detaylı bir şekilde ele alınması; enerji etkin yapı tasarımında giriş mekânlarının yeri ve öneminin araştırılması şeklinde sıralanabilir.

Tez çalışmasının mimari çalışmaların yanı sıra peyzaj mimarlığı, iç mimarlık ve inşaat mühendisliği çalışmaları için de yol gösterici bir niteliğe sahip olduğu düşünülmektedir.

6. KAYNAKLAR

- Akgün, Ü. E., 2011. Müzelerde Mekân Kurgusunun Algı ve Yön Bulmadaki Etkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Altan, İ., 1993. Mimarlıkta Mekân Kavramı, Psikoloji Çalışmaları, 19, 75-88.
- Ambrose, T. and Paine, C., 2006. Museum Basics, USA.
- Anderson, J., 2011. Mimari Tasarım, Literatür Yayınları, İstanbul.
- Arseven, C. E., 1975. Sanat Ansiklopedisi 4, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Asar, H., 2013. Mimari Mekân Okumasında Algısal Deneyim Analizinin Bir Yöntem Yardımıyla İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Atamaz Daut, E. A. ve Ergün, E., 2017. Doğal ve Yapay Işığın Mekânsal İmaj Yaratımına Etkileri, Yakın Mimarlık Dergisi, 1, 1, 42-56.
- Aydınlı, S., 2008. “Mekân”dan “Mekânsal”a: Mekânın Zamansallığı/Zamanın Mekânsallığı, Şentürk, A., Ural, Ş., Berber, Ö., ve Sönmez, F. U. (Editörler), Zaman-Mekân, YEM Yayın, İstanbul, 150-161.
- Bacon, E. N., 1974. Design of Cities, Viking Press, New York.
- Bala, H. A., 2006. Mimarlık-Şehircilik, Bina-Kent, İç-Dış, Özel-Kamusal Arasında Kentsel Arayüzler, Yapı, 293, 45.
- Bansal, H., Yammiyavar, P. and Anita, P., 2015. A Study on Entrances and Foyers in Shopping Malls and Their Role in Influencing Perceptions, Springer India, 457–468.
- Başkaya, A., Dinç, P., Aybar, U. ve Karakaşlı, M., 2003. Mekânsal İmaj Üzerine Bir Deneme: Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Eğitim Bloğu Giriş Holü, Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 18, 2, 79-94.
- Beset, D., 2000. Mimaride Belirleme, Belirme ve Girişler, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Betsky, A., 2021. Zaha Hadid: Bütün Eserleri, çev. Gökselin Abdal, Ketebe Yayınevi.
- Bhonsle, K. D., 2010. Thresholds in Architecture, Architecture-Time, Space and People, 10, 6, 30-36.

- Brodie, A. B., 1990. Approaching Buildings: A Conceptual Model of the Entry Sequence, EDRA 21, 204-213.
- Brookes, T. R., 2012. Inside/Outside and the (inbetween), Wellington: Victoria University of Wellington Publisher, Wellington.
- Boettger, T., 2014. Threshold Spaces: Transitions in Architecture Analysis and Design Tools, Basel: Birkhauser.
- Bulut, G., 2017. Türkiye’de Modernleşme Sürecinde Kent Otelleri Lobi İç Mekân Biçimlenişi-Pera Palas, Ankara Palas ve Hilton İstanbul Oteli İncelemesi, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Canbakal Ataoğlu, N., 2009. Çağdaş Mimaride Bir Antitez, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Ching, F. D. K., 2002. Mimarlık, Biçim, Mekân ve Düzen, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Colomna, B., 2001. Mahremiyet ve Kamusalılık, Kitle İletişim Aracı Olarak Modern Mimari, çev. Aziz Ufuk Kılıç, Metis Yayınları, İstanbul.
- Cullen, G., 1996. The Concise Townscape, London: Architectural Press, 199.
- Curran, R., 1983. Architecture and Urban Experience, Van Nostrand Reinhold Company, New York.
- Çalı, E., 2011. Beş Yıldızlı Otellerin Giriş Mekânlarının Biçimsel Oluşumuna Etki Eden Faktörler, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, A. E., 2017. Havaalanı Bekleme Salonlarındaki Tasarım Parametrelerinin Yön Bulma Davranışı Üzerine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelikyay H. S., 2019. İç Mekân Dış Mekân İlişkisi Bağlamında Mimarlık ve Peyzaj Tasarımı, Mimarlıkta Peyzaj Tasarımı, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti.
- Dizman, O. K., 2015. Geçişlilik Kavramının Mekâna Anlamsal ve Simgesel Yansımaları, Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.
- D’angelo, G., Lombardi, C., Fumo, M. and Botin, P., 2020. Famous Architectures in Urban Contexts: The Impact of Colours and Materials, World Heritage and Contamination, XVIII International Forum, June.
- Erçetin, A., 2019. Değişen Kullanım İhtiyaçları Karşısında Hastane Giriş Mekânlarının Şekillenmesi, Gece Akademi, İstanbul.
- Erdem, H., 2020. Mimarlık Müzesi Kavramı Üzerinden Mekân Analizi: Hollanda Mimarlık Enstitüsü Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.

- Erman, O., 2017. Mekânsal Komşuluk Kavramı Üzerinden Mimari Mekânın Analizi, Çukurova Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 32, 1, 165-176.
- Erol, İ., 2019. Müze Kavramının Günümüz Metro Müzeleri Kapsamında İncelenmesi ve Uygulama Örneklerinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Garip, E., 2003. Mimari Mekânlarda Yön Bulma Deneyimi ve Oryantasyon, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Geist, J. F., 1979. Passagen. Ein Bautyp des 19. Jahrhunderts, Prestel Verlag, München.
- Gürpınar, Ç., 2000. Mekân Kurgusunun Kullanıcılar Üzerindeki Psikolojik Etkilerinin Örneklerle İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hasol D., 1988. Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Hertzberger, H., 1991. Lessons for Students in Architecture, Uitgeverij 010 Publishers, Rotterdam.
- Hızlı, N. ve Ulubay, S., 2017. Pasajların Algısı Üzerine Bir İrdeleme İstiklal Caddesi Örneği, Transition in at on and over under Space Kadınlar Pazarı Atölyesi, TMMOB Mimarlar Odası Trabzon Şubesi Yayınları, Trabzon, 113-125.
- İnceoğlu, M. ve Aytuğ, A., 2009. Kentsel Mekânda Kalite Kavramı, Megaron, 4, 3, 131-146.
- İnceoğlu, N., 1990. Mimarlık Bilgisi: Ders Notları, Yıldız Teknik Üniversitesi Matbaası, İstanbul.
- Köseoğlu, E., 2012. Kurgusal Olarak Farklılaşan Örüntülerde Mekânsal Okunabilirliğin Biçimsel, Dizimsel ve Öznel Boyutları, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Krier, R., 1992. Elements of Architecture, Academy Editions, London.
- Kuban, D., 2016. Mimarlık Kavramları, Yem Yayın, İstanbul.
- Kuloğlu, N., 2012. Boşluğun Devinimi: Mimari Mekândan Kentsel Mekâna, ICONARP, International Journal of Architecture and Planning, 1, 2, 201-214.
- Kusumarini, Y., de Yong, S. and Thamrin, D., 2012. Entrance and Circulation Facilities of Malls in Surabaya: A Universal Interior Design Application, Procedia-Social and Behavioral Sciences, 68, 526-536.
- Laursen, D., Kristiansen, E. and Drotner, K., 2016. The Museum Foyer as a Transformative Space of Communication, Nordisk Museologi, 1, 69-88.
- Lawrence, R. J., 1984. Transition Spaces and Dwelling Design, Journal of Architectural and Planning Research, 1, 4, 261-271.

- Levin, D. M., 1993. Decline and Fall-Ocularcentrism in Heidegger's Reading of the History of Metaphysics, in: Levin, 205.
- Long, Y., Baran P. K. and Moore, R., 2007. The Role of Space Syntax in Cognition: Evidence from Urban China, Proceedings of the 6th International Space Syntax Symposium, No:129, İstanbul.
- Luz, A., 2006. Places in-between: The transit(ional) locations of nomadic narrative, In: Năripéa E., Sarapik V., Tomberg J. (eds) Place and Location, Studies in Environmental Aesthetics and Semiotics, Paik, Tallin, 143–165.
- Moore, C. and Yudell, R., 1977. Body, Memory, and Architecture, Yale University Press.
- Mortensen, C. H., Rudloff, M. and Vestergaard, V., 2014. Communicative Functions of the Museum Lobby, Curator: The Museum Journal, 57, 329-346
- Nakayama K., 1985. Biological Image Motion Processing: a Review, Vision Research, 252, 5, 625-660.
- Norberg Schulz, C., 1971. Existence, Space and Architecture, Studia Vista, London.
- Norberg Schulz, C., 1988. Intentions in Architecture, Massachusetts: MIT Press, Cambridge.
- Özen, A., 2004. Sanal Ortamlarda Mekânsal Okuma Parametreleri ve Sanal Müzeler, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özer, B., 2018. Kültür Sanat Mimarlık, Yem Yayın, İstanbul.
- Öztürk, G., 2020. Kıyı Alanlarında Gündelik Hayatı Kuran Eşik Mekânların İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Pallasmaa, J., 2011. Tenin Gözleri: Mimarlık ve Duyular, Yapı Endüstri Merkezi, çev. Aziz Ufuk Kılıç, İstanbul.
- Perinçek, S., 2003. Kamusal Alan-Kamuya Açık Özel Mekân İlişkisinde Geçiş Bölgeleri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ponty, M., 2016. Algının Fenomenolojisi, İthaki Yayınları, İstanbul.
- Rapoport, A., 1977. Human Aspects of Urban Form: Towards a Man–Environment Approach to Urban Form and Design, Pergamon Press, UK.
- Sfintes, A. I., 2015. Rethinking Liminality: Built Form as Threshold-Space, in Proceedings ICAR2012 Bucharest, EUIM.
- Shahlaei, A. ve Mohajeri, M., 2015. In-Between Space, Dialectic of Inside and Outside in Architecture, International Journal of Architecture and Urban Development, 5, 73-80.
- Smith, P., 2007. Dynamics of Urbanism, Routledge.

- Sönmez, E. B. ve Önder, E. D., 2015. Bir Tasarım Ölçütü Olarak Yön Bulma Kavramı: Tanımlar ve Tartışmalar, Megaron, 10, 3, 355-364.
- Stavrides, S., 2016. Kentsel Heterotopya, Özgürleşme Mekânı Olarak Eşikler Kentine Doğru, çev. Ali Karatay, Sel Yayıncılık, İstanbul.
- Şamlıoğlu, T., 2010. Mimari Formda Boşluğun Keşfi, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- The Centre for Excellence in Universal Design (CEUD)., 2021. Building for Everyone: A Universal Design Approach Entrances and Horizontal Circulation, Ireland.
- Tuzcuoğlu, B., 2021. Yapılarda İç-Dış İlişkisinin Giriş Mekânlarının Planlama ve Tasarımı Kapsamında İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Unwin, S., 2003. Analysing Architecture, Second Edition.
- Us, F., 2008. Mimari Mekânın Aktarımında Algılayıcı Hareketinin Önemi, Sanatta Yeterlik Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uzun, İ., 2007. Farklı İşlevli Mimari Yapılardaki Atrium Mekânı Üzerine Bir İnceleme, DEÜ Mühendislik Fakültesi Fen ve Mühendislik Dergisi, 9, 2, 51-62.
- Van Eyck, A. ve Newman, O., 1961. CIAM '59 in Otterlo, Stuttgart.
- Venturi, R., 1996. Çelişkili Düzeyler: Mimarlıkta 'Hem O... Hem bu...' Olgusu", Mimarlıkta Karmaşıklık ve Çelişki, çev. S. M. Özaloğlu, Şevki Vanlı Vakfı Yayınları, Ankara.
- Yağlı, M. B., 2010. Mimar Sinan'ın Şehzade, Süleymaniye ve Selimiye Camilerinin Tektonik Karakterlerinin Çözülmesi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yazıcıoğlu, H. Z., 2010. Kentsel Mekân Olarak Caddelerin Mekânsal Karakterinin Yürünebilirlik Bağlamında İrdelenmesi, Bağdat Caddesi Örneği, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yetken, C., 2020. Klasik Müzik Işıyla Çalınmaz, Yem Yayınları, İstanbul.
- Yürekli, H. ve Yürekli, F., 2004. Mimarlık Bir Entelektüel Enerji Alanı, Yapı Yayın, 166-174.
- Wang, Z., Wang, Y., Shi, X. and Zhao, W., 2019. Research on Space Design of Exhibition Architecture Entrance, The Frontiers of Society, Science and Technology, 1, 68-74.
- Wölfflin, H., 1986. Prolegomena zu einer Psychologie der Architectur, Münih.
- Xue, S., 2020. Transitional Space-Spaces of Transition in Urban Environment, Master Thesis, Chalmers University of Technology, Department of Architecture and Civil Engineer, Gothenburg.

- URL-1, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wien_K%C3%A4rntner-Hof-Passage_1878.jpg. 19 Ekim 2021.
- URL-2, <http://myartbook.canalblog.com/archives/2007/09/13/6193353.html>. 19 Ekim 2021.
- URL-3, https://en.wikipedia.org/wiki/Bab_Mansur_al-%27Alj. 19 Ekim 2021.
- URL-4, <https://kulturenvanteri.com/yer/istanbul-universitesi-seraskerat-kapisi/#16.61/41.011101/28.964444>. 19 Ekim 2021.
- URL5, [https://tr.wikipedia.org/wiki/Zafer_Tak%C4%B1_\(Paris\)#/media/Dosya:Arc_de_Tr_iomphe.jpg](https://tr.wikipedia.org/wiki/Zafer_Tak%C4%B1_(Paris)#/media/Dosya:Arc_de_Tr_iomphe.jpg). 31 Ekim 2021.
- URL-6, <https://www.arch2o.com/10-most-iconic-buildings-modern-architecture/>. 31 Ekim 2021.
- URL-7, <https://interestingengineering.com/21-buildings-that-helped-shape-modern-architecture-from-1945-to-today>. 31 Ekim 2021.
- URL-8, <https://www.mapquest.com/travel/15-amazing-modern-buildings-of-the-world/>. 31 Ekim 2021.
- URL-9, <https://www.britannica.com/technology/foyer>. 12 Kasım 2021.
- URL-10, <https://2ndkitchen.com/apartments/multifamily-lobby-design/>. 12 Kasım 2021.
- URL-11, <https://www.architecturalrecord.com/articles/14658-one-embarcadero-center-lobby-by-gensler/>. 12 Kasım 2021.
- URL-12, <https://www.archdaily.com/918449/galleries-lafayette-champs-elysees-big/>. 12 Kasım 2021.
- URL-13, <https://www.ctvnews.ca/lifestyle/8-frank-lloyd-wright-buildings-added-to-world-heritage-list-1.4497772/>. 12 Kasım 2021.
- URL-14, <https://www.plataformaarquitectura.cl/cl/915518/centro-cultural-bergama-eaa-emre-arolat-architecture/5b91feecf197cc711d001065-bergama-cultural-center-emre-arolat-architects-photo>. 12 Kasım 2021.
- URL-15, <https://www.gzt.com/infografik/arkitekt/ataturk-kultur-merkezi-29-ekimde-aciliyor-5170>. 12 Kasım 2021.
- URL-16, <https://www.flickr.com/photos/saltonline/14849783065>. 12 Kasım 2021.
- URL-17, <https://www.perapalace.com/pages/about-us>. 12 Kasım 2021.
- URL-18, <https://www.arkitera.com/proje/yemeksepeti-park/>. 12 Kasım 2021.
- URL-19, <https://www.visasturkey.com/arriving-new-istanbul-airport/>. 12 Kasım 2021.
- URL-20, <http://www.isoladeimusei.it/it/villa-di-maser/>. 12 Kasım 2021.
- URL-21, https://www.instagram.com/kakahaji_art/. 12 Kasım 2021.

- URL-22, [https://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=1909&sessionid=.](https://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=1909&sessionid=) 12 Kasım 2021.
- URL-23, [https://tr.wikipedia.org/wiki/Pantheon_\(Roma\)#/media/Dosya:Pantheon_aussen.jpg](https://tr.wikipedia.org/wiki/Pantheon_(Roma)#/media/Dosya:Pantheon_aussen.jpg). 22 Kasım 2021.
- URL-24, <https://www.archdaily.com/902364/the-imprint-mrvdv/5ba35b4df197cc1b480001a3-not-ready-the-imprint-mrvdv-photo>. 22 Kasım 2021.
- URL-25, <https://www.apple.com/careers/ie/about.html>. 22 Kasım 2021.
- URL-26, https://tr.wikipedia.org/wiki/Reims_Katedrali#/media/Dosya:Reims_Kathedrale.jpg. 22 Kasım 2021.
- URL-27, <https://tr.hotels.com/ho197556/hilton-istanbul-bosphorus-istanbul-turkiye/?modal=property-images>. 22 Kasım 2021.
- URL-28, City of Westminster College: <https://membranes.novumstructures.com/project/city-westminster-college-entrance-vestibule/>. 25 Kasım 2021.
- URL-29, <https://www.reid-architects.com/projects/highfield>. 25 Kasım 2021.
- URL-30, <https://www.greatbritishlife.co.uk/homes-and-gardens/property/dream-properties-highfield-prestbury-7224924>. 25 Kasım 2021.
- URL-31, <https://www.arkitektuel.com/messe-sergi-salonu/>. 25 Kasım 2021.
- URL-32, <https://blog.bimsmith.com/Monash-University-School-of-Biological-Science-by-Kosloff-Architecture>. 25 Kasım 2021.
- URL-33, <https://www.dwell.com/article/alvar-aalto-buildings-dd3de3ae/6133458438257971200>. 25 Kasım 2021.
- URL-34, <https://archeyes.com/paimio-sanatorium-alvar-aalto/>. 25 Kasım 2021.
- URL-35, <https://www.archdaily.com/786968/ad-classics-rosenthal-center-for-contemporary-art-zaha-hadid-architects-usa>. 25 Kasım 2021.
- URL-36, <https://www.laurenhenkin.com/contemporary-arts-center-cincinnati>. 02 Aralık 2021.
- URL-37, <https://www.inexhibit.com/mymuseum/contemporary-arts-center-rosenthal-center-for-contemporary-art-cincinnati-zaha-hadid/>. 02 Aralık 2021.
- URL-38, <https://www.google.com/maps/place/Contemporary+Arts+Center/@39.1027951,-84.5119201,-35a,28.7y/data=!3m8!1e2!3m6!1sAF1QipMslLhJkCf8t5WKh237JLsABVS7-XDzstMaSLXr!2e10!3e12!6shttps:%2F%2Flh5.googleusercontent.com%2Fp%2F>

AF1QipMslLhJkCf8t5WKh237JLsABVS7-XDzstMaSLXr%3Dw86-h114-k-no!7i3024!8i4032!4m5!3m4!1s0x8841b150a5d8826f:0xb6b49e2790259e3b!8m2!3d39.1027519!4d-84.5119949. 02 Aralık 2021.

- URL-39, https://www.archdaily.com/43822/maxxi-museum-zaha-hadid-architects?ad_source=search&ad_medium=projects_tab. 07 Aralık 2021.
- URL-40, <https://brennagraham.wordpress.com/2015/01/30/maxxi-everything-that-is-wrong-with-contemporary-art-museums-but-it-looks-like-spaceship-so-wash/>. 07 Aralık 2021.
- URL-41, <https://www.inexhibit.com/case-studies/rome-contemporary-art-design-transformers-faustino-gamper-jeong-hwa-reyes-maxxi/>. 07 Aralık 2021.
- URL-42, 14:<https://www.inexhibit.com/case-studies/zaha-hadid-the-maxxi-museum-rome-part-2/>. 07 Aralık 2021.
- URL-43, https://www.archdaily.com/95234/evelyn-grace-academy-zaha-hadid-architects?ad_source=search&ad_medium=projects_tab. 07 Aralık 2021.
- URL-44, <https://mirrorsmith.co.uk/work/ark-evelyn-grace-academy/>. 11 Aralık 2021.
- URL-45, <https://jack-roche.com/portfolio/evelyn-grace-academy>. 11 Aralık 2021.
- URL-46, <https://www.archdaily.com/161116/london-aquatics-centre-for-2012-summer-olympics-zaha-hadid-architects>. 14 Aralık 2021.
- URL-47, <https://www.shutterstock.com/video/search/stratford-centre-london>. 14 Aralık 2021.
- URL-48, <https://www.adventureballoons.co.uk/picture/aerial-view-of-the-olympic-aquatic-centre>. 14 Aralık 2021.
- URL-49, <https://www.detail-online.com/article/hadids-wings-clipped-reopening-of-londons-olympic-aquatics-centre-16672/>. 14 Aralık 2021.
- URL-50, <https://www.cool-cities.de/london-aquatics-centre-7703/>. 14 Aralık 2021.
- URL-51, <https://www.e-architect.com/london/london-aquatics-centre-interior>. 14 Aralık 2021.
- URL-52, <https://www.e-architect.com/london/london-aquatics-centre-interior>. 14 Aralık 2021.
- URL-53, <https://www.alamy.com/stock-photo/interior-staircase-concrete-viewing-platform-spectator-stand-detail-pool.html>. 14 Aralık 2021.
- URL-54,

0.010553!15sChJMT25kb24gYXF1YSBjZW50ZXJaFCISbG9uZG9uIGFxdWEgY2VudGVykgENc3dpbW1pbmdfcG9vbJoBI0NoWkRTVWhOTUc5blMwVkpRMEZuU1VOSGQyTkxjRkpCRUFF. 14 Aralık 2021.

URL-55, <https://www.archdaily.com/294549/galaxy-soho-zaha-hadid-architects-by-hufton-crow>. 14 Aralık 2021.

URL-56, <https://www.huftonandcrow.com/projects/gallery/galaxy-soho/>. 14 Aralık 2021.

URL-57, <https://www.zaha-hadid.com/architecture/galaxy-soho/>. 14 Aralık 2021.

URL-58, <https://www.designboom.com/architecture/zaha-hadid-galaxy-soho-completed/>. 14 Aralık 2021.

URL-59, <https://www.designboom.com/architecture/zaha-hadid-galaxy-soho-completed/>. 14 Aralık 2021.

URL-60, <https://www.google.com/maps/place/Galaxy+SOHO/@39.9216264,116.4332505,3a,75y,90t/data=!3m8!1e2!3m6!1sAF1QipNrUX3PK-zLm1uSPX9gZI7W69yM-yb0ulW3yGjH!2e10!3e12!6shttps:%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipNrUX3PK-zLm1uSPX9gZI7W69yM-yb0ulW3yGjH%3Dw94-h86-k-no!7i2700!8i2463!4m5!3m4!1s0x35f1acd869a17e8b:0x6d0c1a298ad85f29!8m2!3d39.9214364!4d116.4332164>. 14 Aralık 2021.

URL-61, https://www.archdaily.com/273554/pierres-vives-zaha-hadid-architects?ad_source=search&ad_medium=projects_tab. 25 Aralık 2021.

URL-62, <https://www.zaha-hadid.com/architecture/pierrevives/>. 25 Aralık 2021.

URL-63, [https://www.behance.net/gallery/67737375/Pierres-Vives-Montpellier-\(interior\)](https://www.behance.net/gallery/67737375/Pierres-Vives-Montpellier-(interior)). 25 Aralık 2021.

URL-64, https://www.google.com/maps/place/Mon+Cuisinier/@43.6246752,3.8236085,3a,75y,90t/data=!3m8!1e2!3m6!1sAF1QipMYgFhhoW_2x8tJJ94LLx7vIqZX7X7Ar2XoHfRv!2e10!3e12!6shttps:%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipMYgFhhoW_2x8tJJ94LLx7vIqZX7X7Ar2XoHfRv%3Dw203-h152-k-no!7i3648!8i2736!4m5!3m4!1s0x12b6ad29f4425a21:0xa96eb02b57672aed!8m2!3d43.625924!4d3.8237168. 25 Aralık 2021.

URL-65, https://www.archdaily.com/448774/heydar-aliyev-center-zaha-hadid-architects?ad_source=search&ad_medium=projects_tab. 10 Ocak 2022.

URL-66, <https://www.inexhibit.com/mymuseum/heydar-aliyev-center-baku-azerbaijan-zaha-hadid/>. 10 Ocak 2022.

URL-67, <https://www.re-thinkingthefuture.com/case-studies/a3806-heydar-aliyev-centre-by-zaha-hadid-incredibly-ambitious-project/>. 10 Ocak 2022.

URL-68, <https://www.arkitektuel.com/haydar-aliyev-kultur-merkezi/>. 10 Ocak 2022.

URL-69, <https://drifttravel.com/zaha-hadids-architectural-marvel-the-heydar-aliyev-centre/>. 10 Ocak 2022.

URL-70, https://www.google.com/maps/place/Heydar+Aliyev+Centre/@40.3958984,49.8678151,3a,75y,90t/data=!3m8!1e2!3m6!1sAF1QipN97lxHxnI0Aj_oeBo3bqUTh8YgkN25HKIN7bFG!2e10!3e12!6shttps:%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipN97lxHxnI0Aj_oeBo3bqUTh8YgkN25HKIN7bFG%3Dw114-h86-k-no!7i4080!8i3072!4m5!3m4!1s0x40307d40a035a6bd:0xa8c2cbf267a83fd!8m2!3d40.3958984!4d49.8678151. 10 Ocak 2022.

URL-71, <https://www.designbuild-network.com/projects/llc-vienna/>. 20 Ocak 2022.

URL-72, <https://www.archdaily.com/523598/library-and-learning-centre-university-of-economics-vienna-zaha-hadid-architects>. 20 Ocak 2022.

URL-73, <https://www.google.com/maps/place/WU+Wien,+Library+and+Learning+Center/@48.2137796,16.4089236,3a,75y,90t/data=!3m8!1e2!3m6!1sAF1QipMa6-L1Ee5YemSbkeKGk3nzyWy6vRCfKZxGnpIH!2e10!3e12!6shttps:%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipMa6-L1Ee5YemSbkeKGk3nzyWy6vRCfKZxGnpIH%3Dw203-h135-k-no!7i5472!8i3648!4m5!3m4!1s0x476d07cb1a63aebf:0xf856f023c1e031c4!8m2!3d48.2137796!4d16.4089236>. 20 Ocak 2022.

URL-74, <https://www.archdaily.com/515589/issam-fares-institute-nil-american-university-of-beirut-zaha-hadid-architects>> ISSN 0719-8884. 06 Şubat 2022.

URL-75, https://www.archdaily.com/515589/issam-fares-institute-nil-american-university-of-beirut-zaha-hadid-architects?ad_source=search&ad_medium=projects_tab. 06 Şubat 2022.

URL-76, https://www.architectmagazine.com/project-gallery/issam-fares-institute-for-public-policy-and-international-affairs_o. 06 Şubat 2022.

URL-77, <https://www.akdn.org/architecture/project/issam-fares-institute-public-policy-and-international-affairs>. 06 Şubat 2022.

URL-78, [https://www.google.com/maps/place/Issam+Fares+Institute+for+Public+Policy+and+International+Affairs+\(IFI\)/@33.8999728,35.4797598,3a,75y,90t/data=!3m8!1e2!3m6!1sAF1QipOJEyUA8I7QLXvEwWhObLw8aDseI1jRYgx3Vdny!2e10!3e12!6shttps:%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipOJEyUA8I7QLXvEwWhObLw8aDseI1jRYgx3Vdny%3Dw86-h90-k-no!7i2000!8i2115!4m5!3m4!1s0x151f16d514e75fdd:0x9ad9b2e6db0c2971!8m2!3d33.9000812!4d35.4797865](https://www.google.com/maps/place/Issam+Fares+Institute+for+Public+Policy+and+International+Affairs+(IFI)/@33.8999728,35.4797598,3a,75y,90t/data=!3m8!1e2!3m6!1sAF1QipOJEyUA8I7QLXvEwWhObLw8aDseI1jRYgx3Vdny!2e10!3e12!6shttps:%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipOJEyUA8I7QLXvEwWhObLw8aDseI1jRYgx3Vdny%3Dw86-h90-k-no!7i2000!8i2115!4m5!3m4!1s0x151f16d514e75fdd:0x9ad9b2e6db0c2971!8m2!3d33.9000812!4d35.4797865). 06 Şubat 2022.

URL-79, https://www.archdaily.com/774528/dominion-office-building-zaha-hadid-architects?ad_source=search&ad_medium=projects_tab. 06 Şubat 2022.

URL-80, <https://archello.com/story/34300/attachments/photos-videos/4>. 06 Şubat 2022.

URL-81, <https://www.designfather.com/wp-content/uploads/2015/11/Dominion-Tower-vasilislagios-designfather-17.jpg>. 06 Şubat 2022.

URL-82,
https://www.google.com/maps/place/Dominion+Tower/@55.7223213,37.6680803,3a,75y,90t/data=!3m8!1e2!3m6!1sAF1QipMPXB_GdMwqE1kG3MsC8aWcZMQXxC2MqtJqPP4!2e10!3e12!6shttps:%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipMPXB_GdMwqE1kG3MsC8aWcZMQXxC2MqtJqPP4!%3Dw114-h86-k-no!7i4608!8i3456!4m5!3m4!1s0x46b54b29e325e48d:0x95046f6bc5f94f68!8m2!3d55.7225106!4d37.6682032. 06 Şubat 2022.

URL-83, <https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2016/03/31/472535144/renowned-architect-zaha-hadid-dies-at>. 20 Nisan 2022.

ÖZGEÇMİŞ

Lise öğrenimini Tefik Serdar Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2015 yılında Avrasya Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde tam burslu lisans eğitimine başladı. 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne yatay geçiş yaptı ve lisans eğitimini 2019 yılında tamamladı. 2020 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda Tezli Yüksek Lisans eğitimine başladı. Yüksek lisans eğitimi devam ederken 2021 yılında Avrasya Üniversitesi Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığı'nda göreve başladı. Akademik ve mimari çalışmaların yanında çeşitli grafik tasarım çalışmaları da yapmaktadır. B2 seviyesinde İngilizce bilmektedir.